

SUOMALAISTEN VENEIDEN NIMET JA NIMENANTOPERUSTEET

Johanna Hallberg

Pro gradu -tutkielma

Kieli- ja käännöstietei-
den laitos

Turun yliopisto

Toukokuu 2013

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

HALLBERG, JOHANNA: Suomalaisten veneiden nimet ja nimenantoperusteet
Pro gradu -tutkielma, 106 s., 11 liites.

Suomen kieli
Toukokuu 2013

Tämä tutkielma käsittelee suomalaisten vapaa-ajanveneiden nimiä. Aineistossa on purjeveneiden ja matkamoottoriveneiden nimiä sekä muiden moottoriveneiden, purjejollien ja erilaisten apuveneiden nimiä. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia nimiä veneille annetaan ja millaiset nimenantoperusteet ovat veneiden nimistössä vallitsevia. Myös nimien säilytysperusteita ja syitä nimien vaihtoon tarkastellaan. Tutkimuksessa selvitetään myös, missä määrin veneilijöiden perinteiset uskomukset nimen feminiinisyydestä ja nimen säilyttämisestä vaikuttavat nimikäytäntöön. Nimiä tutkitaan sekä yhdessä että venetyypeittäin erikseen.

Tutkimusaineisto on kerätty kyselylomakkeen avulla veneilijöiltä. Vastauksista on kerätty 361 nimeä, joista 309 on matkaveneiden nimiä ja 52 muiden veneiden nimiä. Eniten aineistossa on purjeveneiden ja matkamoottoriveneiden nimiä. Edelliseltä omistajalta periytyneitä nimiä on 95. Nimenantoperusteet ovat tiedossa 284 nimestä.

Aineiston nimistä suurin osa (181 nimeä) on henkilönnimiä, erityisesti naisten nimiä (163 nimeä). Meriaiheisia tai merenkulkuun liittyviä nimiä on 104. Selvästi veneeseen liittyviä nimiä on 54. Muuhun ilmaukseen perustuvia nimiä on 78. Muut nimiryhmät ovat pienempiä. Ilman tietoa nimenantoperusteista hämäräksi jäisi 14 nimeä.

Merkittävin nimenantoperuste on nimen liittyminen veneeseen itseensä (104 nimeä). Toiseksi yleisin nimenantoperuste on sukulaisten tai tuttavien mukaan nimeäminen (81 nimeä). Yleisimmät esikuvat nimelle ovat puoliso tai tyttäret. Myös useamman kerran saman omistajan veneille annetut kiertonimet ja muiden veneiden nimien vaikutus ovat merkittäviä nimenantoperusteita (68 nimeä). Nimenanto perustuu kulttuurimaailmaan (todellisiin tai fiktiivisiin henkilöihin tai hahmoihin, mytologiaan tai musiikkiin) 62 tapauksessa. Nimen sisällön merkitystä painotetaan 52 nimessä. Perinteiden mukaisesti feminiinisen nimen veneelleen on valinnut 42 veneilijää. Venekunnan jäseniin liittyviä nimiä aineistossa on 24. Lisäksi voidaan erottaa harvinaisempia nimenantoperusteita ja lisäperusteita sekä joitakin satunnaisia nimilähteitä.

Nimiä ei ole aikaisemmin tutkittu venetyypeittäin, ja näkökulma antoi tärkeitä tutkimustuloksia. Naisten nimiä suositaan enimmäkseen matkaveneillä. Mytologisten henkilöiden nimiä ja taivaankappaleiden nimiä on pelkästään purjekulkuisilla veneillä. Vaikka perinteisinä veneiden niminä pidetään 3-tavuisia ja *a*-loppuisia naisten nimiä, on niitä naisten nimistä vain 23,3 %. 2-tavuisia ja *a*-loppuisia nimiä on 23,9 %. Tärkein perinteisyyden kriteeri on aineiston valossa naisen nimen *a*-loppuisuus (57,7 %). Eniten perinteitä tuntuvat kunnioittavan matkamoottoriveneilijät, jotka myös säilyttävät nimiä eniten. Suurempi aineisto ja selkeämmin ilmaistut nimenantoperusteet antaisivat vielä kattavamman kuvan suomalaisten veneiden nimistöstä.

Asiasanat: nimistöntutkimus, alusten nimet, nimenantoperusteet

SISÄLLYS

1 Johdanto	4
1.1 Merkintätavat ja tutkimuksen kulku	6
1.2 Tutkimuksen venetyyppien luokittelu	7
1.3 Veneiden nimeämisen taustaa	10
1.4 Aineisto ja sen kerääminen	13
2 Aikaisempi tutkimus ja tutkimuksen taustaa	16
2.1 Keskeinen lähdekirjallisuus	16
2.2 Vesillä liikkumisen historiaa	19
2.3 Alusten nimeämisen historiaa	22
3 Alusten nimet ja niiden luokittelu	25
3.1 Muiden tutkimusten luokittelumalleja	26
3.2 Veneiden nimien rakenne ja kieli	30
3.3 Aineiston nimien luokittelu	33
4 Suomalaisen veneiden nimenantoperusteet	38
4.1 Nimenanto perustuu itse veneeseen	39
4.1.1 Veneen ulkonäköön tai ominaisuuksiin perustuvat nimet	39
4.1.2 Perusteena veneen merkki, malli tai valmistaja	42
4.2 Nimenannon perusteena sukulainen tai muu tuttava	43
4.2.1 Ydinperheen jäseniltä lainatut nimet	44
4.2.2 Kauempaa suvusta tai muilta henkilöiltä lainatut nimet	46
4.2.3 Mukaemat henkilöiden nimistä	47
4.3 Kiertonimet ja muiden alusten nimien vaikutus	50
4.4 Kulttuurimaailman innoittamat nimet	52
4.4.1 Nimen esikuvana fiktiivinen hahmo tai todellinen henkilö	53
4.4.2 Nimen esikuvana myyttinen hahmo tai taruolento	55
4.4.3 Musiikin innoittamat nimet	57
4.5 Nimenantoperusteena nimen sisältö	59

4.5.1	Perusteena nimeen sisältyvän ilmauksen merkitys	59
4.5.2	Nimenannon perusteena huumori tai monimerkityksisyys	61
4.6	Nimenannon perusteena nimen perinteisyys	63
4.6.1	Nimi on perinteinen naisen nimi	63
4.6.2	Nimi on feminiininen	65
4.7	Venekunnan jäseniin liittyvät nimet	66
4.8	Harvinaisemmat nimenantoperusteet ja lisäperusteet	68
4.8.1	Nimenannon perusteena tietty kieli	69
4.8.2	Nimi perustuu paikannimeen	70
4.8.3	Nimenannon perusteena käytännöllisyys	72
4.8.4	Nimenannon perusteena alkoholijuoma	73
4.8.5	Muita nimenantoperusteita	74
5	Eri venetyyppien väliset erot nimenannossa	75
5.1	Veneiden määrä Suomessa	76
5.2	Matkaveneiden nimet	77
5.2.1	Purjevereiden nimet	78
5.2.2	Matkamoottoriveneiden nimet	80
5.2.3	Moottoripurjehtijoiden nimet	81
5.3	Muiden veneiden nimet	82
5.3.1	Muiden moottoriveneiden nimet	83
5.3.2	Purjejollien nimet	85
5.4	Naisten nimien rakenne venetyypeittäin	86
5.5	Kokoava tarkastelu	89
6	Näkökulmia nimien säilyttämiseen ja vaihtamiseen	92
6.1	Veneen nimen säilyttäminen	92
6.2	Veneen nimen vaihtaminen	95
7	Päätäntö	97
	Lähteet	102

LIITE 1. Kyselylomake	107
LIITE 2. 15 vuoden 2012 yleisintä veneennimeä	111
LIITE 3. Aineiston nimet ja niiden sisältö	112

1 JOHDANTO

Suomea kutsutaan tuhansien järvien maaksi, ja Suomen saaristoa on keuhuttu maailman kauneimmaksi. Ei siis ole ihme, että veden äärellä oleilu ja veneily ovat olennainen osa monen suomalaisen kesänviettoa. Suomalaiset ovat perinteistä veneilykansaa, mutta tarkkaa Suomen veneiden määrää ei tunneta. Vuonna 2000 suomalaisista 47 % harrasti veneilyä, josta matkamoottoriveneilyn osuus oli seitsemän ja matkapurjehduksen osuus kolme prosenttia (Meronen – Meronen 2009: 47). Merenkulkulaitoksen veneilyraportin mukaan vuonna 2004 noin viidesosalla suomalaisista kotitalouksista oli mahdollisuus jonkinlaiseen veneilyyn, ja Manner-Suomessa oli käytössä yhteensä yli 737 000 vesikulkuneuvoa (Merenkulkulaitos 2005: 5, 15). Veneilyraportin ilmestymisestä on jo useampia vuosia, ja voi vain kuvitella, missä määrin vesikulkuneuvojen määrä on kasvanut. Lisäksi raportti kattaa vain Manner-Suomen veneet, ei Ahvenanmaan tai saaristojen veneitä.

Tutkimukseni kuuluu onomastiikan eli nimistöntutkimuksen alaan. Luvussa 3.1 käsittelen alusten nimien sijoittumista muun nimistön kenttään tarkemmin. Tutkimukseni käsittelee pääasiassa vapaa-ajanviettoon tarkoitettujen veneiden nimiä, jotka olen kerännyt kyselylomakkeella suoraan veneilijöiltä. Tutkittavat veneet ovat muutamaa meripartioyhdistyksen venettä lukuun ottamatta suomalaisten yksityishenkilöiden omistamia. Tutkimusaineistossa on eniten purjeventeiden ja matkamoottoriveneiden eli toisin sanoen matkaveneilyyn tarkoitettujen veneiden nimiä. Niiden lisäksi aineistossa on kaikenlaisten vesikulkuneuvojen nimiä vanhasta höyrylaivasta pieniin kumiveneisiin. Esittelen tutkimuksessani esiintyvät venetyypit tarkemmin ja kuvitettuna luvussa 1.2.

Veneiden nimet pro gradun aiheena tuli mieleeni kävellessäni laiturilla ja lueskellessani veneiden nimiä. Meri on aina ollut minulle merkittävä elementti, ja veneily on tärkeä harrastukseni. Veneiden nimiin liittyvä maailma on kiehtova, ja veneiden nimet ovat kiinnostaneet minua jo lapsena. Aihe on vielä toistaiseksi myös melko tutkimaton, mutta kiinnostaa selvästi tutkijoita ja veneilijöitäkin. Veneiden nimet herättävät erilaisia tunteita, ja internetin keskustelupalstoilla on käyty lukuisia keskusteluja esimerkiksi hyvistä ja huonoista nimistä. Nimiin kiinnitetään huomiota, ja jotkin nimet voivat jäädä mieleen pitkäksikin aikaa. *Veneilijän vuosikirjasta 2012*, jota esittelen luvussa 1.3, voi

poimia esimerkiksi nimet *Harmittomat papparaiset*, *Kölinalle*, *Makkarapannu* tai *Laiska kettu*. Nimiä on siis mitä erilaisimpia.

Tutkimukseni tarkoitus on selvittää tarkemmin sitä, millaisia suomalaisten veneiden nimet ovat ja miksi. Tarkastelen siis erityisesti nimenantoperusteita, sillä veneiden nimien luonteeseen kuuluu tietynlainen läpinäkymättömyys, ja ilman nimen taustaa monet nimet jäisivät hämäräksi. Aineistossani on sekä itse annettuja nimiä että jonkun edellisen omistajan antamia nimiä, joiden kohdalla tarkastelen syitä nimien säilyttämiseen. Veneiden nimiin liittyy erilaisia uskomuksia: nimen pitää muun muassa olla tietynlainen naisen nimi, eikä veneen nimeä saa vaihtaa. Selvitän, kuinka paljon perinteiset uskomukset ohjailevat nimenantoa ja missä määrin perinteitä noudatetaan. Esittelen erilaisten uskomusten taustaa luvussa 1.3. Veneilijöitä on pidetty melko konservatiivisena ja perinteitä kunnioittavana joukkona (YLE 2012), joten on mielenkiintoista tarkastella, pitääkö väite tämän tutkimusaineiston valossa paikkaansa. Tarkastelen myös eri venetyyppien välisiä eroja nimenannossa, eli sitä, miten esimerkiksi purjevereiden ja matkamoottoriveneiden nimet eroavat toisistaan.

Koska veneiden nimet ovat usein läpinäkymättömiä, tuntui luonnolliselta selvittää nimenomaan nimenantoperusteita ja lähestyä veneilijöitä kyselylomakkeen avulla. Tiesin entuudestaan, että veneille annetaan usein nimiä läheisten henkilöiden mukaan. Pelkästä nimestä ei kuitenkaan voi päätellä, onko se annettu tietyn henkilön mukaan vai muin perustein. Samoin erilaiset mukaelmat jäisivät arvailujen varaan; miten selittää esimerkiksi nimien *Pmh* tai *Tatatu II* alkuperä? Nimenantoperusteita selvitettyä nämä nimet paljastuvat henkilönnimimukaelmiksi, joissa on yhdistetty perheenjäsenten etunimien alkukirjaimet ja etunimien alkuosat.

Uskon, että suomalaiset antavat veneilleen eniten naisten nimiä, jotka paljastunevat nimenantoperusteita tarkastellessa lainoiksi tietyiltä naishenkilöiltä. Lisäksi uskon nimistöissä olevan paljon erilaisia mukaelmanimiä, joissa on yhdistetty esimerkiksi perheen lasten nimet tai puolison ja lapsen nimet. Naisten nimien, erityisesti 3-tavuisten ja *a*-loppuisten, uskon olevan yleisiä siksi, että mainitunlaisia naisten nimiä pidetään tyyppillisinä veneiden niminä. Muiden vuosien tavoin myös vuonna 2012 Suomen suosituimmat veneennimet olivat naisten nimiä (VVK 12; ks. liite 2).

1.1 MERKINTÄTAVAT JA TUTKIMUKSEN KULKU

Tutkimukseni on ensisijaisesti kvalitatiivinen, mutta esitän useassa kohtaa myös kvantitatiivisia tuloksia ja prosentuaalisia osuuksia. Veneiden nimet olen kirjoittanut siinä muodossa, kuin olen ne vastaajilta saanut. Varsinaisia kirjoitusvirheitä en usko nimissä olevan, mutta esimerkiksi pelkin kapiteelikirjaimin kirjoitettu nimi ei välttämättä lue veneessä samalla lailla. Nimitietojen lisäksi olen kertonut liitteen 3 taulukossa veneiden pituuden jalkoina (1 jalka = 30,5 cm) tai metreinä sekä venetyypin. Merkin tai mallin olen maininnut tekstissä identifiointisyistä vain sellaisissa tapauksissa, joissa ne ovat tarpeen. Tutkimuksessani on kolme liitettä: kyselylomake (1), jolla keräsin aineiston, vuoden 2012 yleisimmät veneiden nimet *Veneilijän vuosikirjan 2012* tietoihin perustuen (2) sekä aineiston nimet aakkosjärjestyksessä liitetaulukkona (3), johon olen merkinnyt lukua 3.3 vastaavat ryhmittelyni. Liitetaulukoon olen merkinnyt ne sivunumerot, joilla nimet esiintyvät. Tekstissä olen merkinnyt useammin kuin kerran esiintyvät nimet asteriskilla (*), sillä muut merkintätavat veisivät paljon tilaa. Tarkemmat käsittelysivut selviävät liitetaulukosta kyseisen nimen kohdalta. Jos nimi esiintyy useamman kerran samalla sivulla, olen merkinnyt asteriskilla vain sivun ensimmäisen esiintymän.

Tutkielmani jakautuu seitsemään päälukuun, joista neljässä (luvut 3, 4, 5 ja 6) käsittelen aineistoani. Luvussa 1.2 esittelen kuvien kera luokitteluni aineistossa esiintyvistä venetyypeistä. Luvussa 1.3 kerron taustatietoa veneiden nimeämisestä, muun muassa erilaisista nimiseremonioista ja nimiin liittyvistä uskomuksista. Luku 1.4 kertoo tutkimusaineistosta ja sen keräämisestä. Pääluvussa 2 esittelen tutkimukseni keskeisen lähdekirjallisuuden sekä vesillä liikkumisen ja alusten nimeämisen historiaa. Luvussa 3.1 esittelen aikaisempia tutkimuksia nimien luokittelun näkökulmasta. Luku 3.2 aloittaa aineiston nimien käsittelyn esitellen nimien rakennetta ja kieltä. Luvussa 3.3 esitän oman luokitteluni aineiston nimistä niiden sisältöön perustuen.

Luku 4 käsittelee veneiden nimenantoperusteita eli sitä, miksi veneelle on valittu tietynlainen nimi. Luvussa on käsitelty vain sellaiset nimet, joiden nimenantoperusteet ovat tiedossani (284 nimeä). Pääluku jakautuu kahdeksaan alalukuun, jotka jakautuvat edelleen alalukuihin. Etenen pääluvussa nimenantoperusteiden yleisyyden mukaisessa järjestyksessä, vaikka ryhmien koossa ei luvun loppua kohden olekaan paljon eroja. Luku 5 käsittelee venetyyppien välisiä eroja nimenannossa edeten matkaveneistä

pienempiin venetyyppeihin. Erityisenä tarkastelukohteena luvussa on aineiston naisten nimien rakenne. Luku 6 esittelee näkökulmia edelliseltä omistajalta periytyneiden nimien säilyttämiseen ja vaihtamiseen sekä veneilijöiden mielipiteitä hyvistä ja huonoista nimistä. Päätäntöluvussa 7 kokoan tutkimustulokset yhteen ja kerron tutkimuksen ongelmista sekä jatkotutkimusmahdollisuuksista.

1.2 TUTKIMUKSEN VENETYYPPIEN LUOKITTELU

Halusin saada tutkimukseeni mahdollisimman kattavasti eri venetyyppejä edustavien veneiden nimiä. Vaikka muita kuin matkaveneitä nimetään vähänlaisesti, sain kyselyyni vastauksia myös pienempien veneiden osalta. Jotkut vastaajat kertoivat myös syitä veneen nimettömyyteen. Yleensä koetaan, ettei esimerkiksi pieni mökillä käytettävä vene tarvitse nimeä, vaan sen merkki- ja mallinimi riittävät yksilöintiin.

Veneitä on monenlaisia, ja venetyypeillä on usein myös monia alatyyppejä, joiden koko ja muut muotoseikat vaihtelevat. Olen jakanut aineistoni perusteella tämän tutkimuksen veneet karkeasti matkaveneisiin (309 nimeä), muihin moottoriveneisiin (37 nimeä) ja purjejolliin (14 nimeä). Yhden veneen tyyppi on epäselvä (ks. luku 1.4). Matkaveneet jakautuvat purjeveneisiin, moottoripurjehtijoihin ja matkamoottoriveneisiin. Muut moottoriveneet jakautuvat seuraaviin venetyyppeihin: ht- eli kovakattoiset *hard top* -veneet, tuulilasiveneet, avomoottoriveneet ja apuveneet (soutuveneet, kumiveneet, määrittelemättömät apuveneet). Venetyyppien tarkemman jakauman esitän luvussa 1.4. Jos moottoriveneen tarkempi tyyppi on jäänyt epäselväksi, olen merkinnyt sen vain moottoriveneeksi. Purjejollien koko vaihtelee lasten optimistijollista useamman hengen kevytpurjeveneisiin. Lisäksi aineistossani esiintyy yksi pelastusvene sekä vanha höyrylaiva, joka on nykyään huvivenekäytössä. Kuvat sivulla 8 selkeyttävät käsitystä venetyypeistä. Kuvat antavat kuitenkin vain karkean käsityksen veneen koosta ja muodosta; itse ulkonäkö voi vaihdella paljonkin.

TUTKIMUKSEN VENETYYPIT

Purjevene apuveneenään kumivene.

Kuva: Johanna Hallberg.

Moottoripurjehtija *Saga*. Kuvan käyttö lupa saatu kuvan ottajalta.

Matkamoottorivene. Kuva: Johanna Hallberg.

Avomoottoriveneitä. Kuva: Johanna Hallberg.

Tuulilasiveneen ja ht-veneiden kokoluokkaa.

Kuva: Johanna Hallberg.

Perämoottorilla varustettuja soutuveneitä.

Kuva: Johanna Hallberg.

Purjejolla. Kuva: Wikimedia

Commons, tekijä Bahar.

Ajohytillisiä moottoriveneitä. Kuva: Johanna Hallberg.

Veneet voisi jaotella tarkempiinkin tyypeihin, mutta tässä tutkimuksessa siihen ei ole tarvetta. Tärkeimpiä seikkoja tutkimukseni kannalta ovat veneen koko ja käyttötarkoitus. Purjeveneitä ja matkamoottoriveneitä voi yleensä käyttää matkailutarkoitukseen, vaikka ne olisi tarkoitettu ensisijaisesti esimerkiksi kilpaveneiksi. En siksi ole erottanut purjeveneistä erityisesti kisaveneitä, mutta mainitsen nimiä käsitellessäni, jos kilpailutarkoitus on vaikuttanut olennaisesti nimeen. Muut moottoriveneet eivät yleensä ole yhtä asuttavia kuin matkamoottoriveneet, eikä niitä käytetä pitkäaikaiseen matkustukseen. Erilaisilla purjejollilla, joissa ei ole sisätiloja, yleensä harjoitellaan purjehtimista ja kilpaillaan.

Aineistoni muita moottori- ja soutuveneitä käytetään lähinnä kesämökillä yhteysveneinä, kalastusveneinä tai päiväretkeilyyn. Soutuveneitä voidaan lisäksi käyttää matkaveneiden apuveneinä. Yleensä apuveneinä käytetään erilaisia jollia ja kumiveneitä, jotka kulkevat helposti veneen perässä tai kannella. Apuveneiden päätarkoitus on syväkulkuisissa matkaveneissä yleensä tuntemattoman rannan syvyyden ja mahdollisten karien kartoitus ennen rantautumista. Yleensä kaikenlaisia apuveneitä on niiden tyypistä riippumatta tapana kutsua *apujolliksi*. Matkaveneistä muut moottoriveneet ja apuveneet erottaa koon ja asuttavuuden lisäksi se, että niissä on usein perämoottori, kun taas matkaveneissä moottori on useimmiten sisäänrakennettu.

Eri venetyyppejä on paljon, ja niiden määrä kasvaa jatkuvasti uusien venemallien myötä. Venetyyppien rajat ovat liukuvia, eikä niihin ole olemassa yleispäteviä määrittelmiä. Kokemus oman veneen tyypistä voi olla myös subjektiivinen; vene, joka toisen mielestä on pieni moottorivene, voi toisen mielestä olla matkamoottorivene. Veneen käyttötarkoituskin vaikuttaa kokemukseen veneen tyypistä. Venetyyppien tunnistamista hankaloittaa se, että suuriakin matkamoottoriveneitä voidaan myydä ht-veneiden nimikkeellä. Ht-veneet kuitenkin käsitetään usein melko pieniksi veneiksi, joissa yöpyminen on mahdollista, mutta tilat ovat kuitenkin pienet. Katettu ht-vene on sateen sattuessa mukavampi vene paikasta toiseen siirtymiseen kuin avovene. Venetyyppien rajat eivät siis ole jyrkkiä, mutta veneen omistajalla on kuitenkin oma käsityksensä siitä, mitä venetyyppiä vene edustaa. Niinpä olen luottanut venetyyppejä määrittäessäni veneenomistajilta saamiini vastauksiin.

1.3 VENEIDEN NIMEÄMISEN TAUSTAA

Venettä ei ole pakko rekisteröidä, katsastaa tai nimetä, mutta matkakäyttöön tarkoitettulle veneelle annetaan yleensä itsestäänselvyytenä nimi. Jotkin seurat vaativat katsastettavalle veneelle nimen, joka on sijoitettava veneeseen siten, että se näkyy esteettä laiturille. Matkamoottorivenettä pienemmille veneille ei yleensä koeta tarvetta antaa nimeä, mutta jos samalla omistajalla tai samassa satamassa on paljon samanmerkkisiä veneitä, voi pienikin vene olla nimen tarpeessa.

Veneelle voidaan antaa nimi muun muassa tunnistus- ja turvallisuussyistä tai vain huvin vuoksi. Nimetön vene voi tuntua omistajan mielestä ”sieluttomalta”, ja siksi koetaan tarvetta antaa sille nimi. Yhtenä syynä veneidenkin nimeämisessä on tarkoitteen inhimillistäminen. Tällaisessa personifikaatiossa on kyse ilmiöstä, jossa ei-inhimillisellä oliolla ajatellaan olevan inhimillisiä ominaisuuksia. Personifioimisen tarve on luontainen ja saa ihmisen nimeämään myös ei-inhimillisiä ja elottomia tarkoitteita. (Ainiala ym. 2008: 20.) Don H. Kennedy erottaa kaikenlaisten alusten nimeämiseen neljä tärkeintä syytä: uskonnollisen, sentimentaalisen, poliittis-ekonomisen ja identifioivan syyn. Uskonnollisista syistä annetulla nimellä haetaan yliluonnollisten voimien suosiota. Sentimentaalisiin syihin liittyvät nimenantajan mieltymykset, ylpeys aluksen omistamisesta ja tunne siitä, että alus ikään kuin elää omaa elämäänsä. Poliittis-ekonomisista syistä annetaan muun muassa imartelevia kunnianimiä henkilöiden mukaan, ja nimillä voidaan hakea esimerkiksi taloudellista voittoa. Tärkein syy nimenantoon on kuitenkin identifioiminen, joka on tarpeen aluksen omistajuuden ilmaisemisessa, kirjanpidossa, alusten toisistaan erottamisessa ja toisinaan julkisuuden tavoittelussa. (Kennedy 1974: 1–2.) Ylipäätään voidaan ajatella, että nimeämisen arvoiset asiat saavat nimen, ja asiat, joilla on oma nimi, ovat ihmiselle aina jossakin määrin tärkeitä (Ainiala ym. 2008: 15).

Alusten tärkeydestä viestii myös se, että alusten vesillelaskun yhteydessä on tuhansien vuosien ajan ympäri maailmaa pidetty jonkinlainen seremonia. Varhaiset kreikkalaiset käyttivät uhrilahjana viiniä. Uhrilahjana on käytetty myös härkiä ja lampaista – jopa ihmisiä. Muinaiset pohjanmiehet sitoivat ennen vesillelaskua ihmisuhrin aluksen laskuteloille, ja Tahitilla ihmisverta vuodatettiin laskettaessa uutta kanoottia vesille. (Kennedy 1974: 10.) Nykyisinkin veneen uutta nimeä voidaan jotenkin juhlistaa. Samppanjapullon heilauttaminen rikki aluksen keulaan lienee monille virallisista laivojen kastajaisista tuttu käytäntö, mutta huviveneitä kastettaessa samppanjat taitavat

usein mennä veneen keulan sijasta parempiin suihin. Muutama kyselyyni vastanneista mainitsi pitäneensä veneelleen jonkinlaiset kastajaiset ja käyttäneensä toimituksessa samppanjaa tai kuohuviiniä.

Omalle veneelleen saa antaa millaisen nimen tahtoo – edes hyvän maun rajat ylittävään nimeen ei voi vaikuttaa kuin paheksunnan osoituksella. Niinpä veneiden nimistöön mahtuu monenlaisia tapauksia *Crazy Bitch II*:sta jopa *Lil’Pussyyn* ja *Merihuoraan*. Meripelastusalueiden nimiä valittaessa otetaan huomioon se, ettei nimi ole hyvän maun vastainen tai loukkaava (Heikkilä ym. 2011: 66). Nimen valitseminen on nimenantajan oma makuasia, mutta nimi on aina kuitenkin tietyllä lailla julkinen ja viestii jotakin muille veneilijöille. Kaikki nimet ovat syntyneet jostakin syystä, ja vaihtelu virkistää – jos kaikilla veneillä olisi samanlaisia nimiä, eivät ne herättäisi keskustelua. Joihinkin veneiden nimiin liittyy presuppositionaalinen merkitys (Ainiala ym. 2008: 27), eli jotkin nimet ovat rakenteensa tai sisältönsä perusteella tunnistettavissa veneiden nimien kategoriaan kuuluviksi (esim. *Aavatar*, *Merelle*). Myös tietyt henkilönnimet voivat ainakin veneilijöiden mielissä yhdistyä välittömästi veneisiin, kuten *Aurora*, *Maria* tai *Helena*. Erilaisia suosituksia veneen nimeksi esitetään missä milloinkin, mutta ehdotukset hyvistä nimistä ovat yleensä subjektiivisia mielipiteitä. Mikä toisen mielestä on hyvä nimi, voi toisen mielestä olla tylsä tai sopimaton. Luvussa 6.2 kerron, mitä kyselyyni vastanneet veneilijät pitivät hyvinä ja huonoina niminä.

Veneen nimeä pohditaan yleensä yksin tai perheen kanssa. Pohdinnassa voi olla mukana myös muita sukulaisia, ystäviä tai venetuttuja. Lopullisen päätöksen nimestä tekee kuitenkin yleensä veneen kippari tai tämän puoliso. Niin sanottujen kimppaveneiden eli useamman henkilön yhteisomistuksessa olevien veneiden nimien keksimiseen osallistuvat yleensä kaikki omistajat, ja nimi voidaan valita parhaiden ehdotusten joukosta esimerkiksi äänestämällä. Nimen pohtiminen ei yleensä ole kovin vakavamielistä, vaan usein se koetaan hauskaksi ja luovaksi puuhaksi. Veneiden nimissä onkin paljon huumoria ja sanaleikkejä.

Tyypillinen veneilijöiden uskomus on se, että veneen nimen vaihtaminen tuo epäonnea. Uskomus on tunnettu, ja se mainitaan myös *Nimistöntutkimuksen perusteet* -teoksessa (Ainiala ym. 2008: 16–17). Vanha uskomus tunnetaan myös muualla maailmassa, ja sen alkuperälle on useita mahdollisia selityksiä. Nimen on muinoin uskottu olevan olennainen osa tarkoitettaan ja ilmentävän sen paikkaa maailmankaikkeudessa. Yliluonnollisten olentojen mukaan nimetyin aluksen nimen muuttaminen olisi ollut

loukkaus olentoa kohtaan. Myös virkavalta on voinut levittää taikauskoisuutta, sillä nimenvaihto yhdistyi ennen usein salakuljetukseen ja merirosvoukseen. (Kennedy 1974: 108–109.) Nimen säilyttäminen koetaan usein myös hyvän merimiestavan mukaiseksi. Voidaan ajatella, että jos minkä tahansa tarkoitteen nimi vaihtuu, kielenkäyttäjät putoavat tyhjän päälle ja joutuvat ikään kuin aloittamaan alusta (Ainiala ym. 2008: 16). Jos vene on ollut tietynnimisenä monille tuttu, voi nimen vaihtaminen aiheuttaa tällaisen tunteen. Eräs kyselyni vastaajista sanoi, että veneen uusi nimi ei vaihdon myötä koskaan ”lyönyt läpi”, vaan veneestä käytettiin edelleen sen vanhaa nimeä.

Toinen tyypillinen veneiden nimiin liittyvä uskomus on se, että nimen kuuluu olla 3-tavuinen ja *a*-loppuinen naisen nimi. Joidenkin uskomusten mukaan nimessä kuuluu olla vielä *r*-kirjain, mieluiten keskimmaisessa tavussa. Kaikki nämä säännöt täyttäviä nimiä ovat esimerkiksi *Aurora* ja *Maria*, jotka ovatkin hyvin yleisiä veneennimiä (vrt. liite 2). Harvinaisempien uskomusten mukaan veneen nimen tulee alkaa *a*:lla tai sisältää pariton määrä kirjaimia (YLE 2012). Omassa aineistossani tällaiset tavat eivät kuitenkaan korostu, joten ne eivät ole erityisen tarkasteluni kohteena. Kennedyn mukaan hyvinä alusten niminä on tyypillisesti pidetty 7-kirjaimisia nimiä, joissa on kolme *a*-kirjainta (esim. *Arcadia*, *Niagara*). 7-kirjaimisuutta on selitetty luvun *seitsemän* pyhyydellä, mutta taustalla voi olla muitakin syitä. (Kennedy 1974: 107.) On jokseenkin yllättävää, että nimiuskomukset koskevat vain ulkoisia rakenneseikkoja, eivät niinkään nimen sisältöä. Esimerkiksi *Carina* on melko suosittu nimi (VVK 12), vaikka siihen voi ajatella sisältyvän pahaenteisen sanan *kari*.

Veneen nimen on oltava naisen nimi, koska vene koetaan feminiiniseksi entiteetiksi. Perinteeksi muodostunut ajatus siitä, että alukset ovat feminiinisiä, on oikeastaan melko myöhäinen. Naisten nimet alkoivat yleistyä alusten niminä 1700-luvun lopussa. (Haasum 1994: 261.) Suomalaisen 3-tavuisuuden ja *a*-loppuisuuden perinteen tarkkaa alkuperää ei tunneta. Feminiinisenä pidetty *a*-loppuisuus on ymmärrettävissä muiden kielten mallista: *a*-suffiksia on käytetty henkilönimissä silloin, kun miehen nimestä on haluttu tehdä naisen nimi (esim. *Albin*, *Albinus* > *Albina*). Latinasta perinne on levinnyt moniin kieliin, ja myös ruotsissa suffiksia on käytetty henkilönimissä, liikanimissä ja kotieläinten nimissä. (Schybergson 2009: 178.) Lisäksi suomalaisista kalenterinimistä peräti 89 prosenttia *a*:han päättyivistä nimistä on naisten nimiä, ja *a* on samalla naisten nimien tavallisin loppukirjain (Pylvänäinen 2011: 62). 3-tavuisuuden historia jää kuitenkin jokseenkin epäselväksi. Usein vedotaan siihen, että suomen kielen sana *apua* on 3-tavuinen ja kantaa siksi merellä ja tuulessa hyvin. 3-tavuiset sanat myös

kuulostanevat suomalaisten korvissa rytmikkäiltä ja kauniilta. Suomalaisissa kalenterinimissä ylivoimaisesti tyypillisimpiä ovat 2-tavuiset nimet, joita on 834 nimestä 614; 3-tavuisia nimiä on toiseksi eniten, mutta kuitenkin vain 187 (Pylvänäinen 2011: 55).

Vene koetaan feminiiniseksi entiteetiksi, eivätkä jotkut veneilijät siksi hyväksy veneiden nimiksi muita kuin naisten nimiä. Uskotaan myös, että muunlainen kuin perinteisyyden säännöt täyttävä naisen nimi tuottaa huonoa onnea. Tällaiset uskomukset ovat laajalle levinneitä veneilijöiden keskuudessa, ja perinteitä halutaan yleensä vaalia. Toisaalta joitakuista ”taikauskoisuus” voi ärsyttää, jolloin perinteitä ei haluta noudattaa.

Veneilijän vuosikirja 2012 on veneisiin säilytettäväksi tarkoitettu julkaisu, jossa on erilaisten merenkulkuohjeiden lisäksi luettelo suomalaisista veneistä veneseurojen rekisterien perusteella. Kirja ei siis sisällä kaikkien veneiden nimiä, vaan vain seuroihin kuuluvia veneitä, eikä niillä kaikilla ole nimeä. Ennen vuotta 2012 vastaava teos tunnettiin *Purjehtijan vuosikirjana*, mutta uudistuksen myötä kirja kattaa nykyään purjeveneiden lisäksi myös moottoriveneet. Monet veneilijät ovat kertoneet etsivänsä vuosikirjasta nimi-ideoita tai tarkastavansa sieltä, onko jokin tietty nimi jo käytössä. Nimeä mietittäessä voidaan hyödyntää myös eri veneseurojen rekisterejä ja henkilönnimikalentereja.

1.4 AINEISTO JA SEN KERÄÄMINEN

Tutkimusaineistoni koostuu 361 veneen nimestä, jotka olen kerännyt suomalaisilta veneilijöiltä pääosin internetissä Webropol-ohjelmalla luomallani kyselylomakkeella (ks. liite 1). Sain yhteensä hieman yli 300 vastausta, joista keräsin 361 nimeä. Suurin osa vastaajista oli miehiä; vain 34 oli naisia. Ruotsin ilmoitti äidinkielekseen 21 vastaajaa, ja heidän veneensä kantoivatkin usein ruotsinkielistä nimeä. Lisäksi eräs ruotsalainen veneilijä oli löytänyt kyselylomakkeeni ja lähetti minulle ajatuksiaan veneiden nimistä tekstitiedostona. Aineiston nimistä 203 on purjeveeneen, 9 moottoripurjehtijan, 96 matkamoottoriveneen, 37 muun moottoriveneen ja 14 purjejollan nimeä (venetyyppien määrittelystä ks. luku 1.2). Muiksi moottoriveneiksi olen luokitellut pääosin muuhun kuin matkakäyttöön tarkoitettut moottoriveneet eli ht-veneet (6), tuulilasiveneet (2), ajohytilliset moottoriveneet (2), avomoottoriveneet (15), määrittelemättömät moottoriveneet (5) sekä yleensä matkaveneiden apuveneinä käytetyt kumiveneet (3), soutuveneet (1) ja määrittelemättömät apuveneet (2). Lisäksi

vastauksissa on mainittu yksi ”pelastusvene”. Aineistossa on myös yksi matkaveneeksi määrittelemäni alus nimeltä *Woimatar**, joka on huvivenekäyttöön otettu entinen höyryhinaaja. Lisäksi aineistossa on vene nimeltä *Pinta**, joka on vastauksen perusteella joko purjevene tai avomoottorivene. Valitettavasti veneen tyylistä ei ole varmuutta, ja se jää aineistoni ainoaksi epäselväksi tapaukseksi.

Suurin osa aineistoni nimistä on veneiden tämänhetkisiä nimiä, mutta osa on aikaisemmin omistettujen veneiden nimiä. Suurin osa nimistä on ollut käytössä vuonna 2012, joten pidän aineistoa nykyaikaista nimistöä hyvin kuvaavana. Veneiden nimissä ei ole 1900-luvun loppupuolen jälkeen tapahtunut merkittäviä muutoksia, joten tavoitteeni ei ole ollutkaan hyväksyä aineistoksi vain upouusia nimiä.

Ennen Webropol-kyselyn julkaisemista internetissä tein kyselystäni paperisen version Turun Pursiseuran rapujuhliin. Kyseisenä viikonloppuna sää oli kehnonlainen ja juhlaväen määrä jäi melko pieneksi, mutta sain kuitenkin 14 vastausta. Paperisesta kyselystä huomasin selvästi, etteivät vastaajat jaksaneet paneutua kysymyksiin samalla lailla kuin tietokoneen ääressä. Yksi vastaaja kirjoitti paperiin vain veneensä nimen jättäen kaikki muut kohdat tyhjiksi. Käytyäni vastaukset läpi ja muokattuani hieman kysymyksiä julkaisin kyselyn internetissä. Lähetin kyselystä linkin Turun Pursiseuran ja Kotkan Pursiseuran sähköpostilistoille sekä erilaisille veneisiin ja veneilyyn liittyville keskustelusivustoille. Pursiseuroista sain eniten vastauksia, joten aineistossani on eniten purjeveneitä ja Turun ja Kotkan seudun veneilijöiden vastauksia. Yritin kerätä aineistoa mahdollisimman kattavasti ympäri Suomen, mutta veneseuroilla on melko vähän sähköpostilistoja. Ilman sähköpostitiedotteita seurojen jäseniä on hankala tavoittaa. Pohjois-Suomesta en löytänyt yhtäkään seuraa, jolla olisi sähköpostilista, mutta muutama pohjoissuomalainen löysi kyselyyni yleisiltä keskustelusivustoilta. Myös Itä-Suomen alueelta sain joitakin vastauksia keskustelufoorumien kautta. Näillä keinoin sain kerättyä noin 200 vastausta.

Vastausten määrä lähti uuteen nousuun minua avustaneen nimistöntutkijan Paula Sjöblomin laitettua kyselylinkkini Facebook-sivulleen. Sieltä kyselylinkki päätyi muun muassa merikeskus Forum Marimumin Facebook-sivulle ja Suomenlahden Puuveneilijät-seuran tietoon, ja minua pyydettiin lähettämään linkki seuran sähköpostilistalle. Puuveneseuran jäseniltä saamieni vastausten myötä sain kerättyä enemmän erityisesti matkamoottoriveneiden nimiä, eivätkä purjeveneiden nimet muodostaneet enää ylivoimaisesti suurinta nimiryhmää. Suuri osa aineistoni matkamoottoriveneistä on siis

todennäköisesti puisia, mutta en ole tässä tutkimuksessa vertaillut veneiden rakennusmateriaalien vaikutusta nimenantoon. Kyselyssäni en myöskään kysynyt erikseen veneen rakennusmateriaalia tai sitä, mitä kautta vastaaja löysi kyselyn; näin ollen rakennusmateriaali ei ole suuressa roolissa tutkimuksessani, eikä nimistä huomaa, että juuri materiaali vaikuttaisi nimenantoon merkittävästi. Facebook-linkin myötä sain kepeästi yli 100 vastausta lisää, joten sosiaalinen media paljastui erittäin tehokkaaksi ja suositeltavaksi kanavaksi mainostaa tutkimusta.

Aineistossani on edelliseltä omistajalta säilytettyjä nimiä 95. Lukuun kuuluvat myös veneiden alkuperäiset nimet, jotka uudet omistajat ovat palauttaneet veneille. Itse keksittyjä ja annettuja nimiä on 266. Itse annettu nimi voi olla annettu aikaisemmin nimettömälle veneelle, tai veneen edelliseltä omistajalta periytynyt nimi on voitu vaihtaa. Uuden omistajan myötä vaihdettuja veneennimiä on aineistossani 118. Webropol-kyselyn kysymykseen nimen vaihtamisesta kymmenen vastaajaa on sanonut aikovansa vielä vaihtaa jonkin edellisen omistajan antaman nimen, ja 13 vastaajaa ei osannut sanoa, vaihtaako nimen. Aineistoon ottamistani nimistä edellisen omistajan antaman nimen vaihtamista harkitsee kolme vastaajaa.

Veneiden nimistä opinnäytetyönsä tehneet Helena Kinnunen ja Eeva Turunen kertovat töissään vaikeuksistaan saada hyviä vastauksia, mikä johtunee siitä, että kyselyt toteutettiin paperisina. Itsekin huomasin paperisen testiversion vastauksissa tiettyä väsyneisyyttä, sillä kysely oli kolmesivuinen. Internetin kautta saamani vastaukset olivat moitteettomia. Ongelmia oli joidenkin vastausten kanssa vain siinä tapauksessa, että vastaajalla oli monta venettä eikä niitä eroteltu toisistaan riittävän selvästi. Muutaman vastauksen jouduin liiallisen epäselvyyden takia jättämään tutkimuksen ulkopuolelle. Enimmäkseen vastaajat olivat innoissaan tutkimuksestani. Monet jättivät yhteystietonsa mahdollista lisähaastattelua varten, ja kymmenet vastaajat lähettivät minulle kuvia veneistään. Välillä tutkimukseni kuulumisia kyseltiin, ja eräs vastaaja lähetti minulle lehden, jossa oli artikkeli veneiden nimistä. Iloisena yllätyksenä sain sähköpostiini eräältä venekunnalta jopa joulukortin, johon oli taiteiltu heidän purjeveneensä kuva talviseen maisemaan.

2 AIKAISEMPI TUTKIMUS JA TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Tämä pääluke jakautuu kolmeen osaan. Luvussa 2.1 esittelen aikaisempaa tutkimusta keskeisen lähdekirjallisuuden valossa. Luvuissa 2.2 ja 2.3 tarkastelen vesillä liikkumisen ja alusten nimeämisen historiaa.

Käsittelen alusten nimien historiaa lähinnä Skandinavian alueelta. Etenen luvussa kronologisessa aikajärjestyksessä.

2.1 KESKEINEN LÄHDEKIRJALLISUUS

Alusten nimiä ja varsinkin nimenantoperusteita on tutkittu Suomessa ja muuallakin maailmassa melko vähän, ja uutta tutkimusta on saatavilla heikonlaisesti. Suurin osa lähdekirjallisuudestani on 1900-luvun puolelta, ja aihetta käsitellään enimmäkseen lyhyehköissä artikkeleissa. Laivojen nimiä on tutkittu laajemmin kuin pienempien veneiden nimiä, ja lisäksi historiallisten laivojen nimiä on tutkittu enemmän kuin nykyajan aluksia. Muualla kuin Pohjoismaissa tehtyä tutkimusta on hankala löytää ja tavoittaa. Pääosa käyttämästäni kirjallisuudesta on jollakin skandinaavisella kielellä kirjoitettua; suomeksi alusten nimistä ei ole toistaiseksi kirjoitettu laajoja selvityksiä, vaikka yleisesti merenkulkuun liittyvää kirjallisuutta löytyykin runsaasti. Vesillä liikkumisen historiaa selvitellessäni tärkeimpiä lähteitäni ovat olleet Yrjö Kaukiaisien teos *Ulos maailmaan! Suomalaisen merenkulun historia* (2008), Turun Pursiseuran satavuotisjuhlateos *Ulos merelle! Turun Pursiseura ry. 1906–2006* (2008) ja merikeskus Forum Marinumin vuosikirja *Forum Marinum 2009*, joka käsittelee kansanomaisen veneilyn ja venetyyppien historiaa.

Keskeinen teos alusten nimien tutkimuksen piirissä on yhdysvaltalaisen Don H. Kennedyn teos *Ship Names. Origins and Usage during 45 Centuries* (1974). Teokseen viitataan tutkimuksissa paljon, ja sitä voi pitää alan perusteoksena. Kirjaa on kuitenkin yllättävän vaikea saada. Sain sen kaukolainaan Norjan Trondheimin yliopiston kirjastosta ja ehdotin sen hankkimista Turun yliopiston kirjastoon. Se on myös ainoa tavoittamani teos, joka käsittelee muunkin maailman kuin Skandinavian alusten nimiä. Kennedy käsittelee muun muassa alusten nimien ja nimikäytäntöjen historiaa, nimilähteitä ja nimien rakennetta.

Suomessa laivojen nimiä on tutkinut erityisesti Anita Schybergson (2009, 2012). Hänen ruotsinkielinen väitöskirjansa *Kognitiva system i namngivningen av finländska handelsfartyg 1838–1938* (2009) käsittelee enimmäkseen kognitiivisesta näkökulmasta suomalaisten kauppa-alusten nimiä vuosina 1838–1938. Schybergson on tutkinut sekä kaupunkiporvari-alusten että saaristolaisalusten nimiä selvittääkseen sosiaalisten tekijöiden vaikutusta nimenantoon. Väitöskirjansa pohjalta hän on kirjoittanut alusten nimistä yleistajuisen kirjan *Adonis och Aallotar: finländska fartygsnamn i historiskt perspektiv* (2012). Toinen käsiini saamani suomalainen laivojen nimiä käsittelevä tutkimus on Riikka Heikkilän (1997) pro gradu ahvenanmaalaisten laivojen nimistä ajanjaksona 1780–1880.

Vapaa-ajanveneiden nimiä käsitteleviä opinnäytetöitä ovat Helena Kinnusen pro gradu *Veneiden nimiä ja nimeämisperusteita Vuoksen vesistön varrelta* (1995), Eeva Turusen kandidaatintutkielma *Veneiden nimistä ja nimenantoperusteista* (2007) ja Laura Hirvosen pro gradu *Fortuna, Freya och Ronja: mytologiska och litterära namn på båtar* (2001). Pinja Hentusen pro gradu -tutkielma (tulossa) käsittelee meripelastusalusten nimiä. Meripelastusalusten nimiin luodaan yleistajuinen katsaus myös Helsingin Meripelastusyhdistyksen vuonna 2011 julkaistussa juhla-kirjassa *Snadi blosis. Helsingin meripelastusyhdistys 1961–2011*, jonka toimituksessa Hentunen on ollut mukana. Lisäksi Annikki Airola (1934) on tehnyt Turun yliopistossa laudaturtyön Merimaskun kansanomaisista vesikulkuneuvoista. Siinä ei kuitenkaan käsitellä veneiden nimiä, vaan lähinnä venekulttuuria. Tutkimus antaa omalta osaltaan jonkinlaisen käsityksen siitä, millaista veneily oli Varsinais-Suomessa 1930-luvulla. Erona muihin opinnäytetöihin oma tutkimukseni käsittelee eri venetyyppien nimiä; muut tutkielmat ovat keskittyneet lähinnä purjeveneiden nimiin.

Suomalaisen tutkimuksen lisäksi keskeistä lähdekirjallisuuttani on ollut muu Pohjoismaissa tehty tutkimus. Alusten nimien tutkimuksen pioneeri on Ruotsissa ollut Ivar Modéer. Hän tutki laajalti saariston nimiä ja alusten nimiä, mutta olen tavoittanut hänen kirjoituksistaan vain vuonna 1956 ilmestyneen teoksen *Skeppsnamn och Skärgårdsnamn*. Laaja alusten nimiä koskeva tutkimus on myös ruotsalaisen Hugo Karlssonin teos *Studier över båtnamn, särskilt namn på backebåtar och bankskutor från 1700-talets Bohuslän* vuodelta 1970. Uudempi alusten nimiä koskeva tutkimus perustuu pitkälti näiden tutkijoiden ja Kennedyn teoksiin.

Erittäin hyvää lähdekirjallisuutta alusten nimien tutkijalle ovat pohjoismaisen nimistöntutkimuksen yhteistyökomitea NORNAn (Nordiska samarbetskommittén för namnforskning) symposiumien pohjalta kootut julkaisut. Niihin on koottu pohjoismaalaisten nimistöntutkijoiden artikkeleita onomastiikan teoriaan sekä eri osa-alueisiin liittyen. NORNAn julkaisuun *Övriga namn* (Jóhannesson ym. 1994) sisältyy useita alusten nimiä käsitteleviä artikkeleita, ja julkaisu on ollut tämän tutkimuksen tärkeimpiä lähdeaineita. Viikinkiaikaan erikoistuneen tutkija Sibylla Haasumin (1994) artikkeli käsittelee ruotsalaisten laivojen nimiä eri aikakausina viikinkiajasta 1900-luvun loppuun. Keskienglantilaisista meriterminologiaa tutkinut Bertil Sandahl (1994) käsittelee artikkelissaan englantilaisten ja hollantilaisten alusten nimiä ajanjaksona 1280–1380. Lilliane Højgaard Holmin (1994) artikkeli käsittelee 1800- ja 1900-luvun tanskalaisten lauttojen ja yhteysalusten nimiä. Bjarne Roganin (1994) artikkeli käsittelee yleisemmin ”muiden nimien” (*övriga namn*) luokittelua kulttuurisesta näkökulmasta. Alusten nimiä on käsitelty myös NORNAn vuonna 2002 julkaistussa teoksessa *Avgränsning av namnkategorier*, johon sisältyy färsaarelaisen Anfinnur Johansenin (2002) kilpasoutuveneiden nimiä käsittelevä artikkeli.

NORNAn julkaisuista olen saanut käsiini myös norjalaisen Ole-Jørgen Johannessenin artikkelit *Skipsnavn i oljevirkksomheten* (2008) ja *Fortuna og Amor: skipsnavn hentet fra den antikke mytologien* (2009). Ensimmäinen artikkeli käsittelee norjalaisen öljyteollisuuden alusten nimiä. Toisessa artikkelissa Johannessen käsittelee laivojen nimiä ja tarkastelee erityisesti mytologisten nimien kategoriaan kuuluvia nimiä. Artikkelissa verrataan norjalaisten alusten nimiä suomalaisten alusten nimiin Schybergsonin väitöskirjan (2009) pohjalta. Pohjoismaista tutkimusta edustaa jo mainittujen lisäksi islantilainen Svavar Sigmundsson, joka on tutkinut islantilaisten avomoottoriveneiden nimiä. Hän on kirjoittanut aiheesta artikkelin suomalaisen nimistöntutkija Kurt Zilliacuksen juhlaKirjaan *Ord och några visor* (1997).

Alusten nimiä käsittelevän kirjallisuuden lisäksi olen kokenut tutkimukseni kannalta hyödyllisiksi Eero Kiviniemen etunimiä käsittelevät teokset *Rakkaan lapsen monet nimet* (1982) ja *Suomalaisten etunimet* (2006). Jotkut veneilijät vertaavat veneen nimeämistä lapsen nimeämiseen, ja Kiviniemen mainitsemat nimenvaihtoperusteet ovat osin samoja kuin veneitäkin nimettäessä. Myös Liina Pylvänäisen (2011) suomalaisten kalenterinimien rakennetta käsittelevä pro gradu on ollut hyödyllinen.

Vaikka veneiden nimistä on vain vähän tutkimuskirjallisuutta, nimet kuitenkin kiinnostavat veneilijöitä ja niistä näkee välillä artikkeleja veneilijöille suunnatuissa aikakauslehdissä. Aikakauslehdet lienevät paras keino tavoittaa mahdollisimman moni veneilijä, ja siksi niistä löytyy tiiviitä ja informatiivisia artikkeleja sellaisista aiheista, joista ei välttämättä ole olemassa laajempaa kirjallisuutta. Siksi olen käyttänyt lähteenä muutamia venelehtien artikkeleja. Vanhin, kotipaikan nimeä veneessä käsittelevä artikkeli on vuodelta 1969 (Länsinotko), mutta koska veneiden nimeäminen on pysynyt suhteellisen samanlaisena nykypäivään asti, tuntuu artikkelin tieto edelleen ajankohtaiselta. Johanna Tiitolan (2010) artikkeli käsittelee musiikkitermien käyttöä veneiden niminä. Sofia Flygare (2012) on kirjoittanut *Nautic*-lehteen 5/2012 artikkelin veneiden nimistä ja nimenantoperusteista. Artikkeli perustuu opinnäytteisiin, jotka ovat tässä tutkimuksessa lähdekirjallisuutena. Artikkelissa erotetaan 3-tavuisten ja *a*-loppuisten naisten nimien sekä vaimon tai tytärten nimien lisäksi yleisiksi nimenantoperusteiksi muun muassa paikannimet sekä eläinten ja kasvien nimitykset (Flygare 2012: 47). Omassa tutkimuksessani viimeksi mainitut nimenantoperusteet eivät ole yleisimpien joukossa. Veneiden nimien lisäksi venemerkkien ja -mallien nimiä on tarkastellut Aki Petteri Lehtinen (2013) *Venemestari*-lehdessä.

Venelehtien artikkelien lisäksi olen kokenut hyödyllisiksi YLEltä saamani nauhoitukset veneiden nimiä käsitelleestä radio-ohjelmasta kesältä 2012. Moniosaisessa radio-ohjelmassa haastateltujen veneilijöiden ajatukset tukevat hyvin havaitsemiani veneilijöiden hiljaiseen tietoon perustuvia mielipiteitä ja asenteita, joihin ei aina löydy tukea kirjallisuudesta. Sain tutkimuskäyttöön myös *Veneilijän vuosikirjan 2012* toimituskunnalta vuosikirjassa esiintyvät veneennimet aakkosjärjestyksessä (kirjassa nimet eivät ole aakkosjärjestyksessä). Saamastani nimiluettelosta (= VVK 12) poimin 15 vuonna 2012 selvästi yleisintä veneennimeä, jotka löytyvät liitteestä 2.

2.2 VESILLÄ LIIKKUMISEN HISTORIAA

Tarkastelen tässä luvussa vesillä liikkumisen historiaa, sillä se antaa käsityksen veneilyn kehityksestä. Lisäksi veneilyn historian tunteminen antaa jonkinlaisen käsityksen siitä, milloin veneille on voitu antaa nimiä. Luvussa 1.3 käsitelin alusten vesillelaskuun liittyviä seremonioita, ja seremonioiden perusteella voisi kuvitella alusten saaneen melko varhaisessa vaiheessa myös nimiä.

Suomea ympäröivillä merialueilla on arkeologisten löytöjen perusteella liikuttu jo kivikaudella. Ahvenanmaan saaret alkoivat kohota merestä noin 2500 vuotta eaa. Ensimmäiset asukkaat saapuivat Ahvenanmaalle Varsinais-Suomen alueelta. Asuttajien on pitänyt olla tottuneita merenkulkijoita, sillä Turunmaankin saaristo oli tuolloin vielä lähes kokonaan veden peitossa. (Kaukiainen 2008: 26.) Lienee myös mahdollista, että asukkaat ovat päätyneet Ahvenanmaalle talvella jäätä pitkin. Merta on saatettu hyödyntää kivikaudella jo kaupankäyntiinkin, vaikka veneet ovat olleet pieniä – miehistön lisäksi niihin ovat mahtuneet vain ruokavarat sekä kaikkein kevyimmät ja arvokkaimmat tavarat, kuten korut, turkikset ja aseet (Kaukiainen 2008: 27).

Pronssikaudella (Suomessa n. 1600–500 eaa.) kulttuurivaikutteet levisivät Suomeen erityisesti Skandinaviasta entistä enemmän merta pitkin, mistä todistavat rannikon sadat hiidenkiukaat ja niiden esineistö. Ulkosaaristossakin asuttiin ainakin osan aikaa vuodesta: Ahvenanmaalla sijaitsevalta Kökarin saarelta on löytynyt pronssikautisen kylän jäänteitä ja Suomenlahden itäosassa sijaitsevasta Suursaaresta kaksi hiidenkiukaasta. (Kaukiainen 2008: 26.) Kökarin asukkaiden on oletettu tulleen saarelle noin 3000 vuotta sitten talvehtimaan kevätjäistä hylkeenpyyntiä varten (TPS 2008: 17).

Vaikka esihistoriallisia aluksia tai niiden osia ei ole löytynyt, oletetaan Skandinavian ja Suomen alueen kalliomaalausten perusteella ensimmäisten merenkulkijoiden käyttäneen samantapaisia nahkaveneitä kuin eskimot. Ensimmäisiä veneitä soudettiin; purjeen käyttöä Itämeren alueella on kuvattu vasta 500–600-lukujen riimukivissä. (Kaukiainen 2008: 27–28.) Suomen sana *purje* on selitetty germaaniseksi lainaksi sanasta **burja-*, joka on tarkoittanut 'liikkeelle panevaa voimaa' ja joka on lähtöisin 'kantamista, liikkeelle saamista' tarkoittavasta verbistä; myös *laiva* on germaaninen laina sanasta **flauja-*. (SSA, s.v. *purje*, *laiva*). Merentakaiset kulttuurivaikutukset jatkuivat rautakaudella, mutta saariston asutuksen ei kuitenkaan ole todistettu lisääntyneen. Pysyvää asutusta Suomen etelärannikolle ja saaristoon lienee muodostunut vasta keskiajan alussa. (Kaukiainen 2008: 27.)

Saaristossa on ollut ainakin kausiluonteista asutusta siis jo pronssi- ja rautakaudella, mutta rautakauden lopulla vallinneen levottoman viikinkiajan myötä saariston oletetaan autioituneen. 1300-luvulla alkoi Ruotsin hallinnon organisoima ruotsalaisväestön siirtyminen suomenkieliseen saaristoon, minkä seurauksena saariston paikannimistö ruotsalaistui. Asutus perustui kalastukseen, maanviljelyyn ja karjanhoitoon ja sijoittui suurten saarien suojaisempiin sisäosiin. Vuosisatojen kuluessa ja erityisesti 1800-luvulla

asutus levisi yhä pienemmille ja kaukaisemmille saarille. Jo keskiajalla talonpojat alkoivat kuljettaa kyläläisten yhdessä valmistamalla purjeveneillä muun muassa kalaa, villaa, villavaatteita, polttopuita ja muita saariston tuotteita rannikkokaupunkeihin myytäväksi. Talonpoikaispurjehdus kukoisti 1800-luvulla. (TPS 2008: 17–19.)

Veneitä on siis jo kivikaudelta lähtien käytetty hyödyksi kalastuksessa, kaupankäynnissä ja muunlaisessa paikasta toiseen siirtymisessä. On kuitenkin vaikeaa sanoa tarkalleen, milloin veneilystä on tullut nykyisenkaltainen vapaa-ajanviettomuoto ja harrastus. Suomen ensimmäiset, varsin vähäjäseniset pursiseurat perustettiin 1800-luvun puolivälin jälkeen. 1860-luvun puolivälissä toimintansa aloittanut Airisto Segelsällskap kasvatti turkulaisten kiinnostusta huvipurjehdusta kohtaan, ja vähitellen harrastus levisi rikkaiden joukosta myös muun kansan keskuuteen. (TPS 2008: 28–29.) 1890-luvulla huvi- ja kilpapurjehdus tulivat muotiin, mutta tärkein asema oli selvästi kilpapurjehduksella (Meronen – Meronen 2009: 48). Kilpaileminen oli pursiseurojen ja purjeveneilyn ensisijainen ja merkittävin toimintamuoto. Matkaveneilyäkin voi päätellä harrastetun jossakin määrin, sillä vuonna 1915 Pursiseura Mainingin rekisterissä oli enemmän moottoriveneitä kuin purjeveneitä. Lisäksi vuonna 1909 ja muutamana seuraavana vuonna seura järjesti yhteisen huviretken Rymättylään. (TPS 2008: 280–282.) Useamman venekunnan kokoonpanolla liikkuminen oli yksin veneilemistä turvallisempaa (Meronen – Meronen 2009: 48).

1910-luvulla purjehdusyhdistysten määrä oli noussut jo yli kolmeenkymmeneen (TPS 2008: 29). Ennen toista maailmansotaa matkaveneily rajoittui kuitenkin pääasiassa lähisaaristoon ja Airiston tuntumaan. Syitä lyhyisiin retkiin olivat veneiden huono asuttavuus ja apumoottorien harvinaisuus; purjehtijat olivat täysin tuulen armoilla. (TPS 2008: 286.) Retkipurjehdukset kuitenkin yleistyivät 1930- ja 1940-luvuilla, jolloin apumoottoreita alettiin käyttää enemmän. Yhteiskuntakin oli tuolloin erilainen kuin nykyään, sillä vasta 1960-luvulla useimmilla aloilla siirryttiin viisipäiväiseen työviikkoon ja vuosilomia pidennettiin. Lisääntynyt vapaa-aika mahdollisti pidemmät venematkat. (Meronen – Meronen 2009: 48; TPS 2008: 286, 288.)

1950-luvulla mökkeily levisi aikaisemmasta porvariston huvista koko kansan kesäviettotavaksi, ja kesämökkien rakentaminen kasvatti pienten soutu- ja moottoriveneiden kysyntää. Lasikuidun ja alumiinin käyttö veneiden rakennusaineena yleistyi, ja veneitä alettiin rakentaa sarjatuotantona. Samalla kehitettiin entistä

pienempiä ja helppokäyttöisempiä moottoreita. (Meronen – Meronen 2009: 49.) Uusien materiaalien myötä veneiden hintakin laski aikaisempiin puuveneisiin verrattuna. Myös veneiden koko ja varustelutaso kasvoi. Veneiden parempi asuttavuus mahdollisti lähisaaria pidemmät matkat. (Heikkilä ym. 2011: 13.) Matkaveneilyn suosio kasvoi erityisesti 1960-luvulla, jolloin veneilijöiden moninkertaistunut määrä vauhditti pikkuhiljaa myös satamapalveluiden lisääntymistä (Meronen – Meronen 2009: 49).

2.3 ALUSTEN NIMEÄMISEN HISTORIAA

Alusten nimiä tunnetaan yhtä kaukaa historiasta kuin kirjallisia dokumentteja on saatavilla (Schybergson 2009: 11). Varsinkin suuria ja merkittäviä aluksia on varmasti nimetty jo aikaisemminkin, ja nimiperinne on jatkunut katkeamattomana nykyaikaan saakka. Vanhimmat tunnetut nimet kantoivat jumalten tai hallitsijoiden nimiä, sillä niiden maagisten voimien uskottiin siirtyvän nimen myötä myös alukseen. Sama ajatus on ollut taustalla, kun aluksia on nimetty rohkeiden sotilaiden tai vahvojen ja nopeiden eläinten mukaan. (Schybergson 2009: 11.) Jumalten, pyhimysten tai hallitsijoiden uskottiin myös suojelevan nimikkoaluksiaan (Modéer 1956: 14). Maailman vanhin tunnettu aluksen nimi on englanninkielisessä muodossa *Praise of the Two Lands*. Nimi kuului suurelle egyptiläisalukselle, joka rakennettiin noin vuonna 2680 eaa. Nimen on katsottu olevan aikaisin tunnettu esimerkki poliittisesti kantaa ottavasta aluksen nimestä. Niilin pohjois- ja eteläpuolella oli tuolloin erimielisyyksiä, ja nimellä haluttiin vahvistaa alueiden yhteishenkeä. (Kennedy 1974: 14.)

Tarkastelen tässä luvussa erityisesti Skandinavian alueelta tunnettuja, suurempien alusten nimiä. Eri aikakausina alusten nimissä voidaan tunnistaa tietynlaisia piirteitä, ja jokaisella aikakaudella voidaan sanoa olevan omat nimensä (Modéer 1956: 22). Nimet myös vaihtelevat kulttuureittain, ja niihin heijastuvat yhteiskunnan rakenne, arvot ja normit. Nimien sisältö on eri aikoina vaihdellut senkin mukaan, millainen alus on ollut ja mihin sitä on käytetty. (Haasum 1994: 256.)

Vanhimmat pohjoismaiset alusten nimet löytyvät kansantarinoihin perustuvasta Edda-kirjallisuudesta, ja nimillä on myyttinen kaiku (Karlsson 1970: 27). Esimerkiksi hedelmällisyyden jumala Freyrillä oli suuri alus *Skidbladnir*, jolla voi kulkea sekä merellä, maalla että ilmassa (Modéer 1956: 11; Hallam 1997: 91). Oikeita alusten nimiä

Skandinavian alueelta tunnetaan viikinkiajalta lähtien. Norjan kuningas Olav Tryggvasonin 55-metrinen alus *Tranan* ('kurki') laskettiin vesille vuonna 995 ja Norjan kuuluisin alus *Ormen Långe* (nimi viittaa pitkään merikäärmeeseen) vuonna 1000. Viikinkiajalta tunnetaan vain suurten kauppa- ja sota-alusten nimiä, ei pienten veneiden nimiä. Nimet olivat usein hyvin runollisia ja viittasivat aluksen muotoon ja ulkonäköön (esim. *Havets orm* 'meren käärme'). (Haasum 1994: 257.) Eläinsanojen käyttö oli Pohjolan aluksissa antiikin alusten tapaan yleistä (Modéer 1956: 12). Nimet liittyivät tyypillisesti lohikäärmeisiin, käärmeisiin tai muihin eläimiin (mm. *Oxen* 'härkä', *Renen* 'poro', *Hjorten* 'hirvi') (Haasum 1994: 257). Aluksissa oli usein myös keulakuva, joka esitti yleensä samaa eläintä tai henkilöä kuin aluksen nimi. Aluksia verrattiin mielellään myös nopeasti lentäviin lintuihin, kuten joutseneen, haukkaan ja kurkeen. Lisäksi käytössä oli aluksen väritykseen viittaavia nimiä (esim. *Gullbringa* 'kultarinta', *Rödsuden* 'punakylki'), sillä värikkäät alukset erottuivat edukseen ajalle tyypillisistä tervanmustista aluksista. (Modéer 1956: 13, 27.)

Kristinuskon omaksumisen myötä viikinkiajalle ominaiset ryöstöretket vaihtuivat rauhanomaiseen liikkumiseen ja kauppamatkoihin, eivätkä entisajan keulakuvat tai pakanalliset jumalankuvat enää antaneet toivotunlaista vaikutelmaa vieraisissa maissa (Modéer 1956: 13). Niiden sijaan aluksiin maalattiin mieluummin koristeellisia kuvia. Viikinkiajan lopussa ja keskiajan alussa tulivat käyttöön kristilliset nimet (esim. *Mariasuden* 1182, *Kristi skepp* 1263). Keskiajan lopussa lisääntyi myös eläinten nimitysten käyttö. Tavallisten kalojen nimitysten (esim. *Flundran* 'kampela', *Ålen* 'ankerias') lisäksi käytettiin maaeläinten nimityksiä, kuten nimissä *Lejonet*, *Buffeln*, *Elefanten* ja *Leoparden*. Tavallisin kauppa-alusten nimiin vaikuttanut kotieläin oli hansa-aikana lehmä (mm. *Röda kon* 'punainen lehmä'). Myös paikannimet, talonnimet ja aluksen rakennuspaikan nimet alkoivat yleistyä alusten nimissä. (Haasum 1994: 258, 260.) Sota-alusten nimissä abstraktikäsitteet olivat yleisiä (esim. *Hjálpin* 'auttaja, apu', *Viðsjáin* ('tähtystelijä, tiedustelija')) (Modéer 1956: 15). Myöhempinäkin aikoina sota on vaikuttanut alusten nimiin luoden muun muassa voittoon, vahvuuteen, sankareihin ja vapauteen liittyviä nimiä (Haasum 1994: 262).

Kristillisestä historiasta saaduilla pyhien henkilöiden ja asioiden nimillä haluttiin todennäköisesti tietyn pyhimyksen tai muun kirkollisen arvohenkilön siunausta ja suojelua alukselle (Modéer 1956: 13–14). Ranskasta tunnetaan esimerkiksi alukset *Saint Francis* (1248) ja *Saint Vincent* (1340), Portugalista Kolumbuksen alus *Santa Maria* ja

Italiasta *Saint Nicholas* (Haasum 1994: 258). Pyhimysnimien lisäksi myös muut henkilönnimet tai henkilönnimitykset olivat tavallisia jo keskiajan alusten nimissä. Henkilönnimi kertoi usein siitä, kuka veneen omisti tai keneltä se oli ostettu tai ryöstetty. Skandinaviassa pyhimysten nimien käyttö väheni myöhemmin kirkollisen reformaation myötä. (Modéer 1956: 14, 21.)

1500–1600-luvuilla henkilönnimet ja paikannimet yleistyivät ja vakiintuivat alusten nimistöön. Eläinten nimityksiä käytettiin edelleen, mutta ne olivat tyyliältään romanttisempia kuin aiemmin (mm. *Gyllene Lejonet* 'kultainen leijona'). Väriadjektiivit olivat tavallisia. Käytössä oli myös joitakin kasvien nimityksiä (esim. *Rosen, Liljan*). Erilaisten liika- ja haukkumanimien ja huumorin käyttö alkoi yleistyä. 1500-luvun aikana kreikkalaisen mytologian nimet otettiin käyttöön (mm. *Fortuna, Mars*). Kaiken kaikkiaan 1500- ja 1600-luvun nimistö oli aiempaa kuvaannollisempaa, värikkäämpää ja runollisempaa. (Haasum 1994: 259–260.)

1700-luvulla alusten nimissä alkoi näkyä viittauksia uudenlaisiin olosuhteisiin, elämäntapaan ja politiikkaan. Yhteiskunnan historia, aatteet ja arvostukset heijastuivat nimiin, samoin ajalle ominainen suurvalta-ajattelu ja vapausaate. Kauppa-alusten tyypillisiä nimiä olivat muun muassa *Patrioten* ja *Bättre Tider*. Nimiin heijastui myös enemmän määrin kaupankäynnin merkitys (esim. *Success*). Kuninkaiden nimet, henkilönnimet ja paikannimet olivat ajankohtaisia. Naisten nimet alkoivat yleistyä alusten niminä vuosisadan lopussa. Niistä tuli niin suosittuja, että joissakin maissa jopa puolet aluksista kantoi naisten nimiä. (Haasum 1994: 260–261.)

1800-luvulla kehitettiin uusia alustyyppisiä ja nimiperinnekin uudistui. Vuosisata oli industrialismin, raudan ja höyryn aikaa. Uuden aikakauden nimet ilmaisivat menestystä ja yritteliäisyyttä. Naisten ja miesten nimien käytön aikaisempi tasaisuus sai käänteeseen, kun naisten nimet yleistyivät ja syrjäyttivät miesten nimet miltei kokonaan. Kalojen, lintujen ja muidenkin eläinten nimitykset katosivat käytöstä lähes kokonaan, samoin mytologiset nimet. Paikannimet ja abstraktiasioiden nimitykset taas tulivat yleisemmiksi kuin koskaan aikaisemmin, ja käytössä oli samanrakenteisia nimiä kuin muinaisilla viikinkialuksilla (mm. *Champion of the Seas*; vrt. viikinkialus *Havets orm*). Alusten nimiin tuli myös aivan uusi kerrostuma, johon kuului muun muassa astronomisten ilmiöiden nimiä ja säähän, tuuleen ja taivaankanteen liittyviä nimiä (mm. *Tyfon, Hurricane; Nordan, Östan*). Myös eri alustyyppien nimeämisessä oli eroja. Höyrylaivat ja siipirasalukset nimettiin yleensä koti- tai rakennuspaikan tai valmistajan mukaan.

Suurilla purjelaivoilla taas oli usein henkilönnimiä, paikkakuntien nimiä tai romanttisia ja kuvaavia nimiä (esim. *Nightingale*, *Flying Cloud*). (Haasum 1994: 257, 261–262.)

1900-luvun nimikäytännössä oikeastaan mikään ei ollut Haasumin artikkelin mukaan kuin aikaisemmin, ja nimet voivat olla lähestulkoon minkälaisia tahansa. Ne voivat liittyä muun muassa nopeuteen, romantiikkaan, laiskuuteen, mielihyvään tai hyviin aikoihin. Merkittävimmät nimiryhmät olivat paikannimet ja henkilönnimet. Naisten nimiä oli useimmin purjeveneillä, ja yleisin naisen nimi oli Skandinaviassa *Maria*. Haasum kuvaa modernia nimenantoa aiempaa sattumanvaraisemmaksi, mutta toteaa kuitenkin, ettei aluksille ole koskaan annettu nimiä mekaanisesti tai ajatuksetta, vaan nimillä on aina ollut syvempi merkitys. (Haasum 1994: 263–265.) Kennedyn (1974: 131) mukaan alusten nimissä on kautta aikojen ollut paljon variaatiota, ja alusten nimet ovat yhtä moninaisia kuin itse elämä.

Laaja selvitys vapaa-ajanveneiden nimistä puuttuu vielä, mutta nimien historiaa voi selvittää esimerkiksi pursiseurojen jäsenluetteloista. Turun Pursiseuraa edeltäneen Pursiseura Mainingin ensimmäisessä veneluettelossa vuodelta 1907 on ilmoitettu kahdeksan purjevenettä ja neljä moottorivenettä seuran 16 veneestä (TPS 2008: 60–61). Purjeveneiden nimet olivat *Alli*, *Lokki*, *Mielikki*, *Kyllikki*, *Hei Hei!*, *Lilla Du*, *Ilkka* ja *Aili*. Vuosien 1906–1916 luettelossa nimiä on jo selvästi enemmän, ja suurin osa niistä on suomenkielisiä. Lintujen nimet olivat suosittuja (mm. *Tiira*, *Myrskylintu*, *Kuikka*), samoin Kalevalan nimet (mm. *Vetehinen*, *Wellamo*, *Ilmatar*). (TPS 2008: 62, 63.) 1900-luvun alussa perinteiset 3-tavuiset ja *a*-loppuiset naisten nimet eivät selvästikään olleet vielä yleisessä käytössä, vaan ne ovat yleistyneet myöhemmin; ainoat 3-tavuiset ja *a*-loppuiset nimet ovat nimelistassa *Harelda*, *Naseva*, *Niagara* ja *Diana* (TPS 2008: 63). Myöskään miesten nimiä ei ole erityisesti vältelty (vrt. *Weikko*, *Sampsa*, *Mikko*, *Olavi*).

3 ALUSTEN NIMET JA NIIDEN LUOKITTELU

Tässä luvussa esittelen aikaisemmassa tutkimuksessa käytettyjä alusten nimien luokittelumalleja. Nimiä voi luokitella eri tavoin, joten on syytä luoda katsaus eri tutkijoiden näkemyksiin.

Luvussa 3.1 kartoitan ensin veneiden nimien suhdetta muuhun nimistöön. Sen jälkeen käsittelen alusten nimien luokittelumalleja edeten suurempien alusten nimistä

pienempien veneiden nimiin. Luvussa 3.2 tarkastelen nimien kieltä, sanaluokkia ja sijamuotoja, ja luvussa 3.3 esittelen oman luokitteluni aineistoni nimistä.

3.1 MUIDEN TUTKIMUSTEN LUOKITTELUMALLEJA

Suomalaisessa nimistöntutkimuksessa on perinteisesti keskitytty paikannimien tutkimukseen eli toponomastiikkaan ja henkilönnimien tutkimukseen eli antroponomastiikkaan. Nimistössä on kuitenkin myös monia muita huomionarvoisia osa-alueita, ja koko nimistön kenttää voidaankin luokitella eri tavoin. Yleensä luokittelu on perustunut nimien tarkoitteisiin, ja on luokiteltu sellaisia ilmiöitä, jotka voivat saada nimiä. Tällainen lähtökohta on ollut esimerkiksi Alan Gardinerilla vuonna 1940. Hänen luokittelumallissaan olivat paikannimien ja henkilönnimien lisäksi muun muassa eläinten nimet, laivojen nimet, talonnimet ja taivaankappaleiden nimet. Gardiner huomioi myös lääkkeiden ja kaupallisten tuotteiden nimet. (Ainiala ym. 2008: 23–25.) Uudemmissa luokittelumalleista Bengt Pampin (1994: 53) mallia tulkiten veneiden nimet voisi sijoittaa autojen ja lentokoneiden nimien tapaan ryhmään ”asioiden nimet”. Paula Sjöblom (2006) on luokitellut nimiä kulttuurisesta näkökulmasta. Hän on erottanut kulttuurinimien yhdeksi alaryhmäksi liikenteen nimet, joihin kuuluvat muun muassa junien, autojen ja laivojen nimet. (Ainiala ym. 2008: 27.) Veneidenkin nimet sopivat ryhmään hyvin, sillä vaikka veneet ovat yksityiskäytössä, ovat niiden nimet aina jokseenkin julkisia ja viestivät jotakin muille vesilläliikkujille.

Alusten nimien tutkimus painottuu historiallisten laivojen nimien tutkimukseen. Koska vanhojen alusten nimenantajat ovat jo aikaa sitten edesmenneet, on todellisia nimenantoperusteita mahdotonta selvittää (Schybergson 2009: 45). Historiallisten alusten nimien tutkijat ovat jakaneet nimet niiden semanttisen sisällön mukaan erilaisiin luokkiin. Tarkastelen seuraavaksi tutkimuksissa esiteltyjä nimiluokkia ja nimilähteitä.

Anita Schybergson (2009) on jakanut suomalaisten kauppalausten nimet (1838–1938) ensin kolmeen pääryhmään, jotka ovat muista erisnimiryhmistä lainatut nimet, appellatiivisista sanoista muodostetut nimet sekä uudismuodosteet (Schybergson 2009: 18). Tarkemmin hän jaottelee nimet seitsemään pääryhmään, jotka jakautuvat useampiin alaryhmiin. Pääryhmät osuuksineen ovat henkilönnimet (34 %), kielen leksikosta saadut nimet (27 %), mytologiset nimet (21 %) ja paikannimet (14 %). Loput kolme

pääryhmää ovat yritysnimet, uudismuodosteet ja luokittelemattomat nimet, joista jokainen kattaa vain yhden prosentin koko aineiston nimistä. (Schybergson 2009: 80.) Kielen leksikosta saadut nimet on jaettu alaryhmiin sanasemanttisin perustein. Schybergson määrittelee leksikosta saaduiksi nimiksi appellatiivisista sanoista muodostetut henkilönnimitykset, eläinten ja kasvien nimitykset, luonnonilmiöiden ja artefaktien nimitykset sekä toivenimet ja ominaisuudennimet. Toivenimet ja ominaisuudennimet, joiden mukaisia alusten toivotaan olevan, muodostavat leksikosta saatujen nimien ryhmästä noin puolet. (Schybergson 2009: 117.)

Bertil Sandahl (1994) on jakanut 1200–1300-luvuille ajoittuvat englantilaisten laivojen nimet kymmeneen kategoriaan. Eniten aineistossa on ajalle odotuksenmukaisesti pyhimysten nimiä, muita uskonnollisia ja rituaalisia nimiä sekä juhlapyhien nimiä (mm. *St. Thomas, Pater Noster; Christmas*). Suuri nimiryhmä muodostuu myös naisten nimistä, joista erityisesti Neitsyt Mariaan viittaava pyhimysnimi *Mary* oli suosiossa. Miesten nimet, erityisesti pyhimysnimet, olivat myös suosittuja, samoin sukunimet (mm. *George, Nicholas; Messagier, Montagu*). Muut nimiryhmät sisältävät merenkulkuun liittyviä nimiä, toivenimiä liittyen hyvään matkaan, eläinten ja kasvien nimityksiä ja paikannimiä. Kymmenes nimiryhmä on Sandahlillakin ”muut nimet ja lisänimet”, johon kuuluvat muun muassa henkilöviittaukset ja lisänimet (mm. *Goldring, Truelove*). (Sandahl 1994: 272–278.)

Ahvenanmaalaisten purjelaivojen nimiä vuosina 1780–1880 tutkineen Riikka Heikkilän pro gradun aineisto koostuu 657 laivan nimestä, joista eri nimiä on yhteensä 318. Aineistonsa propriiperustaiset nimet Heikkilä jakaa seitsemään pääluokkaan, jotka ovat naisten nimet, miesten nimet, sukunimet, mytologiset nimet, paikannimet, taivaankappaleiden nimet ja muut erisnimet, jotka eivät kuulu mainittuihin kuuteen ryhmään tai joiden merkitys on outo. Appellatiiviperustaiset nimet jakautuvat maalla elävien eläinten nimityksiin, lintujen, kalojen ja kasvien nimityksiin, henkilöä ilmaiseviin sanoihin, muihin konkreettisiin yleisnimiin ja abstrakteihin yleisnimiin. Tutkimuksen viisi yleisintä nimilähdettä ovat naisten nimet, miesten nimet, lintujen nimet, abstraktit käsitteet ja mytologiset nimet. Abstraktien nimien esikuvina olivat usein Ruotsin sotalaivaston alusten nimet (esim. *Enigheten* ’sopu’, *Tapperheten* ’urhoollisuus’). Suosituimpia abstraktikäsitteiden nimet olivat tutkitun ajanjakson lopussa. (Heikkilä 1997: 23, 81, 83.)

Heikkilän aineiston suurin nimiryhmä ovat naisten nimet, jotka olivat usein tyypillisiä kansannimiä (mm. *Maria, Lovisa, Carolina, Edla, Wiktorina*). Alukset saivat usein nimen perheenjäsenen mukaan. Nimissä seurattiin henkilönnimimuotia, ja vuodesta 1840 alkaen alettiin käyttää enemmän ulkomaisia naisten nimiä. Nimiin vaikutti vuodesta 1809 alkaen myös Suomen asema Venäjän suuriruhtinaskunnan osana: venäläisiä naisten nimiä olivat henkilönniminäkin suosittu *Alexandra, Natalia* ja *Olga*. Suurin ryhmä appellatiivisista nimistä ovat lintujen nimitykset, joiden käyttö 1840-luvun jälkeen kuitenkin väheni voimakkaasti. Tietyt linnut olivat suosittuja: aineiston 62 linnun nimitystä koostuvat vain 12:sta eri nimestä, joista yleisin oli *Svan* ('joutsen', 36 nimeä). (Heikkilä 1997: 26, 82.)

Lilliane Højgaard Holm (1994) on tutkinut 1800- ja 1900-luvun tanskalaisten lauttojen ja yhteysalusten nimiä. Hän jaottelee nimet seitsemään nimikategoriaan, joista merkittävien ovat paikannimet. Yleisiä ovat myös kuninkaallisten ja kuuluisuuksien nimet ja henkilönnimistä yleisimpiä naisten nimet. Miesten nimet ja eläinten nimitykset puuttuvat nimistöstä lähes kokonaan; eläinten nimitykset muutamien muiden nimien ohella ovat lisäksi ainoita appellatiiviperustaisia nimiä Holmin aineistossa. Muut nimet ovat propriiperustaisia. Mytologiset nimet pohjautuvat erityisesti pohjoismaiseen mytologiaan. Muiden nimien ryhmään Holm on määritellyt muun muassa abstraktiasioiden nimet, ihmisiin viittaavat ilmaukset ja asukkaiden nimitykset, mutta ryhmä on melko pieni. Holm on huomannut, että alusten ja kuljetuksen kehittyessä 1800-luvun lopussa myös nimistö muuttui. Työkäyttöön rakennettujen höyrylaivojen myötä laivat eivät enää olleet niin naisellisia ja kauniita kuin ennen, ja naisten nimet väistyivät muiden nimien tieltä. 1900-luvun lopulla alukset nimettiin yleensä paikannimien mukaan, jotta matkustajat tietäisivät, mistä alus on kotoisin. (Holm 1994: 298–303, 314.)

Svavar Sigmundsson (1997) on tutkinut islantilaisten avomoottoriveneiden nimiä. Hän jakaa nimet yhdeksään kategoriaan, jotka ovat suuruusjärjestyksessä seuraavat: henkilönnimet (46,5 %), joista suurin osa on miesten nimiä, hevosten nimet (13,7 %), lempi- ja hellittelynimet (11,0 %), muut nimet (9,3 %), paikannimet (8,3 %), eläintennimitykset (6,0 %), paikannimiä muistuttavat nimet (3,0 %), meritermit (1,4 %) ja asukasnimet (0,8 %). Erikoisimmalta listassa kuulostaa suomalaisen venekulttuurin kannalta hevosten nimien ryhmä, joka selittyy skandinaavisen taruston kautta: Freyr-jumalalla oli hevonen, jolla pystyi ratsastamaan veden ja tulen läpi. Veneisiin myös viitataan Eddassa ilmauksella *vågens häst*, 'aallon hevonen'. Hevoset ovat muidenkin

maiden myyteissä keskeisiä ja kunnioitettuja eläimiä. Muiden nimien ryhmään Sigmundsson on luokitellut nimet, jotka eivät sovi muihin kategorioihin. Ryhmässä on muun muassa mytologisia nimiä (*Akkiles*), mereen liittyviä *Haf-* tai *Sae-*alkuisia nimiä sekä nimiä, joihin sisältyy jonkinlaisia sanaleikkejä. Esimerkiksi nimi *Sela-Döndi* eli 'Hylje-Dundee' on ideoitu elokuvan *Crocodile Dundee* pohjalta islantilaiseen kulttuuriin sopivaksi. (Sigmundsson 1997: 305–306, 308.)

Anfinnur Johansen (2002) on tutkinut färsaarelaisten kilpasoutuveneiden nimiä ja verrannut nykypäivän nimiä vuosien 1903–1913 nimistä tehtyyn tutkimukseen. Gösta Franzén on vuonna 1965 jakanut soutuveneiden nimet 15 ryhmään, joita mukailleen Johansen luokittelee 62 nykypäivän nimeä. Hän luokittelee nimet kahdeksaan samaan ryhmään kuin Franzén. Suurimmaksi ryhmäksi osoittautuivat veneen kotipaikkakunnan kertovat kaupunkien nimet (33,9 %). Toiseksi suurin ryhmä ovat kansankirjallisuudesta, mytologiasta, historiasta ja muista vastaavista lähteistä lainatut nimet (24,2 %). Kolmanneksi suurin ryhmä koostuu nopeiden ja uljaiden eläinten nimityksistä (20,9 %). Nimistä suurin osa on maskuliinisia. (Johansen 2002: 168–170, 174, 179–181.)

Vuoksen vesistön purjeveneiden nimistä ja nimenantoperusteista pro gradun tehnyt Helena Kinnunen (1995) jakaa aineistonsa 755 nimeä kahteen pääryhmään, henkilönnimiin nimilähteenä ja muihin nimilähteisiin. Nimet on käsitelty samassa pääluvussa huolimatta siitä, ovatko nimenannon perusteet tiedossa vai eivät. Kahdessa pääryhmässä Kinnunen käsittelee täsmällisempiä, semanttisesti luokiteltuja nimiryhmiä, joita ovat feminiiniset nimet (44 %), maskuliiniset nimet (3 %), usean henkilön nimiin perustuvat nimet (6 %), sarjakuvasankareiden nimet (3 %), veneen tai miehistön ominaisuuksiin liittyvät nimet (14 %), topografiset nimet (5 %), eläinten nimet ja nimitykset (6 %), kasvien nimet ja nimitykset (2 %) sekä moniselitteiset ja ainutkertaiset veneiden nimet (11 %). Selvittämättömiksi Kinnusen aineiston nimistä jää kolme prosenttia. Henkilönnimiin Kinnunen laskee kuuluviksi naisten ja miesten nimien, sukunimien, nimimukaelmien ja sarjakuvasankareiden lisäksi myös jumalien ja myyttisten hahmojen nimet sekä satuhahmojen nimet. Suurin nimiryhmä ovat Kinnusenkin tutkimuksessa naisten nimet (43,3 %). (Kinnunen 1995: 3, 66.)

Veneiden nimistä kandidaatintutkielman tehnyt Eeva Turunen (2007) jakaa aineistonsa 77 nimeä nimenantoperusteiden mukaan viiteen ryhmään, jotka ovat seuraavat: esikuvana naispuolinen sukulainen, veneen ominaisuus, veneen omistajaa tai venekuntaa kuvaavat nimet, kirjallinen tai musiikillinen esikuva sekä isänmaallisuus tai

usko. Suurin nimiryhmä ovat naisten nimet, joita on aineistossa 33. Vain muutama nimistä on annettu isänmaallisuuden tai uskon mukaan. Turusen aineistossa on vain yksi miehen nimi, *Joonas*. Se on luokiteltu veneen ominaisuuksia kuvaavaan ryhmään, sillä kyseessä on työvene, jolle ei sopisi naisen nimi. Samassa ryhmässä on käsitelty myös eläimiin perustuvat nimet. (Turunen 2007: 8, 18.) Omassakin aineistossani eläinten nimitykset veneiden nimissä liittyvät usein veneen ulkonäköön tai merkkiin.

Laura Hirvosen (2001) ruotsinkielinen opinnäytetyö käsittelee pääosin ruotsinkielisen Nyländska Jaktklubben i Helsingfors -seuran purjeveneiden nimiä. Nimiaineisto (n. 60 nimeä) on kerätty vuosilta 1861–1911 ja 1999. Nimiaineisto on rajattu mytologisiin nimiin ja kirjallisuuden nimiin, joiden esiintymiseroja ja muutosta Hirvonen tarkastelee historiallisesta näkökulmasta. Vuoden 1999 nimissä kirjallisuuden nimiä ja mytologisia nimiä oli molempia noin 30. Vanhemmassa aineistossa molempien nimityyppien nimiä oli suunnilleen 13 eli noin 11 % aineistosta. Vanhemmat nimet ovat jotakin muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Vaikka Hirvosen aineiston nimien välillä on eroa 90 vuotta, ei mytologisten nimien ja kirjallisuuden nimien annossa ole ajan kuluessa tapahtunut suuria muutoksia, eikä nimien osuus muista nimistä ole laskenut tai noussut merkittävästi. Mytologisen tai kirjallisuuden nimen valitsee Hirvosen mukaan nykypäivän veneelleen noin joka viides veneilijä. Kirjallisuuden nimissä on tapahtunut muutoksia, jotka selittyvät itse kirjallisuudenkin muuttumisella. Uuden kirjallisuuden nimet ovat erilaisia kuin aikaisemmin, ja niitä valitaan veneiden nimiksi eri perustein. (Hirvonen 2001: 3,8, 39–41.)

Alusten nimiä voidaan siis jakaa ryhmiin eri tavoin, ja kulttuureittain ja alustyypeittäin nimenannossa on havaittavissa eroavuuksia muun muassa paikannimien ja maskuliinisten nimien käytössä. Tutkimuksissa usein toistuvia nimiryhmiä ovat muun muassa henkilönnimet, alukseen liittyvät nimet, paikannimet, mytologiset nimet ja eläinten nimitykset. Luvussa 3.3 esitän oman luokitteluni aineistooni perustuen.

3.2 VENEIDEN NIMIEN RAKENNE JA KIELI

Tässä luvussa tarkastelen aineistoni pohjalta ensin sitä, millaisista osista veneiden nimet voivat koostua, sen jälkeen nimien sanaluokkia ja sijamuotoja sekä nimien tyypillisiä alkukirjaimia. Rakenteen tarkastelun jälkeen esitän määrittelyni nimien kielestä.

Rakenteellisesti veneen nimi voi koostua kolmesta nimenosasta. Ensimmäisenä nimenosana voidaan ilmoittaa veneen tyyppi kansainvälisillä lyhenteillä *s/y* (< sailing yacht), *m/s* (< motor ship) tai *m/y* (< motor yacht). Lyhenteitä voidaan käyttää nimissä myös ilman vinoviivaa, mutta se on harvinaisempaa. Kirjainlyhenteet voidaan kirjoittaa oman maun mukaan joko isoin tai pienin kirjaimin. Siitä, lukeeko venetyypin lyhenne myös veneessä ja on siten oikeasti osa varsinaista nimeä, ei ole varmuutta. Lyhenne on yleensä tapana kirjoittaa venetyypin tunnistamiseksi esimerkiksi sataman vieraskirjaan, joten se voi olla kirjoitettu kyselyynikin vanhasta tottumuksesta. Toinen ja usein ainoa nimenosa on itse veneen nimi, joka voi olla monisanainenkin ilmaus. Yleensä nimet ovat kuitenkin suhteellisen lyhyitä; aineistoni pisin nimi on purjejollan nimi *Signorina Scuffiare**. Kolmantena nimenosana voi olla järjestysnumero, joka ilmoittaa sen, kuinka mones samanniminen vene omistajalla on. Yleensä numeroinnissa käytetään roomalaisia numeroita, mutta myös arabialaisia numeroita näkee käytettävän (esim. *Merikotka III**; *s/y Northwest 4**).

Veneiden nimien jakaminen yksiselitteisiin sanaluokkiin on mahdoton tehtävä, sillä nimien luonteeseen kuuluu monimerkityksisyys. Niinpä esimerkiksi englanninkielinen nimi *Swing** on sekä verbi ('keinua, keinuttaa') että substantiivi ('keinu; musiikkilaji'). Adjektiivin sisältävät nimet ovat usein kaksiosaisia nimiä, joissa adjektiivi määrittää substantiivia, kuten nimissä *Lucky Girl** tai *Sportiga Marie**. Adjektiivin sisältäviä nimiä on aineistossani 15 (mm. *Buena Vista**, *Caribbean Blue**). Verbejä sisältyy kuuteen nimeen (mm. *Leva** 'elää', *Jiggles* 'heiluu; keinuttaa'). Nimi *Mini** kuuluu taipumattomien sanojen ryhmään, mutta toisaalta se on tulkittavissa myös substantiiviksi tai adjektiiviksi. Loput aineistoni nimet (339 nimeä, 93,9 %) ovat substantiiveja. Kun huomioidaan tunnetut nimenantoperusteet ja järjestysnumeroidut kiertonimet, propriperustaisia nimiä aineistossa on 228 ja appellatiiviperustaisia 133.

Yleensä veneiden nimet ovat nominatiivimuotoisia ja luonnollisesti yksikössä monikon sijaan. Yksikään aineistoni nimistä ei ole monikkomuotoinen. Muita sijamuotoja kuin nominatiivia on käytetty 13 nimessä, joista useimmat ovat useampisanaisia ilmauksia tai vieraskielisiä ilmaisuja. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Ai'merel**, jossa on yhdistetty sanat *aina merellä* ja johon sisältyy adessiivi, sekä latinankielinen *Mare Amoris**, joka tarkoittaa 'meren rakkautta' ja johon sisältyy genetiivimuoto *amoris*. Nimi *Omatekeleeni** on genetiivimuotoinen.

Veneiden nimien määrittäminen tietynkielisiksi ei ole kaikkien nimien kohdalla aivan selkeä tehtävä. Minkä kielisiksi määrittää esimerkiksi länsimaisessa kulttuurissa suosittujen naisten nimet, kuten *Helena* tai *Laura*? Tällaiset nimet ovat kansainvälisiä nimiä, mutta koska vastauksissa näkyy taipumus valita veneille suomalaisia naisten nimiä, tulkitsen nimet mieluummin suomenkielisiksi kuin kansainvälisiksi tai länsimaalaisiksi. Suomenkieliseksi tulkitsemista tukee myös se, että vastaajien äidinkieli on useimmiten suomi, sekä se, että nimet löytyvät suomalaisesta nimipäiväkalenterista. Lisäksi nimen esikuvaksi mainitaan usein suomalainen nainen.

Jotkin veneiden nimet voi tulkita useamman- kuin yhdenkielisiksi. Myös yritysnimissä on tavallista käyttää kahta tai useampaa eri kieltä (Ainiala ym. 2008: 307–308). Aineistoni nimistä esimerkiksi *Viola** sisältyy suomalaiseen nimipäiväkalenteriin, mutta appellatiivi *viola* tarkoittaa latinaksi 'orvokkia'. *Viola*-veeneen omistaja mainitsee molemmat seikat nimenantoperusteena. Olen siis tulkinnut nimen sekä suomen- että latinankieliseksi. Eri kielten lisäksi jaottelussani on myös kansainvälisiksi (esim. *Draco**) ja mukakielisiksi tulkitsemiani nimiä. Mukakieliset nimet eivät kuulu minkään tietyn kielen leksikkoon, mutta niissä on luonnollisen kielen piirteitä (esim. *Mereija**, *Argomar**).

Yritysnimistössä mukakieliset tekosanat, jotka eivät varsinaisesti ole mitään kieltä, ovat suosittuja. Mukakielisten nimien aineksia ei välttämättä voi selvästi yhdistää mihinkään tiettyyn kieleen, mutta ne eivät kuitenkaan ole täysin todellisista kielistä riippumattomia. Niissä on usein joistakin kielistä tuttuja aineksia; esimerkiksi ainekset *fin*, *inter*, *medi* tai *web* ovat yhdistettävissä alkuperäkieliinsä englanttiin, latinaan tai suomeen. (Ainiala ym. 2008: 309–310.) Veneiden nimissä tällaisia yhdisteltäviä aineksia ovat erityisesti mereen liittyvät *sea*, *mar* tai *mer*, jotka voivat sijoittua joko nimen alkuun tai loppuun (vrt. *SiiKaiSa**, *Seijmer**).

Jos nimi sisältää useampaa kieltä, esimerkiksi suomea ja englantia, olen määrittänyt sen suomea ja englantia sisältäväksi nimeksi. Yli puolet (50,7 %, 183 nimeä) aineistoni nimistä on suomenkielisiä. Jakauma olisi kuitenkin erilainen, mikäli tietyt naisten nimet tulkittaisiin kansainvälisiksi. Englantia on 59 nimessä (16,3 %). Myös skandinaaviset kielet ovat melko käytettyjä (30 nimeä, 8,3 %). Mukakielisiksi olen tulkinnut 29 nimeä ja kansainvälisiksi 24 nimeä. Latinaa on 17 nimessä ja italiaa 14 nimessä. Mytologisten nimien myötä alkuperältään kreikankielisiä nimiä on 14. Myös espanja ja portugali mahtuvat yleisimmin käytettyjen kielten joukkoon (10 nimeä). Ranskankielisiä nimiä on

kuusi. Saksankielisiä ja hindinkielisiä nimiä on molempia kaksi. Loput nimet (10) ovat muita kieliä, muun muassa hepreaa (*Ahava**; myös suomea) ja turkkia (*Aycha**).

Kinnusen Vuoksen alueen veneiden nimiä käsittelevässä pro gradu -työssä on hauska havainto murteellisuudesta. Savolaismurteet ovat vaikuttaneet joidenkin hänen aineistonsa veneiden nimiin siten, että sanansisäisen *lm*-konsonanttiyhtymän väliin on lisätty murteille ominainen svaa-vokaali. Hän antaa esimerkiksi nimet *Helemi*, *Selema* ja *Vilima*. Veneenomistajat ovat nimiin tyytyväisiä, koska niistä on samalla tullut 3-tavuisia naisen nimiä. (Kinnunen 1995: 68.) Omassa aineistossani tällaisia murteellisuuksia ei ole. Ainoa murteelliseksi katsottava nimi on *Rysla*, joka on vesilintu riskilän murteellinen nimitys.

Aineistoni nimien yleisin alkukirjain on ylivoimaisesti *m*, jolla alkaa 53 nimeä (14,7 %). Seuraavaksi yleisimmät alkukirjaimet ovat *a* (36 nimeä) ja *s* (35 nimeä). Muiden alkukirjainten määrä on selvästi vähäisempi. *m*-alkuisuuden yleisyyttä selittävät merellisten *mar-* ja *mer-*prefiksien yleisyys ja *meri*-sanan käyttö; 19 nimeä alkaa aineksella *mar* ja 15 nimeä aineksella *mer*. Kennedy (1974: 92) on tarkastellut englanninkielisten alusten nimien alkukirjaimia ja havainnut *m*-kirjaimen olevan niissäkin *s*:n ohella yleisin alkukirjain. Suomalaisissa kalenterinimissä yleisimmät alkukirjaimet ovat yleisyysjärjestyksessä *a*, *m* ja *s*. Naisten kalenterinimissä yleisimmät alkukirjaimet ovat *m*, *s* ja *a*. (Pylvänäinen 2011: 61.) *Veneilijän vuosikirjan 2012* nimistä *a*-kirjaimella alkaa karkeasti laskettuna noin 1020 nimeä ja *m*-kirjaimella noin 1000 nimeä. *s* on alkukirjaimena kuitenkin jo harvinaisempi (n. 900 nimeä). (VVK 12.) Yhteneväisyyksiä veneiden nimien ja kalenterinimien tyypillisimmissä alkukirjaimissa selittää se, että valtaosa veneiden nimistä on suomalaisten naisten nimiä.

3.3 AINEISTON NIMIEN LUOKITTELU

Tässä luvussa tarkastelen veneiden nimiä ulkopuolisen silmin ja jaan ne sisällön mukaan ryhmiin. Tulkitsen nimet siten, että näkisin veneet ja tunnistaisin niiden merkin ja mallin. Nimiä voisi luokitella monillakin tavoin, mutta yritän tässä pitää nimiryhmät vertailun vuoksi suurin piirtein samoina kuin nimenantoperusteita käsittelevässä luvussa 4. En tutki nimiä tästä näkökulmasta kovin syvällisesti, koska työni tärkein tavoite on nimenantoperusteiden tarkastelu ja niiden luokittelu. Nimien objektiivinen luokittelu on myös sikäli hankalaa, että aineistosta selkeästi esiin nousevia nimiryhmiä ovat vain

henkilönnimet ja mereen tai merenkulkuun liittyvät nimet. Muut nimiryhmät tuntuvat jokseenkin keinotekoisilta, ja luokitteluun jää väistämättä ”muihin ilmauksiin perustuvien nimien” ryhmä. Näkökulma on kuitenkin hyödyllinen, jotta edellisten omistajien antamat nimet, joiden nimenantoperusteita ei yleensä tunneta, tulevat käsiteltyä. Käytän enimmäkseen niitä esimerkkiniminä.

Veneiden nimistöstä erottuvat suurimmiksi ryhmiksi henkilönnimet (181 nimeä, 50,1 %) ja mereen tai merenkulkuun liittyvät nimet (104 nimeä, 28,8 %). Meriaiheisiin nimiin olen laskenut kaikki sellaiset nimet, joilla on jokin yhteys mereen tai merenkulkuun. Ryhmään kuuluvat selvästi meriaiheisten nimien lisäksi muinaisille merenkävijöille tärkeitä taivaankappaleiden nimet, joita on kymmenen (mm. *La Luna* ’kuu’, tähden nimi *Vega*), äänteellisesti mereen yhdistyvät henkilönnimet (mm. *Merenna**, *Mary II**, *Marleena**) sekä mereen liittyvien myyttisten hahmojen nimet, kuten merten jumala *Poseidon** ja tuulten jumala *Aiolos* (Simonsuuri 1996: 86, 178).

Henkilönnimistä voidaan erottaa naisten (163) ja miesten (20) etunimiä sekä sukunimiä (5). Jotkin nimet voivat olla sekä etu- että sukunimiä tai sekä miehen että naisen etunimiä (*Valo**, *Hiski III**; *Sirius**, *Simi II**, *Vanamo II**). Kuten esimerkeistä huomaa, nimillä on usein myös muu kielellinen merkitys. Ne ovat kuitenkin myös suomalaisia henkilönnimiä, vaikka osa niistä onkin harvinaisia. Sukunimiksi olen laskenut muun muassa nimet *Nightingale** ja *Picasso**, vaikka niiden tarkoitus onkin yksilöidä tietty kirjallisuudesta tuttu sairaanhoitaja ja taidemaalari. Selvästikään tällaisia nimiä ei ole valittu siksi, että ne ovat henkilönnimiä, vaan nimien kielellisen merkityksen tai tietyn henkilön perusteella. On siis mielekäästä sisällyttää ne muihinkin nimiryhmiin.

Aineistoni naisten nimiin kuuluu sekä suomalaisia että ulkomaisia nimiä (esim. *s/y Chandi*, *Daria**). Olen laskenut naisten nimiksi kaikki nimet, joilla löytyy osumia Väestörekisterikeskuksen etunimihauulla tai joilla internet-hakukone Google löytää useita naispuolisia henkilöitä. Lisäksi olen hyväksynyt naisten nimiksi mytologisten henkilöiden nimet (esim. *Leda**, *Theia**, *Vellamo**), koska veneiden nimiksi etsitään usein myyteistä naisten nimiä. Lisäksi esimerkiksi *Stella* on naisen nimi, mutta useampiosaisia nimiä *Stella Blue** (’sininen tähti’) ja *M/S Stella Maris* (’meritähti, meren tähti’) en ole tulkinnut naisen nimiksi. Naisten nimien määrää laskiessani en ole kiinnittänyt huomiota nimenantoperusteisiin tai siihen, kokeeko veneen omistaja nimen naisen nimeksi. Esimerkiksi *Nostella** mainitaan *a*-loppuisuutensa perusteella naisen nimeksi, kuten moni muukin *a*-loppuinen nimi, mutta määrittelen tällaiset tapaukset

naisten nimien sijaan feminiinisiksi nimiksi. Veneilijöiden keskuudessa käsitys naisen nimestä on melko vapaa, ja kaikki *a*-loppuiset sanat voidaan kokea naisten nimiksi.

Henkilönnimet ovat muissakin tutkimuksissa yleensä suurin nimiryhmä. Islantilaisia avomoottoriveneitä tutkineen Svavar Sigmundssonin aineistosta reilusti yli puolet on henkilönnimilainoja. Niiden luonne on kuitenkin erilainen kuin Suomessa: eniten islantilaisten veneiden nimissä on etunimen ja sukunimen yhdistelmiä, jollaisia omassa aineistossani on vain yksi (*Adele Andersson**). Lisäksi nimet ovat Islannissa yllättäen useammin miesten kuin naisten nimiä. (Sigmundsson 1997: 305.) Schybergsonin väitöskirjan aineiston nimistä noin joka toinen on henkilönnimi, joka voi olla naisen, miehen tai jonkun tunnetun henkilön nimi. Aineistossa miesten nimiä on vähemmän kuin naisten nimiä, mutta kuitenkin joka kolmas henkilönnimi on miehen nimi. Naisten nimien tavallisuus tukee Schybergsoninkin tutkimuksessa sitä yleistä käsitystä, että erityisesti purjealukset kantavat naisten nimiä. (Schybergson 2009: 116–117.)

Suomessa veneiden uskotaan vahvasti olevan feminiinisiä entiteettejä, ja miesten nimiä voidaan pitää jopa venettä loukkaavina. Ne ovat siksi vapaa-ajanveneiden nimissä melko harvinaisia. Toisaalta maskuliinisempien työveneiden niminä niitä käytetään jopa mieluummin kuin naisten nimiä. Meripelastusalausten nimissä suositaan miesten nimiä veneiden maskuliinisten ominaisuuksien ja käyttötarkoituksen takia (Heikkilä ym. 2011: 66). Sigmundssonin (1997) tutkimuksessa miesten nimien yleisyys islantilaisten avomoottoriveneiden nimissä selittynee myös maskuliiniseksi mielletyllä venetyypillä tai kulttuurierolla. Tässäkin tutkimuksessa tarkoituksellisesti miehekkäitä nimiä kantavat enimmäkseen työveneiksi tai maskuliinisiksi luonnehditut veneet; esimerkiksi purjeveneiden nimet *Sirius**, *Tempo** ja *Valtti** eivät mielly omistajiensa mielissä miesten nimiksi, vaan ne on annettu muun kielellisen merkityksen perusteella.

Selvästi veneeseen liittyviä nimiä voi aineistostani tunnistaa 54. Tällaisia ovat muun muassa veneen merkkiin liittyvät nimet *Monarkki** (Monark) ja *Fox Lady** (Silver Fox) sekä veneen ulkonäköä tai muita ominaisuuksia kuvaavat nimet *Båten*, *Sikari** ja *Takakoppi**. Selvästi monimerkityksisiä tai humoristisia nimiä voi tunnistaa 30 (mm. *M/S Hölkkä**, *Con curssi**, *Suvi**, *SY/MÖTE**).

Kulttuurimaailman nimiä voi tunnistaa 63. Kulttuurimaailman nimiksi lasken todellisten tai fiktiivisten hahmojen nimet, musiikkiin liittyvät nimet ja mytologisten tai uskonnollisten hahmojen ja taruolentojen nimet. Fiktiivisten hahmojen nimiä ovat muun muassa J. R. R. Tolkienin tarinoiden *Ainur*, ranskalaiseen elokuvaan yhdistyvä nimi

Amélie sekä piirroshahmo Pupu Tupunan mieleen tuova nimi *Tupuna**. Ryhmään kuuluvat myös Kolumbuksen alukselta lainattu nimi *Pinta** sekä Muumipapan aluksen nimi *Merenhuiske**. Nimi *Baloo* tuo mieleen Rudyard Kiplingin Viidakkokirjasta tutun karhun ja nimi *Peppi** Astrid Lindgrenin Peppi Pitkätossun. Musiikkiin liittyviä nimiä ovat muun muassa *Tempo** ja *Swing**. Myyttisten tai uskonnollisten hahmojen ja taruolentojen nimiä aineistossani on yhteensä 30. Uskonnollisia hahmoja ovat kreikkalaisten pyhimysten nimet *Chionia** ja *Philomena*. Taruolentojen nimiä ovat *Draco** ja *M/S Lohikäärme**, jotka ovat samalla myös tähtikuvion nimiä ja joista *Draco* on myös miehen nimi. Myyttisten hahmojen nimiä ovat muun muassa kreikkalaisen mytologian ”maa” *Gaia*, roomalaisen aamuruskon jumalattaren nimeä kantava *Aurora II**, roomalainen metsän, kuun ja neitsyyden jumalatar *Diana** (Simonsuuri 1996: 46; Kaimio ym. 2007: 50; Hallam 1997: 81) sekä skandinaavisen mytologian rakkaudenjumalatar *Freija**, joka liikkui kissojen vetämällä vaunuilla. Skandinaavisessa mytologiassa nimi *Fjalar** viittaa samannimiseen kääpiöön sekä punasulkaiseen kukkoon, joka herättää jättiläiset viimeisen taistelun aamuna. (Sumari 2007: 13, 27.)

Jokin kasvin tai eläimen nimitys sisältyy aineistossani 47 nimeen. Kasvikuntaan liittyviä nimiä on 11 (mm. *Meriapila**, *Turnipsi**) ja eläimiin liittyviä nimiä 36 (mm. *Marabu*, *Gaviota*, *Woodpecker**). Marabu on kattohaikaroiden sukuun kuuluva lintu, mutta nimi tuo mieleen myös Marabou-merkkiset makeiset. *Gaviota* on espanjankielinen nimitys lokille, ja *woodpecker* on englanninkielinen nimitys puuta nakuttavalle tikalle. Lintujen nimitykset ovat kautta aikojen olleet alusten nimissä yleisiä (Modéer 1956: 19), ja omassa aineistossanikin on 17 lintuihin yhdistettävää nimeä (mm. *Tintti II** < *tiainen*). Kasvien nimitykset sen sijaan ovat harvinaisia muissakin tutkimuksissa. Esimerkiksi Kinnusen aineistosta kasvien nimityksiä on kaksi prosenttia (Kinnunen 1995: 66).

Laivojen nimiä koskevissa tutkimuksissa eläinten, erityisesti kalojen ja lintujen, nimitykset muodostavat yleensä merkittävän määrän aineistosta. Vain Holmin tutkimuksessa tanskalaisten laivojen nimistä eläinten nimityksiä on huomattavan vähän (Holm 1994: 314). Heikkilän ahvenanmaalaisten laivojen nimiä vuosina 1780–1880 käsittelevässä pro gradu -tutkimuksessa esiintyy seitsemän eri kalan nimitystä. Yleisimmät laivannimet olivat *Gädda* ’hauki’ ja *Lax* ’lohi’. Vuoden 1780 jälkeen kalojen nimitysten käyttö väheni Ahvenanmaalla miltei olemattomiin. (Heikkilä 1997: 82.) Kalojen nimityksiä on omassakin aineistossani vain kuusi (mm. *Matikka**, *Kiiski**). Syy kalojen nimitysten vähäisyyteen voi olla se, että kaloja ei välttämättä pidetä kovin kauniina esikuvina veneelle. Ne myös viettävät elämänsä veden alla eivätkä veneen

tavoin veden pinnalla. Lisäksi kaloja kalastetaan ravinnoksi, minkä vuoksi veneelle voidaan etsiä meriaiheista nimeä ennemmin muiden merieläinten nimityksistä. Ihmisten läheisyydessä viihtyvä ja sosiaalinen delfiini on tunnetusti yleinen esikuva veneiden nimissä, ja omassakin aineistossani on nimet *Delfin* ja *Le Delphinus*. Muita aineistoni eläinten nimityksiä ovat muun muassa *Pandion* (lat. 'kalasääksi') ja *Koralli**. Eläimen nimitys sisältyy myös nimiin *Merisusi**, *Sianalaleuka** ja *Sea Bear**.

Edellä mainittujen nimiryhmien jälkeen selkeät nimiryhmät pienenevät. Nimiä, joihin sisältyy jokin tunnettu paikannimi, on kuusi (mm. *Caribbean Blue**, *Chasseral**, *Silivri**). Aineistossani on muitakin paikannimiä, mutta ne eivät ole yleisesti tunnettuja makrotoponyymejä (vrt. luoto nimeltä *Loisku**, Saimaan saari nimeltä *Piika**). Alkoholijuomien nimiksi voi tunnistaa viisi nimeä (vrt. luku 4.8.4; näiden nimien lisäksi edelliseltä omistajalta periytynyt nimi *Woodpecker** voisi viitata siiderimerkkiin).

Selkeiden nimiryhmien lisäksi luokitteluun jää väistämättä sekalainen ryhmä, jonka nimet perustuvat muihin ilmauksiin ja joiden perinpohjainen luokittelu ei ole tutkimukseni kannalta enää mielekästä. Muihin ilmauksiin perustuvia nimiä on peräti 78. Useimmat niistä ovat edellisen omistajan antamia nimiä, joiden nimenantoperusteet eivät ole tiedossa ja joita ei voi päätellä. Tällaisia nimiä ovat muun muassa *Dictator*, *Hazard*, *Havfruen** ja *Infant*. Jotkin nimistä voi luokitella esimerkiksi mereen ja merenkulkuun liittyviksi nimiksi (esim. *Havfruen*), mutta nimien merkitys ja nimenannon peruste jää silti epä tietoisuuteen. *Hazard*-nimen lisäksi aineistossani on purjejollan nimi *Hasardi**, jolla kuvataan omistajan mukaan purjehduksen luonnetta. Samanlainen tausta voisi olla myös *Hazard*-purjevereen nimellä. Merkitykseltään hämäräksi aineistostani jäisi ilman taustatietoa 14 nimeä (mm. *Jabe**, *Pmh**, *Zuraca**). *Cinnabar**-veneen nimi on pohdituttanut uutta omistajaansa. Nimi voi viitata muun muassa punasävyiseen mineraaliin, punamustaan perhoslajiin tai puolajiin. Kiinalaisessa mytologiassa Cinnabar viittaa kuolemattomuuden eliksiirin kerääjään ja on elinvoiman symboli (Jobes 1962: 340), joten olen luokitellut *Cinnabarin* mytologiseksi nimeksi.

Veneiden nimille tyypillisen läpinäkymättömyyden takia on mielekästä tarkastella nimenantoperusteita. Nimien luonteeseen kuuluu myös väärintulkinnan vaara; esimerkiksi nimi *Tintti II** paljastuu nimenantoperusteiden myötä puolison lempinimeksi eikä sarjakuvahahmoon tai lintuihin liittyväksi nimeksi. Samoin esimerkiksi nimen *Dejah Thoris** on luultu olevan mytologinen nimi, kun se todellisuudessa perustuu fantasiakirjallisuuteen. Vaikka nimen voisikin tunnistaa

esimerkiksi kirjan henkilön nimeksi, ei ulkopuolinen voi kysymättä tietää nimen valintaperusteita ja nimenantajan ajatuksia. Seuraavassa luvussa selvitän nimien taustaa.

4 SUOMALAISTEN VENEIDEN NIMENANTOPERUSTEET

Tässä luvussa tarkastelen kyselyyn saamieni vastausten pohjalta veneiden nimien nimenantoperusteita. Olen huomionnut luvussa vain sellaiset nimet, joiden nimenantoperusteet ovat tiedossani (284 nimeä, joista 18 on edelliseltä omistajalta periytyneitä). Siten esimerkiksi edelliseltä omistajalta periytynyttä nimeä *Gorgo* ei tässä luvussa voi luvun 3.3 tapaan sijoittaa mytologisia nimiä käsittelevään lukuun, sillä veneen uusi omistaja ei tiedä nimenantoperusteita eikä tunnista nimeä mytologiseksi. Ei myöskään ole takeita siitä, että nimenantaja on valinnut nimen kreikkalaisen mytologian käärmehiuksisen hirviön mukaan (Hallam 1997: 19). Olen huomionnut kaikki mainitut perusteet, enkä ole pyrkinyt karsimaan vastauksista vain tärkeimmältä tuntuvia perusteita. Nimenantoperusteissa on usein luonnollisesti päällekkäisyyttä, eikä yhtä perustetta monien joukosta voi aina pitää merkittävimpänä. Toisinaan nimellä on yksi merkittävin nimenantoperuste, jonka lisäksi on huomionnut joitakin lisäseikkoja. Lisäperusteita käsittelem luvussa 4.8. Sama nimi voi siis esiintyä nimenantoperusteiden moninaisuuden vuoksi useammassa luvussa. Jos nimeä käsitellään useammalla sivulla, se on merkitty asteriskilla (*). Tarkemmat sivunumerot voi tarkistaa liitteestä 3.

Nimenantoperusteet voi yleensä jakaa selkeisiin pääryhmiin, mutta usein nimen valintaan on vaikuttanut useampikin lisäperuste. Nimenannon syyt ovat usein moninaiset, ja nimellä halutaan ilmaista useitakin asioita. Eero Kiviniemi on todennut nimenvallinnan tutkimusta vaikeuttavan sen seikan, etteivät nimenantajat välttämättä ole selvittäneet nimenannon syitä itselleenkin tarpeeksi hyvin. Siksi he eivät aina osaa eritellä syitä tarpeeksi selkeästi ja saattavat korostaa liikaakin joitakin mieleen jääneitä seikkoja. (Kiviniemi 2006: 130.) Toisaalta jotkut nimenantoperusteet voivat myös unohtua, varsinkin, jos tarkoitteelle on annettu nimi jo kauan sitten.

Tämä luku jakautuu kahdeksaan alalukuun, joista ensimmäiset seitsemän käsittelevät selkeästi omiksi ryhmikseen erottuvia pääperusteita. Luku 4.8 käsittelee harvinaisempia nimenantoperusteita ja lisäperusteita. Etenen analyysissä nimenantoperusteiden yleisyyttä mukailen.

4.1 NIMENANTO PERUSTUU ITSE VENEeseen

Aineistossani itse vene ilmoitetaan nimenannon perusteena 104 nimessä (36,6 %), ja nimen perustuminen veneeseen on siis merkittävin nimenantoperuste. Nimi-idean voi saada esimerkiksi veneen muodosta, kulkuominaisuuksista ja luonteesta tai merkin tai mallin nimestä. Veneen merkin tai mallin mukaan nimetyt veneet on helpohko tunnistaa myös tietämättä nimenantoperustetta. Ulkonäön tai muiden ominaisuuksien mukaan annettua nimeä ei välttämättä tunnista, sillä esimerkiksi veneen luonne on tuntematon sellaiselle, jolle kyseinen venemalli ei ole tuttu. Luvussa 3.3 olen määritellyt 54 nimen perustuvan ulkopuolisenkin silmissä selvästi itse veneeseen.

Luvussa 3.3 tulkitsin 36 veneen nimen liittyvän jotenkin eläinmaailmaan. Syyt eläinappellatiivien käyttöön löytyvät usein veneen merkistä, ulkonäöstä tai ominaisuuksista. Usein veneelle halutaan erityisesti jonkin meriaiheisen eläimen nimi.

4.1.1 VENEEN ULKONÄKÖÖN TAI OMINAISUUKSIIN PERUSTUVAT NIMET

Veneen ulkonäköä tai ominaisuuksia kuvaavat nimet kuuluvat osittain myös muihin ryhmiin, sillä nimenantoperusteita on useita ja ne ovat ryhmien kesken päällekkäisiä. Esimerkiksi suurelle ja jykevälle veneelle voidaan sen koon ja ulkomuodon vuoksi etsiä nimeä, joka luo mielikuvan suuresta ja tomerasta naisesta. Näin on tehty esimerkiksi *Justiinan**, *Aliisan* ja *Dianan** tapauksissa. Ulkomuodon kuvaamisen lisäksi nimien on haluttu olevan perinteisiä naisten nimiä. Lisäksi nimi *Justiina* tuo suomalaisten mieleen Pekka Puupään tomeran vaimon. Veneelle voidaan etsiä myös mahdollisimman kaunista tai sympaattista naisen nimeä, kuten on tehty *Bella 4:n**, *Bertan**, *Gracen** ja *Hannan** tapauksissa. *Hanna*-nimisellä veneellä on kaksikin henkilöesikuvaa: veneen toisen omistajan äiti ja isoäiti, jotka molemmat olivat nimeämishetkellä jo edesmenneitä. Veneen mainitaan olevan ”jalat maassa ja takaa tukeva” kuten esikuviansakin. Veneen ulkonäkö voi vaikuttaa myös jonkin fiktiivisen hahmon mukaan nimeämiseen (esim. *S/y Pooh**). Sellaiset tapaukset käsittelen luvussa 4.4.1.

Veneen väri on vaikuttanut nimeämiseen muun muassa nimissä *Fiona**, *For-de-rol** ja *Azurina**. *Fiona* (gaelin kielellä ’valkea’) on vaaleasävyinen vene, ja *Azurina* on saanut nimensä taivaansinisestä asuuri-väristä. *For-de-rol*-vene nimen *f*-alkuisuuteen on vaikuttanut veneen fazerinsininen väri. Veneen väri on yleinen nimenantoperuste varsinkin pienten veneiden kohdalla; vastaajat mainitsevat muun muassa purjejollan

nimeltä *Porkkana** ja oranssin Terhi-merkkisen veneen nimeltä *Terhikki**, johon terhakka väritys on vaikuttanut. Vastauksissa mainitaan myös saksalaisvalmisteinen oranssi pelastusvene nimeltä *Apfelzine** (saksaksi 'appelsiini'). Pienen, sinisen *Turnipsi**-purjeveneen entinen nimi oli *Sini*, joka uuden omistajan mielestä oli persoonaton. Lisäksi hän halusi rumaksi kuvailemansa veneen nimeen huumoria. *Kotilo**-matkamoottoriveneen yhtenä nimenantoperusteena on ollut veneen tummanvihreä väri. Veneiden nimet ovat muinaisinakin aikoina voineet usein pohjautua veneen väriin. Yleensä veneet olivat puun tervauksen takia mustia, ja värilliset veneet erottuivat joukosta edukseen. Muinaisia pohjoismaisia, värin mukaan nimettyjä aluksia olivat muun muassa *Gullbringan* ('kultarinta') ja *Gullsuden* ('kultakylki'). (Modéer 1956: 13.)

Muita veneen ulkonäköön liittyviä nimiä ovat muun muassa *Charmia**, *Edda**, *Eeva von Solln**, *Nereidi** ja *Rapsakka**. 45-jalkainen matkamoottorivene *Charmia* on omistajansa mukaan kaikessa suuruudessaan karmea eli ”karmia”. Islannin kansalliseepokselta lainatulla nimellä *Edda* korostetaan puisen moottoripurjehtijan viikinkiveneenomaisia muotoja (ks. kuva).

Moottoripurjehtija *Eddan* puisen nimikyltin tyyli myötäilee veneen viikinkivenemäisiä muotoja. Kuvan käyttö lupa saatu kuvan ottajalta.

Eeva von Solln -veneen omistaja sanoo *von*-liitteen sopivan hyvin vanhalle ja arvokkaalle veneelle. Samanlainen peruste on *Nereidi*-veneen nimessä: vanhalle puupurjeveneelle sopii hyvin ”antiikkinen” nimi. Nereidit olivat antiikin mytologiassa merenneitoja, jotka huvittelivat ratsastamalla delfiineillä ja joilla oli usein käsissään kukkaköynnöksiä (Henrikson 1963: 331). *Rapsakka* on puuvene, joka oli ostohetkellä uppoamisensa takia rekankuljettajan mielestä varsin ”rapsakassa” kunnossa. Veneelle harkittiin myös nimeä *Sukellusvene*. Veneen ulkonäkö voi myös tuoda mieleen jonkin eläimen: veneet nimeltä *Silli** ja *Simppu** ovat omistajiensa mukaan jokseenkin

samanmuotoisia kuin samannimiset kalat, ja jyrkä matkamoottorivene *Merikotka III** on omistajansa mielestä ”voimakas ja ei niin kaunis”, kuten Suomen suurin lintu merikotka. Pitkä, harmaa matkamoottorivene *Merisusi** on saanut nimensä osin ulkonäkönsä ja suden yhtäläisyyksien mukaan. Matkamoottorivene *Kummelin* merihenkien nimi liittyy omistajan mukaan myös veneeseen.

Veneen nopeus tai muut kulkemiseen liittyvät ominaisuudet ovat olleet inspiraation lähteenä muun muassa nimissä *Avanti*, *Kotilo** ja *Lulu*. *Avanti* (’eteenpäin’) on nopea ja herkkä purjeverene, mihin sen italiankielisellä nimellä viitataan. *Lulun* omistaja kertoo nimen liittyvän veneen luonteeseen. Nimen voi arvella liittyvän Lulu-nimiseen lauluun, joka alkaa sanoin ”Lululla oli kolme mieltä”. *Kotilon* ovat nimenneet edellisen omistajan lapset. Nimi perustuu uppoumarunkoisen matkamoottoriveneen hitaaseen matkavauhtiin, pulleaan ulkomuotoon sekä vihreään väriin. Vauhdin mukaan on aikoinaan nimetty huumorimielellä myös matkamoottorivene *M/S Hölkkä**, jonka nimi viittaa omistajan sanoin ”letkeään” matkavauhtiin ja hauskaan ulkomuotoon. Ironiaa on käytetty hyväksi hitaan purjevereneen *Pica Pica** nimessä. Purjevereneen nimen *s/y Future* kerrotaan kuvaavan venettä ja ajattelutapaa. *Vinjetti*-nimisessä avomoottoriveneessä on pyöreä keula jo romutetun, Helsingin ja Travemünden välillä kulkeneen matkustaja-autolautta Finnjetin tavoin.

Työveneiksi tai muuten miehekkäiksi mielletyille veneille annetaan usein maskuliinisia nimiä. Suomalaisessa nimeämiskulttuurissa miesten nimien käyttöä voidaan pitää jopa loukkaavana, ja miesten nimet ovat huviveneiden nimissä harvinaisia. Työveneiden niminä niitä kuitenkin käytetään jopa mieluummin kuin naisten nimiä. Esimerkiksi Helsingin meripelastusyhdistyksen alusten nimistöstä vain kaksi on naisten nimiä, ja nekin on annettu tiettyjen henkilöiden kunniaksi (*PV* [pelastusvene] *Aava R.* ja *AV* [apuvene] *Svea*). Meripelastusalusten nimissä suositaan miesten nimiä veneiden käyttötarkoituksen ja niiden maskuliinisten ominaisuuksien takia. (Heikkilä ym. 2011: 66.) Sigmundssonin (1997: 305) mukaan miesten nimet muodostavat suurimman osan islantilaisten avomoottoriveneiden nimistä. Omassa aineistossani selviä miesten nimiä kantavat miehekkään muotoiseksi kuvailtu matkamoottorivene *Mikko*, työveneeksi kuvailtu *Henrik** ja avomoottorivene *Fjalar**, jolle omistaja antoi itseään miellyttävän, skandinaavisen miehen nimen. Tässäkin tutkimuksessa miesten nimiä kantavat työveneiksi tai maskuliiniseksi veneiksi luonnehditut veneet; vain matkamoottorivene *Aleksi** ja edellisen omistajan nimeämä purjelijalla *Panchito** ovat poikkeuksia.

4.1.2 PERUSTEENA VENEEN MERKKI, MALLI TAI VALMISTAJA

Veneen nimen ideointi on lähtenyt liikkeelle veneen merkistä tai mallista 24 tapauksessa. Moottoriveneiden merkkien nimiä on tarkastellut Aki Petteri Lehtinen (2013) *Venemestari*-lehteen kirjoittamassaan artikkelissa. Venemerkkien nimiä suunnitellaan huolella, ja sopiva nimi valitaan jostakin tietystä syystä. Tunnetuista suomalaisista venemerkeistä esimerkiksi 1950-luvulle palautuva Marino on saanut nimensä latinan mereen liittyviä asioita tarkoittavan *marinus*-sanan perusteella. Nimi on myös kansainvälinen ja mieleenpainuva. Bella on saanut nimensä 1970-luvulla italiantalouden merkityksensä 'kaunis, viehkeä' mukaan. Saman aikakauden merkki Albatross taas sai nimensä lyyrisistä syistä albatrossi-lintuun liittyvien merimiestarinoiden pohjalta. Merkin nimellä viestitään linnulle ominaista kestävyyttä ja nopeutta, jotka veneen ominaisuuksina yhdistyvät merikelpoisuuteen ja turvallisuuteen. (Lehtinen 2013: 72–74.)

Veneelle annettava nimi voidaan muodostaa merkin tai mallin nimen kanssa yhteen sointuvaksi (mm. *Jeannine* < Jeanneau, *Haitar** < Hai, *Sawannah* < Swan) tai niitä voidaan hyödyntää pidemmälle viedyssä ideoinnissa. Latinaksi 'merikotkaa' tarkoittava nimi *Albicilla* on ideoitu Albin Express -purjevenemerkestä. Matkamoottoriveneen nimi *Birdie* ('lintunen') on kehitelty merkistä Flying Albatross ja tulta syöksevää 'lohikäärmettä' tarkoittava *Draco** merkistä Inferno. Swan-merkkinen purjevene taas toi omistajien mieleen antiikin myytin Ledasta, jonka Zeus vietteli muuntautumalla joutseneksi (Hallam 1997: 19). Niinpä Swan eli 'joutsen' sai nimekseen *Leda**.

Antiikin mytologian on tuonut nimenantajan mieleen myös veneen merkki Scylla, josta on keksitty nimi *Charybdis*. Scylla ja Kharybdis olivat antiikin mytologiassa merihirviöitä, jotka oleilivat lähellä toisiaan. Odysseus sai ohjattua laivansa merihirviöiden välistä turvaan, mutta osa miehistöstä jäi kuitenkin Kharybdiksen saaliiksi. (Henrikson 1963: 454.) CB 33 -merkkisen purje-vene nimeksi muodostui merkkikirjainten johdattelemana *CeeBird* (engl. *sea bird* 'merilintu'), jonka kirjoitusasussa on aaltoilevaa lennokkuutta (ks. kuva s. 43). Merkin mukaan on nimetty myös veneet *Miss-X** (X-Yacht) ja *Mincezza* (nimessä sanaleikki "min princess", merkki Royal Cruiser).

CeeBird-purjevereen nimen ulkoasussa on merilinnun lennokkuutta. Kuvan käyttöluva saatu kuvan ottajalta.

Merkin tai mallin ohella veneen valmistusmaa tai valmistaja voivat vaikuttaa nimeämiseen. Esimerkiksi suomalaisvalmisteiselle veneelle voidaan haluta antaa suomalainen nimi (esim. *Pohjanneito**). Suunnittelijan nimi on huomioitu purjevereen *Still Sailing* nimessä; veneen on suunnitellut Eivind Still. Suunnittelijan nimestä veneen nimeksi on saatu hauska sanaleikki, joka voi tarkoittaa 'edelleen purjehtimista' tai 'tyyntyä purjehdusta'. *Aurore**-purjevereen nimivalintaan on vaikuttanut veneen valmistusmaa Ranska. Hauskalla tavalla veneen valmistaja tulee esiin nimessä *Omatekeleeni**.

Veneen merkin tai mallin nimi voi tuoda mieleen tietyn eläimen. Veneen merkkiin tai malliin perustuvia eläimen nimityksen sisältäviä nimiä ovat muun muassa *Alli** (< Allegro), *Fox Lady** (< Silver Fox), *El Toro* (espanjaksi 'häikä'; < Matador). Apuvereen nimi *Sianalaleuka** perustuu vironlahtelaiseen vanhan ruuhen nimitykseen.

4.2 NIMENANNON PERUSTEENA SUKULAINEN TAI MUU TUTTAVA

Tutkimusaineistossani on 81 (28,5 %) sukulaisen tai muun tuttavan mukaan nimettyä venettä. Tuttu henkilö on nimenantoperusteena toiseksi yleisin. Jos nimenantoperusteita ei tutkittaisi, tämä kategoria jäisi huomioimatta, sillä pelkästä nimestä ei voi päätellä sen

olevan annettu jonkun tietyn henkilön mukaan. Nimen mahdollista esikuvaa voisi vain arvailla.

Useimmat henkilöesikuvien mukaan annetut nimet ovat nimenantajan ydinperheestä, yleisimmin vaimolta tai tyttäreltä. Etenen käsittelyssä yleisemmistä henkilöesikuvista harvinaisempiin. Suorien lainojen jälkeen käsittelen luvussa 4.2.3 erilaisia mukaelmanimiä.

4.2.1 YDINPERHEEN JÄSENILTÄ LAINATUT NIMET

Monet aineistoni henkilönnimistä paljastuvat nimenantajan sukulaisten tai muiden tuttavien etunimiksi. Useimmiten nimi annetaan jonkun ydinperheen jäsenen mukaan. Ydinperheenä pidän tässä jaottelussa nimenantajan puolisoista, lapsista ja vanhemmista koostuvaa perhettä. Kaukaisemmiksi sukulaisiksi lasken nimenantajan isovanhemmat ja lapsenlapset, joiden mukaan nimettyjä veneitä käsittelen seuraavassa luvussa. Etunimien lisäksi pidän suorina lainoina myös henkilöiden lempinimiä.

Perheenjäsenten nimet alusten niminä ovat Kennedyn arvelujen mukaan alkaneet yleistyä englanninkielisissä kulttuureissa samaan aikaan kuin sukunimien käyttö. Aikainen esimerkki perheenjäsenen mukaan nimetystä aluksesta on lontoolainen *Margaret Cely*, joka nimettiin laivanomistajien äidin mukaan vuonna 1480. (Kennedy 1974: 75.) Kiviniemen mukaan lasten nimien valitseminen suvusta on ikivanha tapa, jonka on selitetty perustuvan rautakautiseen sielunvaellususkoon. Lasten ja sukulaisten ulkonäölliset yhtäläisyydet ovat voineet tukea uskomusta, ja nimen kautta sukulaisen ajateltiin jatkavan elämäänsä lapsessa. (Kiviniemi 2006: 129.) Muutamien aineistoni nimien kohdalla on mainittu, että henkilöesikuvan ajatellaan olevan nimen kautta veneilyn hengessä mukana.

Kuten totesin luvussa 3.3, aineistoni yleisimmän yksittäisen nimiryhmän muodostavat naisten nimet (163 nimeä). Nimenantoperusteita tarkasteltaessa ne paljastuvat useimmiten veneenomistajan puolison tai tyttären etunimiksi. Henkilöesikuvien ensimmäisten etunimien, eli yleensä kutsumanimien, lainaaminen ei ole yhtä yleistä kuin toisen tai kolmannen etunimen lainaaminen. Puolison ensimmäisiä etunimiä on aineistossani neljä: *Birgit*, *Kristiina*, *Maija* ja *Marja*. *Birgit* oli veneen alun perin teettäneen tohtoriherran vaimon nimi, joka on säilynyt veneellä tähän päivään asti. *Marja* on annettu veneelle nimeksi vaimon kuoleman jälkeen, jotta vaimon henki olisi

veneillä aina mukana. Tytärten ensimmäisiä etunimiä on käytetty nimissä *Eeva von Solln**, *Henni*, s/y *Oona* ja *Soineli*.

Kun veneelle ei anneta henkilökuvan ensimmäistä etunimeä, veneen nimi ei ole niin läpinäkyvä eikä sitä osaa heti yhdistää tiettyyn henkilöön. Kun veneen nimi on *Ulla* ja laiturilla huudellaan *Ullaa*, ei nimen esikuva jää muille satamassa oleville epäselväksi. Muiden kuin kutsumanimien käyttö voi johtua myös siitä, että jälkinimet ovat usein pidempiä kuin kutsumanimi (Kiviniemi 2006: 26) ja voivat siten täyttää perinteiset 3-tavuisuuden ja *a*-loppuisuuden kriteerit. Puolison toinen etunimi on lainattu veneille *Agnes*, *Christine*, *Mariina** ja *Tuulikki**. Tytären toinen etunimi on lainattu veneille *Adele*, *Ilona*, *Jemina* ja *Susanna*. *Marketta**-veneiden nimikaimoja ovat naispuolisen vastaajan äiti ja tytär, joiden molempien kolmas etunimi on *Marketta*. Näissä nimissä sattuu kaikissa *Agnesia* lukuun ottamatta olemaan kolme tavua. *a*-loppuisuudenkin kriteeri täyttyy useimmissa nimissä.

Suorat lainat ydinperheen naispuolisten henkilöiden lempinimistä ovat aavistuksen suositumpia kuin varsinaisten etunimien lainaaminen. Puolison lempinimen ovat saaneet veneet *Fammu**, *Legatar**, *Lelle II**, *Marinella*, *Mary II** ja *Mary III* sekä *Tintti II**. Nimi *Fammu* on suomenkielinen muunnos ruotsin kielen sanasta *fammo* tai *farmor* 'isän äiti', josta on tullut veneen naispuolisen omistajan lempinimi lapsenlapsien myötä. Nimi *Legatar* periytyy veneen omistajan armeija-ajoilta, jolloin hänen oma lempinimensä oli *Lega*. Siitä muodostettiin puolison lempinimeksi *tar*-johtimella *Legan* feminiinimuoto. *Mary II* ja *Mary III* ovat saman omistajan veneitä ja perustuvat vastaajan mukaan Meeri-puolison "amerikkalaisittain" lausuttuun lempinimeen. Veneille lainatut tytärten deminutiiviset hellittelynimet ovat *Miinuska* ja *Sonja*-tytären nimestä muodostettu *Sonjuska*.

Perheen naispuolisten jäsenten lisäksi veneitä nimetään myös poikien mukaan. Matkamoottorivene *Kalle* kantaa pojan ensimmäistä etunimeä. Venettä kutsutaan yleensä nimellä *Kalle-båten* (omistajan äidinkieli on ruotsi), jotta se ei sekoittuisi pojan nimeen. Työveneinä käytettävä avovene *Henrik** on saanut nimekseen pojan toisen etunimen. Myös avovene *Otto** on saanut pojan toisen etunimen. *Henrik*-veneiden omistajan toinen avovene *Kimo** kantaa nimenään pojan etunimen lyhennettä. Veneet, joiden nimet ovat suoria lainoja ydinperheen poikien nimistä, ovat kaikki moottorikäyttöisiä.

4.2.2 KAUEMPAA SUVUSTA TAI MUILTA HENKILÖILTÄ LAINATUT NIMET

Kauempaa suvusta lainatut nimet ovat ydinperheen nimistä poiketen yleensä henkilöesikuvansa ensimmäisiä etunimiä. Tavallinen esikuva on veneen jommankumman omistajan isoäiti. Isoäitien ensimmäisten etunimien mukaan ovat nimensä saaneet veneet *Bertta**, *Lyyli* ja *Hanna**, joista viimeisen kaimoina ovat naispuolisen omistajan äiti ja isoäiti. *Lyyli*-nimestä kerrotaan, että sama nimi olisi annettu tyttärelle. Äidiltä ja anopilta on peräisin nimi *Kerttu**, ja isoäidin toinen etunimi on lainattu puupurjevene *Ottilianan* nimeksi. Kaukaisemmilta polvilta ovat peräisin isoisoäidin nimi *Martha** sekä suvun kantaäidin tyttönimi *Adele Andersson**.

Lapsenlapsilta suoraan lainattuja etunimiä ovat *Daria** ja *Daniela*. *Daria*-nimen kurdinkielinen merkitys 'joki' puhutteli veneen nimeäjiä. Molemmat lapset olivat veneennimeämishetkellä vielä pieniä vauvoja, mikä tuntuu olevan yleistä, kun lastenlasten nimiä käytetään (nimiä on lisää mukaelmanimissä luvussa 4.2.3). Monien kohdalla veneen hankinta on sattunut samaan ajankohtaan vauvan syntymän kanssa. Varsinkin ensimmäisen lapsenlapsen syntymä koetaan yleensä suureksi tapahtumaksi, joten ei ole ihme, että uuden tulokkaan nimi halutaan myös veneelle. *Daniela*-purjeveeneen omistajat ja tuoreet isovanhemmat halusivat lapsekkuutta ja iloa myös nimen ulkoasuun. Hauskan kirjasimen lisäksi vaikutelmaa on lisätty pienellä auringolla *i*:n pisteenä (ks. kuva).

Purjevene Daniela lainasi nimensä tuoreelta lapsenlapselta, ja nimen ulkoasuun haluttiin iloista lapsekkuutta. Kuvan käyttöluva saatu kuvan ottajalta.

Muilta kuin sukulaisilta ovat nimensä lainanneet veneet *Betty*, *Mandana* ja *Tuulia**. *Betty* on saanut nimensä erään risteilijälaivan kauniin ravintolatarjoilijan mukaan. *Mandana* on lainannut nimensä perheen tyttären persialaiselta ystävältä, ja *Tuulia* on laina yhteisomistusveeneen toisen omistajan tyttären toisesta etunimestä; vastaajan

näkökulmasta nimi on kuitenkin tulkittava kaukaisemmalta henkilöltä lainatuksi. Purjevene *Wibeke* on aikoinaan saanut nimensä veneenomitajan norjalaiselta yhteistyökumppanilta. He keskustelivat tavaratilauksista päivittäin puhelimitse, ja miellyttävän äänen perusteella nuori veneenomitaja päätti antaa purjeveneelleen naisen erikoisen etunimen. Äänen perusteella luotu mielikuva naisesta ei kuitenkaan vastannut todellisuutta, vaan nuoreksi naiseksi kuviteltu puhekumppani paljastuikin myöhemmin jo eläkeikää lähenteleväksi rouvaksi.

4.2.3 MUKAELMAT HENKILÖIDEN NIMISTÄ

Lasten etunimien valinnassa erilaiset systeeminimet ovat suosittuja. Systeeminimiä voidaan muodostaa esimerkiksi äidin ja isän nimien pohjalta (esim. *Mari* ja *Janne* > *Marja*) tai muiden sisarusten nimiin sopiviksi. Yleisin ja varsinkin kaksosten nimissä käytetty keino on nimien alkusoinnuttelu saman alkukirjaimen tai ensitavun mukaan. (Kiviniemi 1982: 159.) Tässä luvussa käsittelemme veneille annettuja perheenjäsenten tai muiden henkilöiden nimistä eri tavoin mukailemalla luotuja nimiä, joita kutsun *mukaelmanimiksi*. Mukaelmanimiä on aineistossani 37 (13,0 %).

Erilaiset nimiyhdistelmät ja mukaelmanimet ovat suorien henkilönnimilainojen lisäksi hyvin tavallisia veneennimiä. Ilman tietoa nimenantoperusteista tällaisten nimien merkitys jäisi todennäköisesti hämäräksi ja arvailujen varaan. Veneiden nimien lisäksi myös kaupallisten venemerkkien nimissä hyödynnetään usein erilaisia mukaelmia. Esimerkiksi suomalainen venemerkki AMT on muodostettu tehtaan perustaja Aimo Mustosen ja hänen tyttäriensä Merin ja Tiinan etunimien alkukirjaimista. Perustajiensa Martti ja Marja Vitikaisen nimikirjaimista on peräisin merkki MV-Marin. Tunnetun amerikkalaisen Sea Ray -merkin taustalla taas on Ray Industries -yhtiön perustaja C. N. Ray, jonka etunimen alkukirjain *c* ääntyy englanniksi samoin kuin merta tarkoittava sana *sea*. (Lehtinen 2013: 74–75.) Kyseessä on siis henkilönnimeen perustuva sanaleikki, jonka merkitys voi olla 'Meri-Ray' tai 'merisäde'. *Ray* on myös rauskukan englanninkielinen nimitys, mutta ei ole varmaa, onko yhteys rauskuun vaikuttanut nimenantoon. Veneiden merkinimien tavoin muussakin yritysnimistössä ja erityisesti suurten yritysten nimissä mukakieliset ainekset ovat suosittuja (Ainiala ym. 2008: 310).

Mukaelmanimien yksi selvä etu on se, että veneen nimeen saadaan liitettyä vaikka kaikkien perheenjäsenten nimet, eikä tarvitse valita vain yhden henkilön nimeä muiden

joukosta. Myös perheen tai venekunnan miespuoliset jäsenet saadaan kätevästi mukaan nimeen. Esimerkiksi merellisen kuuloisessa nimessä *Maranja** yhdistyvät koko venekunnan etunimet. Kaikkien venekunnan jäsenten nimet on huomioitu myös nimissä *S/Y Mersea** ja *Pmh**, jotka on muodostettu etunimien alkukirjaimista. Aineistoni ainoa suvun ulkopuolisen henkilön nimestä mukailtu nimi on *Ulpukka*, joka on ideoitu kummilapsen kutsumanimestä *Ulpu*.

Tavallisimmin mukaelmanimet muodostetaan perheen lasten nimistä. Tyttärien etunimistä on muodostettu nimet *Hiljenny**, *SiiKaiSa** ja *PiSara*. Kahden tyttären nimet yhdistävä nimi *Hiljenny* on lisäksi oivaltava nimi kalastusopetuskäyttöön tarkoitettulle avoveneelle – meluisan kalastusseurueen on turha haaveilla hyvästä saaliista. *SiiKaiSa*-nimessä yhdistyvät kolmen tyttären nimet juuri tässä järjestyksessä hyvän siikasaaliin toivossa. Lisäksi nimeen sisältyy ’Meri-Kaisaa’ tarkoittava sanaleikki, kun nimen alkuosan *Sii*- voi tulkita englannin ’merta’ tarkoittavaksi sanaksi *sea*. *PiSara*-nimessä yhdistyvät edellisen omistajan tyttärien nimet, mutta nimen miellyttävän ja mereen sopivan merkityksen vuoksi uusi omistaja on säilyttänyt nimen. Purjeveeneen nimessä *Itu* on yhdistetty tyttären ja pojan nimet. Nimiin *Tatu** ja *Tatatu II** sisältyy perheen lasten nimien alkuosat (veneet eivät kuulu samalle omistajalle, vaikka nimistä voisikin olettaa niin). Lapset ovat olleet inspiraation lähteenä myös nimissä *Merimari* ja *Fiona**. *Merimarissa* on yhdistetty tyttären nimi *Mari* sanaan *meri*. Matkamooottorivene *Fionan* nimeämisessä on noudatettu perheen lasten nimeämismallia siten, että veneen nimi alkaa lasten nimien tavoin *f*:llä.

Myös puolison nimestä muodostetut mukaelmat ovat tyypillisiä veneen nimiä. Tällaisia ovat *Chionia**, *Marily**, *Merei**, *Meriapila**, *Mutina**, *Seijmer** ja *TeRiTa*. Nimi *Chionia* jäljittelee kreikan kieltä ja on vaimon nimestä johdettu kreikkalaisen pyhimyksen nimi. Ht-veeneen nimi *Marily* on muodostettu puolison etu- ja sukunimestä. Nimissä *Merei* ja *Seijmer* on käytetty nimenosana puolison nimen lisäksi mereen liittyvää *mer*-ainesta. *Meriapilan* perustana on vaimon nimi Meri, johon on haluttu liittää jokin toinen sana. Nimeen kaivattiin huumoria, ja nimi vääntyykin sanaleikillä muotoon *meriapina*. *Mutina*-nimi on sanaleikin tulos. Sen perustana on puolison nimeen liittyvä ilmaus *my Tina*, ’minun Tinani’. Nimeä *TeRiTa* kantaa yhteisomistuksessa oleva purjevene, jonka nimi on muodostettu omistajien puolisoitten etunimistä. Yhteisomistuspurjevene *Favolan* (italiaksi ’satu’) nimeen on vaikuttanut yksi omistaja nimeltä *Satu*.

Mukaelmanimissä yhdistellään usein myös puolison ja tyttären tai puolison ja itse kipparin nimiä. Puolison ja tyttären nimien pohjalta ovat syntyneet nimet *Leanna*, *MIA-MAJ*, *Nova Maria* ja *Ilona Tuulikki**. Nimen *Fox Lady** taustalla sanotaan olevan puoliso ja tytär, mutta nimi tuskin perustuu suoranaisesti heidän etunimiinsä, vaan muihin miellelyhtymiin ja veneen merkkiin (Silver Fox). Kipparin ja puolison nimeen perustuvat nimet *Argomar** ja *Helko**. Kipparin nimi on vaikuttanut nimiin *Elain** ja *Pekko**, joissa molemmissa on aineksia sekä omistajan etu- että sukunimistä. *Pekko*-nimen ensisijainen nimenantoperuste on kuitenkin samanniminen kallioinen luoto Kotkan edustalla, ja yhteys omistajan nimeen oli lähinnä hauska lisäperuste.

Lapsenlapsien nimistä muodostettuja yhdistelmiä tai mukaelmia ovat *VilmaElina*, *Lunetta* ja *Marnella**. Ensimmäisessä nimessä on yhdistetty kahden lapsenlapsen etunimet. *Lunetta*-nimi on muodostettu lapsenlapsen nimestä Luna italian kielen deminutiivijohtimella *-tta*, jolloin nimen merkitykseksi on saatu 'pikku Luna'. Nimessä *Marnella* on yhdistetty veneen hankkimispäivänä syntyneen *Nella*-vauvan nimi merelliseen *mar*-ainekseen.

Myös sukunimiä käytetään erilaisten mukaelmanimien lähteenä. Sukunimiä on hyödynnetty myös kaupallisten venemerkkien nimissä. *Paro*-merkin nimi on samalla valmistajansa Kenneth Paron sukunimi, ja *Suomi*-veneiden nimi on keksitty sukunimen *Suomalainen* perusteella (Lehtinen 2013: 76). Veneelle nimeä annettaessa sukunimen kielellisiä aineksia voidaan käyttää *Suomi*-merkin tavoin nimen pohjana tai nimi voidaan kääntää erikieliseksi. Sukunimistä tehtyjä käännösnimiä ovat aineistossani *s/y ALNUS III*, *Searose* ja *Vendace**. Ensimmäisen veneen omistaja on kääntänyt sukunimensä latinaksi. *Alnus* tarkoittaa latinaksi 'leppää'. *Searose*-purjeveeneen omistajien sukunimi on *Sjöroos*, josta on nimen äänneasua mukaillen muodostettu englanninkielinen merkitys 'meriruuus'. *Vendace* taas on omistajien sukunimen *Muikku* suora käänös englanniksi. Sukunimien kielellisiä aineksia on käytetty hyväksi nimissä *Avio**, *Elain*, *Romoottori** ja *Zuraza**. *Avio* on yhteisomistuksessa oleva purjevene, jonka vanhalta purjelaivalta lainattuun nimeen sisältyy molempien omistajien sukunimiin kuuluva aines *-io*. *Elain*-nimeen ovat vaikuttaneet omistajan etu- ja sukunimi, *Romoottori*n omistajan sukunimi on Romo ja nimessä *Zuraca** on yhdistetty veneen myyjän sukunimi Surakka eksoottiseen paikannimeen Curacao.

4.3 KIERTONIMET JA MUIDEN ALUSTEN NIMIEN VAIKUTUS

Muiden alusten nimet ovat yleisiä nimilähteitä. Muilla aluksilla tarkoitan saman omistajan perhepiirin veneitä ja muiden veneilijöiden veneitä tai kuuluisia aluksia. Käytän tässä sanaa *alus* siksi, että osa nimien esikuvista on vanhoja purjelaivoja. Aineistossani on 68 nimeä (23,9 %), joissa ainakin yhtenä nimeämisperusteena on ollut jonkin toisen veneen nimi. Useimmiten nimi annetaan omistajan edellisen veneen mukaan: 51 nimeä pohjautuu saman perheen sisäiseen nimeämissesteemiin. Kun veneelle on kerran keksitty hyvä nimi, se halutaan mahdollisesti siirtää seuraavaankin veneeseen. Kutsun tällaisia nimiä *kiertonimiksi*. Yleensä kiertonimi on alun perin keksitty saman perheen sisällä, mutta *Claudian* ja *Pohjanneidon** tapauksissa nimet on saatu edelliseltä omistajalta. Nimiin on miellytty niin paljon, että sama nimi on sittemmin annettu kaikille veneille. Sama nimi voi kiertää perheen veneissä hyvinkin kauan; pisin vastauksissa mainittu aika on 35 vuotta (*Arabella**). Saman nimen kierrättämisen sijaan nimestä voidaan saada muunlaisia vaikutteita, joiden pohjalta muodostetaan uusi nimi. Samaan omistajaan linkittyvistä nimistä on myös se hyöty, että tutut veneilijät voivat tunnistaa veneen. Myös laivanvarustamot antavat aluksilleen usein systemaattisesti sellaisia nimiä, jotka tuovat aluksiin kuluttajien mielissä yhteenkuuluvan leiman. Ruotsissa tunnettuja ovat esimerkiksi Svenska Amerika -linjan vanhat matkustaja-alukset, joiden nimissä on johdin *-holm* (*Kungsholm*, *Gripsholm*, *Stockholm*). (Andersson 1994: 27, 35.) Myös joissakin Viking Linen alusten nimissä on selvää loppusoinnuttelua (vrt. *M/S Amorella*, *M/S Isabella*, *M/S Gabriella*).

Jotakin toista veneen nimeä voidaan käyttää sellaisenaan tai sen perään voidaan liittää järjestysnumero (vrt. luku 3.2). Yleensä järjestysnumero merkitään roomalaisin numeroin (esim. *Taru III**) mutta joskus myös arabialaisin numeroin (esim. *Bella 4**, *s/y Vicious 2.0**). Ensimmäistä venettä ei ole tapana numeroida. Järjestysnumero kertoo, kuinka mones samanniminen vene on kyseessä. Veneensä puolisonsa mukaan *Mary II*:ksi nimennyt vastaaja kuitenkin toteaa vaimon olevan ”numero ykkönen” ja veneen olevan siksi järjestysnumeroltaan toinen. Nimien numeroiminen voi myös helpottaa veneistä puhumista. Samanmuotoisina useammalla veneellä kiertäneitä nimiä ovat muun muassa *s/y Kohina**, *Koralli**, *Legatar** ja *Marketta**. Saman nimen käytöstä on aineistossani yhteensä 18 mainintaa. Järjestysnumeroita veneiden toisistaan erottamiseen on käytetty muun muassa veneissä *Vanamo II**, *Lelle II** ja *Merikotka III**.

Saman nimen antamisen sijaan voidaan uuden veneen nimeämisessä pysytellä samassa aihepiirissä tai nimeämismallissa (vrt. *Bird* < *Birdie**, *Harakka** < *Meriharakka** < *Pica Pica**, *Azurina** < *Violetta*). Myös lasten nimien valinnassa sisarusten nimet voidaan kytkeä toisiinsa valitsemalla heille sisällöltään yhdenmukaiset nimet tai muutoin yhteensopivat nimet, joita Kiviniemi kutsuu *systeminimiksi* (vrt. luku 4.2.3). Sisaruksille voidaan antaa esimerkiksi luontoon liittyviä nimiä (esim. *Tuuli* ja *Meri*) tai muuten samanaiheisia nimiä (esim. *Taisto* ja *Tarmo*, *Voima* ja *Voitto*). Nimissä käytetään usein hyödyksi myös alkusoinnuttelua tai muunlaista äänteellistä yhdenmukaisuutta, esimerkiksi samoja loppuäänteitä. (Kiviniemi 1982: 159–160.)

Samoin kuin lasten nimissä huomioidaan sisarusten nimien yhteensopivuus, veneidenkin nimissä huomioidaan usein omistajan muut veneet. Esimerkiksi *Adele Andersson** -veneen edeltäjä oli *Adele Ilona Tuulikka** edeltänyt vene oli puolison mukaan *Tuulikki**, jonka eteen liitettiin myöhemmin syntyneen tyttären nimi. *Alma**-veneen edeltäjät ovat aina alkaneet ja loppuneet *a*:han, ja isoisoäidin mukaan nimetyn purjevene *Marthan** edeltäjät on aina nimetty läheisten ihmisten mukaan. *Ahavan** omistajan vanhempien veneen nimi oli hepreankielinen tervehdys *Shalom*. Sanalla *ahava* viitataan kevättalvisen tuulen lisäksi sen hepreankieliseen merkitykseen 'rakkaus'. Tausta hepreankielisten nimien antoon löytyy isoisan juutalaisuudesta ja uskonnollisten perinteiden kunnioittamisesta; nimi voitaisiin luokitella myös uskonnolliseksi nimeksi, mutta merkittävimmät nimeämisperusteet ovat sanan *ahava* monimerkitysisyydessä. Nimi on kirjoitettu veneeseen sekä arabialaisin että heprealaisin kirjaimin.

Veneiden nimiä voidaan lainata tai keksiä myös muiden omistamien alusten nimistä. Löytöretkeilijä Kristoffer Kolumbuksen alukset ovat olleet esikuvina nimissä *Pinta** ja *Nina*. Vanhat purjelaivat ovat olleet innoittajina purjeveneiden nimissä *s/y Agent II* ja *Avio**. Ensimmäinen on omavalmisteinen purjevene, joka on nimetty 1800-luvulla suvussa olleen purjelaiva *s/y Agentin* mukaan. Jälkimmäinen on lainannut nimensä vanhalta uusikaupunkilaiselta purjelaivalta. Vaihtoehtoina olivat saman kaupungin alusten nimet *Naima* ja *Liitto*. *Avio*-purjeveneeseen perässä on joskus kulkenut apuvene nimeltä *Ero*, mikä sopii hauskesti vanhaan uusikaupunkilaiseen nimeämismalliin. Muiden nykyveneilijöiden veneiden nimistä ovat suoria lainoja muun muassa *Chapra*, joka oli aikoinaan perheenjäsenen veneen nimi, ja *VildaMatilda**, joka on lainattu Ruotsissa nähdyltä veneeltä. *Cilly** on saanut nimensä venetuttavan *Anjovis*-veneen

innostamana. *Kapriisi*-veneeseen omistaja taas on halunnut kääntää paljon näkemänsä *Caprice*-nimen suomeksi.

Innoituksen lähteenä voidaan käyttää myös veneellä sen ostohetkellä olevaa nimeä. Edellisen omistajan antamaan nimeen on lisätty jotakin muun muassa tapauksissa *Donna 28* ja *s/y Vicious 2.0**. *Donna 28*:n aikaisempi nimi oli vain *Donna*, jonka perään uusi omistaja lisäsi arvion veneen valmistumisvuodesta. Rajun näköiseksi kuvailtu kilpapurjehdusvene *s/y Vicious 2.0* oli aikaisemmin vain *Vicious*, jota uusi omistaja halusi jatkaa numeroimalla. Edelliseltä omistajalta periytyneestä nimestä voidaan myös poistaa jotakin. Esimerkiksi *Ada* oli aikaisemmin *Ada V*, ja *Selma** oli aikaisemmin *Selma J. Mariina**-nimi on muunneltu aikaisemmasta *Martina*-nimestä, joka toi uuden omistajan mieleen tämän mielestä epämiellyttävän julkisuuden henkilön. Nimi *Ilyyl* on veneen aikaisemman nimen *Lyyli* käänös. *Jabe**-nimessä on vaihdettu aikaisemman nimen tavujärjestystä; aikaisempi nimi *Beja* oli silloisten omistajien pienen lapsen lausumana sana *vene*. Purjevereen nimi *Lokki** keksittiin aikaisemmasta 'villisorsaa' tarkoittavasta *Vildanden*-nimestä. Hitaaksi luonnehdittu kilpapurjehdusvene *Number One** oli aikaisemmalta nimeltään *No1*, joka osoittautui keskusteluissa liian hankalaksi lausua ja vaihdettiin sen vuoksi. Nimeen sisältyvä ironia haluttiin kuitenkin säilyttää, joten vain kirjoitusasu muutettiin.

Yksi tapa kunnioittaa veneen sielua ja historiaa on palauttaa veneelle sen alkuperäinen nimi, kuten on tehty veneille *Brown Sugar**, *Suvituuli** ja *Tupuna**. *Woimatar**-aluksen alkuperäinen nimi oli *Woima*, mutta samassa kaupungissa on jo yksi *Woima*-niminen alus, joten omistaja ei halustaan huolimatta viitsi käyttää samaa nimeä. *Donna 28*:n omistaja on palauttanut kaikille veneilleen niiden alkuperäiset nimet heti, kun on saanut ne selvitettyä, ja niin hän toivoo käyvän myös nykyisen veneensä kanssa. Veneen omistushistorian saati nimihistorian selvittäminen ei aina ole aivan yksinkertaista, sillä vuosien saatossa veneen papereita voi kadota. Vaikka tavoittaisikin veneen vanhoja omistajia, eivät he välttämättä muista veneen silloista nimeä.

4.4 KULTTUURIMAAILMAN INNOITTAMAT NIMET

Moniin veneiden nimiin on saatu innoitus jonkin kulttuurisen hahmon mukaan, olipa tämä sitten fiktiivinen elokuvahahmo tai oikea ihminen. Kulttuurimaailmasta vaikutteita saaneita nimiä on aineistossani 62. Luvussa 3.3 tunnistin aineistostani

kulttuurimaailman nimiksi 63 nimeä, mutta nimet jakautuvat lukujen kesken erilailla: tässä luvussa esimerkiksi nimet *Primrose** ja *Mary** paljastuvat kulttuurimaailmaan perustuviksi nimiksi, kun luvussa 3.3 ne sijoittuivat muihin ryhmiin.

Kulttuurimaailmaan perustuvien nimien ryhmä on hyvin sekalainen, joten olen jakanut luvun selvytyden vuoksi kolmeen alalukuun. Ensin tarkastelen fiktiivisiltä esikuvilta tai oikeilta henkilöiltä saatuja nimiä. Fiktiivisten nimien ryhmään kuuluvat kirjallisuuden ja tv-maailman hahmojen nimet. Niitä on käytännössä mahdotonta erottaa toisistaan, sillä usein kirjallisuus ja elokuvat tai televisio-ohjelmat liittyvät toisiinsa. Toisessa alaluvussa käsittelem myyttisten hahmojen ja henkilöiden sekä taruolentojen nimiä ja kolmannessa alaluvussa musiikkiin liittyviä nimiä. Tämän ryhmän nimet ovat osittain päällekkäisiä luvun 4.1.1 veneen ulkonäköä ja ominaisuuksia kuvaavien nimien kanssa, sillä nimen esikuva on voinut tulla mieleen veneen ominaisuuksien, kuten koon tai luonteen, kautta.

4.4.1 NIMEN ESIKUVANA FIKTIIVINEN HAHMO TAI TODELLINEN HENKILÖ

Fiktiiviset hahmot ovat innoittaneet monia nimenantajia. Eniten on saatu innoitusta Tove Janssonin Muumilaakson tarinoista, joista on innostuttu antamaan nimet *Mörkö**, *Niiskuneiti* ja *PikkuMyy**. Lisäksi Muumipapan alus Merenhuiske on ollut innoittajana *Huiske*-matkamoottoriveneen nimessä. Nimellä halutaan vastaajan mukaan kuvata myös perheen ”rantautumistouhujia”. Purjevene *Niiskuneidin* nimen taustalla on koko perheen muumiharrastus, ja veneen peräpeiliä koristaa nimen lisäksi myös kuva Niiskuneidistä. *Mörkö*-nimessä taas vertaillaan matkamoottoriveneen ominaisuuksia Muumilaakson Mörköön, jonka tavoin vene lipuu yön hiljaisuudessa hiljaa muristen paikalle. Vastaaja sanoo veneen olevan myös ulkonäöltään ”aika mörkö”. *PikkuMyy* keksittiin purjevene nimeksi perheen asuinpaikan ja veneen ominaisuuksien kautta: perhe asui Naantalissa Muumilaakson vieressä, ja venettä kuvaillaan yhtä pikaiseksi ja kiukkuiseksi kuin Pikku Myytä.

Walt Disneyn elokuvista on saatu innoitus nimiin *S/Y Esmeralda** ja *Pegasos*. Esmeralda on kaunis mustalaistyttö tarinassa ja elokuvassa Notre Damen kellonsoittaja. Nimenantokriteerinä oli naispuolinen sarjakuvahahmo, jonka nimi on helppo lausua. *Pegasos* on peräisin Kreikan mytologiaa kuvaavasta piirroselokuvasta Hercules, jossa Pegasos oli ylliluonnollisen vahvan puolijumala Herkuleksen siivekäs hevonen ja

miellytti kovasti perheen lapsia. Nimi on miellyttänyt vanhempiakin, ja he ovat käyttäneet sitä veneennimenä myöhemminkin.

Muita kirjallisuudessa ja televisiossa esiintyneitä hahmoja on käytetty inspiraation lähteenä muun muassa nimissä *Primrose** ja *Queen Conch**. Primrose oli kaunisniminen tyttö tv-sarjassa Oi ihana toukokuu. Queen Conch taas on laivan nimi Humphrey Bogartin tähdittämässä elokuvassa Across the Pacific. Pekka Puupään tomera emäntä Justiina on lainannut nimensä kahdelle veneelle. Molemmat ovat melko kookkaita matkamoottoriveneitä ja omistajiensa mukaan topakan näköisiä. Nimi *Justiina* luo suomalaisille mielikuvan tomerasta ja tanakasta naisesta ja on lisäksi kolmetavuinen ja *a*-loppuinen nimi. Matkamoottoriveneen nimi *Mary* on lainattu piirroshahmo Rasmus Nallen alukselta.

Muita fiktiivisiä nimiä ovat muun muassa *Dejah Thoris**, *Kultasydän* ja *Orvokki*. Dejah Thoris on Edgar Rice Burroughsin Mars-kirjasarjassa universumin kaunein nainen. Matkamoottorivene *Kultasydämen* nimi on peräisin niin ikään avaruuteen sijoittuvasta fantasiakirjallisuudesta. Kultasydän on Douglas Adamsin Linnunradan käsikirja liftareille -romaanin päähenkilön avaruusaluksen nimi. Veneen nimeä on omistajan mukaan pidetty jokseenkin imelänä, mutta nimenantoperusteiden selviämisen myötä suhtautuminen on ollut suopeampaa. *Orvokki*-nimen keksi erään Olli-nimisen miehen puoliso Hannu Salaman romaanista Minä, Olli ja Orvokki. *Elegia** on saanut nimensä Eino Leinon runon mukaan. Vanhasta kirjallisuudesta periytyy myös nimi *Siikri*, jonka omistaja halusi veneelleen harvinaisen naisen nimen ja jonka hän mainitsee esiintyvän muun muassa F. E. Sillanpään kirjoissa. Hieman kevyemmästä kirjallisuudesta on peräisin nimi *Turtana**: nimenantajia huvitti Aku Ankka -sarjakuvassa Akun putoaminen satamassa tynnyriin, jossa luki ”turtanoita”. *Turtana* on Aku Ankan lukijoille tuttu, fiktiivinen kalannimitys. Purjevene *Peppi** on saanut nimensä maailman vahvimman tytön, Peppi Pitkätossun, mukaan.

Fiktiivisten esikuvien käytössä nimivalintaan voivat henkilökohtaisten mieltymysten lisäksi vaikuttaa jonkinlaiset hahmon ja veneen yhtäläisyydet, kuten oli muun muassa *PikkuMyyn** ja *Mörön** tapauksissa. Hitaaksi ja pulleaksi luonnehdittu moottoripurjehtija *S/Y Pooh** on saanut nimensä verkkaisen Nalle Puhin mukaan. Venettä myös koristaa nallen kuva (ks. kuva s. 55).

Moottoripurjehtija S/Y Pooh on saanut nimen yhteyteen keulaan myös iloisen Nalle Puhin kuvan. Kuvan käyttöluva saatu kuvan ottajalta.

Todelliset henkilöt ovat olleet ainakin osavaikuttajina muun muassa veneiden nimissä *Albina*, *Alexi**, *Audrey**, *Mercator* ja *Nightingale**. *Albina* on saanut nimensä Aleksis Kiven tavoittamattomalta rakastetulta. Vuonna 1952 valmistettu matkamoottorivene *Alexi* hankittiin alun perin Oulujoki Oy:n edustusveneeksi ja nimettiin yhtiön silloisen puheenjohtaja Aleksius Aaltosen mukaan. *Audrey* on vanha, puinen tuulilasivene, jonka nimi tuli omistajan mieleen hänen omistamastaan Audrey Hepburn -avaimenperästä. Omistajan mielestä kaunis vene ansaitsi klassisen näyttelijäkaunottaren nimen, ja avaimenperäkin palvelee veneen avaimissa. *Mercator* on saanut nimensä 1500-luvulla eläneen kartografi Gerhardus Mercatorin mukaan, koska tämä kehitti erityisesti merenkulkuun soveltuvan karttaprojektion (Merenkulkuoppi: 19). Yksi purjevene *Nightingalen* nimenantoperusteista oli miellelyhtymä kirjallisuudesta tuttuun sairaanhoitaja Florence Nightingaleen.

4.4.2 NIMEN ESIKUVANA MYYTTINEN HAHMO TAI TARUOLENTO

Luvussa 3.3 tunnistin myyttisiin tai uskonnollisiin hahmoihin ja taruolentoihin liittyviksi nimiksi 30 nimeä. Nimenantoperusteena nimen mytologisuus on mainittu 19 kertaa. Useimmiten veneelle on haettu nimeä antiikin Kreikan mytologiasta. Schybergsonin tutkimuksesta mytologisia nimiä on viidesosa, ja myös hänen aineistossaan suurin osa (67 %) mytologisista nimistä on peräisin antiikin mytologiasta. Toiseksi yleisimpiä ovat tämänkin tutkimuksen tavoin pohjoismaisen mytologian nimet (23 %). Suomalaiseen mytologiaan ja Kalevalaan perustuvia nimiä on Schybergsonin aineiston mytologisista nimistä yhdeksän prosenttia. Schybergsonin mukaan mytologiset nimet heijastavat ajan ja yhteiskunnan erilaisia kulttuurivirtauksia. (Schybergson 2009: 84–85, 117.) Oman aineistoni nimet jakautuvat yleisyytensä perusteella hyvin samalla lailla kuin Schybergsonin tutkimuksessa.

Antiikin aikana alusten nimeämisen jumalhahmojen mukaan uskottiin antavan alukselle voimaa ja suojaa. Suomessa myyttisten hahmojen nimet eivät kuitenkaan pohjautu uskonnollisiin näkökohtiin, vaan nimityypin juuret ovat 1800-luvun uushumanismin ja nationalismin aatteissa. 1800-luvun alun Suomessa joka kolmannella aluksella oli mytologinen nimi. (Schybergson 2012: 39.) Mytologisissa nimissä nimenantajia saattaa kiehtoa sananmukaisesti niiden myyttisyys, ja mytologisissa hahmoissa ja taruolennoissa voi nähdä jotakin yhtä salaperäistä ja kiehtovaa kuin merenkulussakin.

Antiikin Kreikan mytologiasta valittu kaunis naisesikuva on nimenannon taustalla nimissä *Atalanta**, *Nereidi** ja *Leda**. Atalante oli kaunis neito, joka ei halunnut mennä naimisiin. Hän oli hyvin nopea juoksija, ja hänellä oli tapana haastaa kosijansa kanssaan kilpajuoksuun. Voittaja saisi hänen kätensä, mutta häviäjät hän sai lävistää tikarillaan. Atalanten tavoin venettäkin kuvaillaan nopeaksi. Nimi on perinteisyyden vuoksi muutettu *a*-loppuiseksi *Atalantaksi*. Nereidit olivat rakastettavia ja kauniita merenneitoja. Leda taas oli Spartan kuningas Tyndareoksen kaunis puoliso, johon Zeus rakastui. Päästäkseen Ledan suosioon Zeus muutti itsensä joutseneksi ja pyysi jumalatar Afroditea ajamaan itseään takaa kotkan hahmossa. Kotkalta pakeneva joutsen pääsi siten epäilyksiä herättämättä turvaa kauniin Ledan syliin. (Henrikson 1963: 218–283, 331, 417–419.)

Kreikkalainen mytologia mainitaan ainakin yhtenä nimenannon perusteena myös nimissä *Tethys*, *Thetis*, *Rhea* ja *Theia**. Kaunis merenjumalatar ja nereidi Thetis (Henrikson 1963: 413–414) on lainannut nimensä suomen- ja englanninkieliset muodot veneille *Thetis* ja *Tethys*. Turun Sinikotkien partiolippukunnan purjevereen *Rhea*-nimeen vaikutti lippukunnan aikaisemman veneen nimi *Neptunus*; *Rhea* taas vaikutti nykyisen *Theia**-veneen nimeen, jolle annettiin nimi Rhean sisaren mukaan. Theialla oli sisarensa Hyperionin kanssa tytär, kuun jumalatar Selene (Hallam 1997: 54). Partiolippukunnan veneiden nimeämisessä on haluttu jatkaa kreikkalaisen mytologian linjaa, vaikka vastaajan mukaan meripartiolippukuntien veneissä tämäntyyppinen nimeäminen on harvinaista. Rhea oli antiikin mytologiassa maailman alkuajana Kronoksen puoliso ja muiden muassa Zeuksen äiti. Kronos oli jonkin aikaa maailmankaikkeuden hallitsija, mutta Rhea kyllästyi siihen, että Kronos aina nielaisi lapsensa. Niinpä Rhea pakeni raskaana ollessaan Kreetaan ja synnytti siellä Zeuksen, joka tarpeeksi kasvettuaan syöksi isänsä Kronoksen vallasta ja pakotti tämän oksentamaan kaikki aikojen saatossa nielemänsä lapset. Sen jälkeen Zeus jakoi vallan sisarustensa kanssa. (Henrikson 1963: 274–276.)

Skandinaavisesta mytologiasta on saatu innoitusta nimiin *Edda**, *Freija** ja *Skidbladnir III*. Edda on Islannin kansalliseepoksessa eräänlainen kantaäiti, mikä houkutteli juuri isovanhemmiksi tulleita omistajia. Lisäksi puisen moottoripurren muoto tuo mieleen skandinaaviset viikinkiveneet. Rakkaudenjumalatar Freija, Freyr-jumalan kaksoissisar, on skandinaavisessa mytologiassa myös eräänlainen kantaäiti (Hallam 1997: 97; Sumari 2007: 13). Skidbladnir oli Freyr-jumalan suuri ja tarunhohtoinen alus, jolla voi purjehtia sekä maalla että merellä ja lentää ilman halki (Modéer 1956: 11; Hallam 1997: 91). Alus kulki aina myötätuuleen vesillelaskupaikasta ja -ajasta riippumatta, ja sen voi purjehduksen jälkeen taitella kokoon ja laittaa taskuun (Sumari 2007: 66).

Suomen kansalliseepoksen Kalevalan pohjalta on annettu nimi *Vellamo**. Purjeveneiden aikaisempi nimi oli *Vipunen* Kalevalan Antero Vipusen mukaan. Myyjä halusi pitää aikaisemman nimen itsellään kiertonimenä, mutta toivoi, että veneen seuraavakin nimi pohjautuisi Kalevalaan. Uusi omistaja nimesi veneen sopivasti Vellamon, Ahdin vaimon ja ”veen emon” mukaan. Kiertonimi *Pohjanneito** on alun perin saatu edelliseltä omistajalta, mutta sittemmin se on annettu kaikille omistajan veneille. Omistajan mielessä kaunis nimi yhdistyy Kalevalan tarunomaisiin Pohjan neitoihin.

Taruoltennoista nimenantajia on innoittanut tulta syöksevä lohikäärme, joka on taustalla nimissä *Draco** ja *M/S Lohikäärme**. *Draco*-purjeveneiden nimi tuli omistajan mieleen veneen merkistä *Inferno*. Lisäksi tärkeä nimenantoperuste oli Lohikäärmeen tähtikuvio. Nimelle haluttiin kansainvälisesti ymmärrettävä nimimuoto. *M/S Lohikäärmeen* nimen keksi perheen lapsi. Edellisen omistajan nimeämä purjevene *Feex* on saanut nimensä hollantilaisen kansanperinteen pieneltä ja ilkikuriselta, mutta hyväntahtoiselta, noidalta. Nimessä yhdistyvät ilkikurisen noidan ja veneen luonteenpiirteet. Veneen peräpeiliin on tyyllitelty nimeä selventävä kuva pienestä hymyilevästä noidasta.

Schybergsonin havainnon mukaan 1700-luvulta lähtien mytologisten nimien joukosta on yleensä valittu naisen nimi miehen nimen sijaan. 1700-luvulla naisen nimen antamisesta alukselle tuli kansainvälinen muoti-ilmiö. (Schybergson 2012: 101–102.)

4.4.3 MUSIIKIN INNOITTAMAT NIMET

Veneilyn ja musiikin harrastamisessa voi nähdä paljonkin samanlaisia piirteitä. Rauhoittava musiikki rentouttaa, samoin rauhallinen laineiden liplatus ja maisemien hidas vaihtuminen. Energinen musiikki taas innostaa ja antaa samanlaisia tunteita

kuin nopea moottoriveneily. Musiikkia kuunnellessa ja veneillessä voi saavuttaa hyvin samanlaisia tunnetiloja, joten ei ole ihme, että musiikki on vaikuttanut myös veneiden nimiin.

Aineistossani mainitaan 11 veneen saaneen nimensä musiikista. Joukkoon kuuluu yksittäisten kappaleiden nimiä, tietyn sävellyksen innoittamia nimiä, musiikkilajien nimityksiä sekä musiikkitermejä. Johanna Tiitola (2010) on kirjoittanut *Vene*-lehteen artikkelin, jossa tarkastellaan erityisesti italiankieliseen musiikkiterminologiaan pohjautuvia veneiden nimiä. Hänen havaintonsa mukaan musiikkitermeihin pohjautuvat nimet kuvaavat usein veneen ulkonäköä tai luonnetta (Tiitola 2010: 36). Käytetyimpiä ovat Tiitolan mukaan musiikkisanaston tempomerkinnät, joilla kuvataan veneen vauhtia. Yleisimpien nimien joukkoon kuuluvat muun muassa *Andante* ('hitaasti, käyden'), *Largo* ('leveästi'), *Presto* ('hyvin nopeasti') ja *Vivace* ('vilkkaasti, elävästi'). (Tiitola 2010: 37–39.) Omassa aineistossani tällaisia musiikkitermejä on nimissä *Tempo**, *Unda Maris** ja *Prima Vista*. *Tempo* omistaja viittaa nimellä kuitenkin ensisijaisesti omaan temperamenttiinsa ja veneen ”tempoiluun”, ei musiikkiin. *Unda Maris* on esillä myös luvussa 4.7 omistajan työhön liittyvänä nimenä. Urkurin purjeveeneen nimi tarkoittaa huojuvan urkuäänikerran lisäksi latinaksi ’meren aaltoa’. *Prima Vista* tarkoittaa musiikkiterminä tuntemattoman kappaleen soittamista ensi näkemältä nuoteista. Veneen omistaja kertoo kuuntelevansa usein klassista musiikkia, ja lisäksi vene ostettiin ensi näkemältä.

Tietyn kappaleen innoittamia nimiä on aineistossani yhdeksän. *Brown Sugar** on ruskean purjeveeneen alkuperäinen nimi 1970-luvulta, jolloin Rolling Stonesin samanniminen kappale oli silloisen omistajan suosikkeja ja soi veneessä taukoamatta. Veneen nimi oli vuosien saatossa vaihtunut, mutta uusin omistaja halusi historiaa kunnioittaakseen palauttaa veneelle sen alkuperäisen nimen. *Lokki**-purjevene oli ostettaessa nimeltään *Vildanden*. Uusi omistaja olisi halunnut kääntää ruotsinkielisen nimen suoraan ’villisorsaksi’, mutta muu perhe puolusti *Lokki*-nimeä. Yhtenä perusteena nimen valintaan oli merellisen romanttinen *Lokki*-valssi. Purjevene *Infinite* on nimetty omistajapariskunnan yhteisen laulun mukaan. *Sportiga Marie** -purjeveeneen omistaja pysyy veneidensä nimeämisessä uskollisena artisti Cornelis Vreeswijkille, jonka balladeja hän on aikoinaan soittanut paljon ja joiden mukaan hän aikoo veneensä jatkossakin nimetä. Aikaisemmin hän on antanut veneilleen nimeksi muun muassa *Hönan Agda* ja *Cecilia Lind*. Purjeveeneen nimi *Leva** tulee Bo Caspers Orcesterin kappaleesta *Vi kommer alltid att leva*. Nimi kiteyttää purjehduksen merkityksen

omistajalle. Nimeen *Marleena** on ihastuttu merimieslaulussa. Matkamoottorivene *Stella Blue** kantaa omistajalleen mieluisan kappaleen nimeä. Grateful Dead -yhtyeen kappale soi nimenantajan mielessä, kun hän meni ostamaan venettä. Samalla hän päätti, että antaisi kappaleen nimen veneenkin nimeksi. Lisäksi hän mainitsee vanhan puuveeneen muodoissa olevan samanlaista harmoniaa kuin kappaleen sävelkulussa.

Mozartin Taikahuilu-oopperasta on veneelle valittu perinteisyyden kriteerit täyttävä naisen nimi *Pamina*. Mielityksestä tiettyyn musiikkilajiin on nimensä saanut mahonkinen moottorivene *Swing**. Nimessä on huomioitu myös veneen rakennusaika: 1930-luku oli swing-musiikin kulta-aikaa. Lisäksi omistaja sanoo veneen V8-moottorin äänen olevan ”musiikkia korville”.

4.5 NIMENANTOPERUSTEENA NIMEN SISÄLTÖ

Varmasti kaikkien veneiden nimenannossa mietitään ainakin jonkin verran nimen sisältöä ja merkitystä, koska nimi on aina jonkinlainen viesti myös ulkomaille. Käsittelen tässä luvussa sellaiset veneet, joiden omistaja on maininnut erityisesti nimen sisällön yhtenä tärkeimpänä nimenantoperusteena. Joskus se on ainoakin järkevä selitys nimen valintaan. Sisällön merkitystä on painotettu 52 veneen nimessä, ja nimen monimerkityksisyys tai huumoripitoisuus on mainittu 23 nimessä. Käsittelen ensin nimet, joissa on painotettu nimeen sisältyvän ilmauksen merkitystä tai sisältöä. Toisessa alaluvussa kiinnitän huomiota nimiin, jotka on valittu niiden monimerkityksisyyden tai huumorin perusteella. Huomattavan monet sisällön perusteella annetut nimet ovat jotakin muuta kieltä kuin suomea.

Luvussa 4.3 käsittelin omistajan aikaisempien veneiden nimien vaikutusta nimenantoon. Edellisen veneen nimen aihepiiri voi vaikuttaa nimenantoon automaattisesti, ja veneelle voidaan hakea samanaiheista nimeä. Tällaisia nimiä en kuitenkaan käsittele uudelleen tässä luvussa, koska nimenantajat eivät ole painottaneet erityisesti nimien merkitysisältöä, vaan pikemminkin veneiden yhteenkuuluvuutta.

4.5.1 PERUSTEENA NIMEEN SISÄLTYVÄN ILMAUKSEN MERKITYS

Miellyttävä merkitys on ollut perusteena muun muassa nimien *s/y Kohina** ja *De Nada** valinnassa. *S/y Kohinan* nimeä mietittiin pitkään, eikä mikään tuntunut sopivalta. Sana

kohina tuli lopulta vastaan kirjasta, jossa purjevene halkoi aaltoja ”kokka kohisten”. Nimellä halutaan tähdentää myös sitä, että purjehtiessa saa nauttia hiljaisuudesta moottorin äänen häiritsemättä. *De Nada** taas sai nimensä hyvin spontaanisti: omistaja kertoo valinneensa nimen täyttäessään maistraatissa veneen tietoja vesikulkuneuvon rekisteröintilomakkeeseen. Espanjankielinen ilmaus *de nada* ja sen merkitys ’eipä kestä’ miellytti häntä, ja nimi oli sillä selvä. Espanjankielisen ilmauksen valintaan johti yksinkertaisesti mieltymys kieleen.

Espanjankielisen merkityksen perusteella on nimi valittu myös *Alma**-purjeveneelle, jonka nimi tarkoittaa ’sielua’ tai ’sielukasta’ ja on lisäksi suomalaisen naisen nimi. Matkamoottoriveneen nimi *Mare Amoris** ilmaisee latinaksi veneen omistajan rakkautta mereen ja kiteyttää omistajan mielestä hyvin sen, miksi vene on hankittu. Yhteisomistuksessa olleen purjeveneen *Acquarelle** nimeä pohdittiin melko pitkään. Yksi omistajista halusi kovasti italiantielisen nimen, koska hänellä oli yhteyksiä Italiaan. Lopulta sana *acquarelle* ’vesiväri’ hyväksyttiin nimeksi sen merkityksen perusteella. *Signorina Scuffiare** -jollan nimi on johdos italian verbistä *scuffia*, joka tarkoittaa ’kaatumista tai kaatamista’ sekä ’silmitöntä rakastumista’. Jollan omistaja kaatuili harrastuksensa alkuvaiheessa paljon, mutta harrastus oli mieleinen. Veneen nimeen oli luonnollista liittää italian *neiti*-sana.

Nimen sisältö on koettu erityisen mielekkääksi tai sopivaksi myös nimissä *Daria**, *Humu** ja *Saga**. *Daria* on myös veneenomistajien lapsenlapsen etunimi. Vauvalle annetun nimen kurdinkielinen merkitys ’joki’ puhutteli tuoreita isovanhempia. *Humu*-purjevene nimen keksittiin häämatkalta tutun Havaijin kansalliskala humuhumunukunukuapua’an nimestä. Lisäksi sana *humu* luo miellyttävän assosiaation juhlahumuun. *Saga* on veneen nimen lisäksi sen merkki, mutta sen ensisijainen nimenantoperuste on kuitenkin henkilökohtainen miellelyhtymä pohjoismaalaisuuteen ja kesään. Purjevene *Seila* on saanut nimensä ytimekkäästi siitä, että ”veneellä seilataan”.

Nimen sisällön perusteella on annettu myös nimet *For-de-rol**, *s/y Namia*, *s/y Northwest 4**, *Tara* ja *Aamu**. *For-de-rol* tarkoittaa englanniksi ’hölynpölyä’ ja on ilmauksena aina miellyttänyt veneenomistajaa. Purjevene nimen *s/y Namia* kertoo taustansa kuulemma itse; ilmeisesti purjehdus koetaan varsin makeaksi. *s/y Northwest 4* on saanut nimensä muun muassa merkityksensä ’lounatuuli’ mukaan. *Tara* on saanut nimensä sanskritinkielisen merkityksensä ’tähti’ perusteella. Nimi *Aamu* on johdettu veneen

merkistä AMT. Vene oli omistajilleen ensimmäinen vähän suurempi vene, mikä toi mieleen uuden vuorokauden alkua merkitsevän *aamu*-sanana.

Vaikka meriaiheisia ja veneilyyn liittyviä nimiä voi aineistostani tunnustaa jopa 104 (vrt. luku 3.3), yllättävän harvoin vastaajat muistavat mainita meriaiheisuuden erityisenä nimenantoperusteena. Ilmeisesti meriaiheisia nimiä pohditaan alitajuisesti tai niitä pidetään itsestäänselvyyksinä. Vain seitsemän vastaajaa huomasi mainita nimen meriaiheisen sisällön nimenantoperusteena. Nimi *Halimeda** annettiin purjeveneelle sopivan kuuluisen leväläjän mukaan. Purjejollan nimi *Hasardi** ('vaara, uhka') taas kuvaa purjehduksen luonnetta. Avoveneen *Ai'merel** omistaja lyhensi nimen ilmauksesta *aina merellä*. *Aurelian** omistaja olisi halunnut antaa veneelleen nimeksi *Aurora*, mutta nimi oli liian yleinen. *Aurelia* on erään meduusäläjän nimitys ja siten meriaiheinen. Loput nimet ovat mukaelmanimiä, joihin on tarkoituksella liitetty mereen liittyvä aines: nimiin *Marketta** ja *Marnella** sisältyy *mar* ja *S/Y Mersea** -nimeen sekä *mer* että *sea*. Yötaivaaseen ja entisajan navigointiin liittyen on annettu muun muassa nimet *Donna* ("yötaivaan suunnannäyttävä"), *M/S Lohikäärme** ja *Sirius**, joka juontuu purjeveneeseen yönsinisestä väristä. Sirius on Ison Koiran tähtikuvioon kuuluva "koiratähti" (*Canis Majoris*), ja koirat ovat vastaajan sydäntä lähellä. *Gemini II* on saanut nimensä kaksosen tähtikuvion mukaan.

4.5.2 NIMENANNON PERUSTEENA HUUMORI TAI MONIMERKITYKSISYYS

Ihmiselle on ominaista keksiä erilaisia sanaleikkejä ja monimerkityksisiä ilmauksia, ja veneiden nimissä on tunnetusti usein sanaleikkejä tai monimerkityksisyyttä. Myös ironiset nimet ovat suosittuja. Ironinen nimi voi olla esimerkiksi kauniin tai uljaan kuuloinen nimi pienellä tai huonokuntoisella veneellä. Ironiaa on aineistossani muun muassa nimissä *Number One** ja *Pica Pica**, jotka molemmat ovat hitaiksi kuvailtujen purjeveneiden nimiä. Number One -veneellä on kilpailtu paljon, ja se on kuulemma aina sijoittunut kisan hännille.

Toisinaan on vaikea sanoa, onko nimen sisällössä painotettu erityisesti huumoria tai mikä ylipäättään on huumoria. Esimerkiksi purjeveneiden nimi *Meriapila** on omistajan mielestä humoristinen, mutta muiden veneilijöiden mielestä ehkä vain kuulostaa mukavalta. Samoin perheenjäsenten etunimiin perustuva nimi *Marketta* koetaan venekunnassa humoristiseksi, mutta nimi avautuu muille veneilijöille todennäköisesti

vain mereen sopivana naisen nimenä. Huumori on tulkittava näiden nimien kohdalla subjektiiviseksi nimenantoperusteeksi.

Erilaiset sanaleikit ovat veneiden nimissä suosittuja. Osuva sanaleikki on tytärten nimistä muodostetussa mukaelmanimessä *Hiljenny**, jota kantaa kalastusopetuskäyttöön tarkoitettu avomoottorivene. Kalastajien on oltava veneessä mahdollisimman hiljaa, jotta narrattavat kalat eivät säikähy pois apajilta. Sanaleikki on myös persoonalliseksi kuvaillussa veneen nimessä *Con curssi**. Veneen omistaja kuvaa nimen syntyä sanoin ”kaikki rahat meni”. Sanaleikki ilmoitetaan nimenantoperusteena myös muun muassa nimissä *Charmia** ja *Romoottori**. *Charmiaa* kuvaillaan ”karmiaksi”, ja *Romoottori* yhdistyy omistajan mielessä veneen nimeen *Tornaattori*.

*Turnipsin** omistaja kertoi yrittäneensä keksiä ystäviensä kanssa mahdollisimman hauskoja ja ”huonoja” nimiä veneelleen, jota hän luonnehtii rumaksi. Veneen nimeksi annettiin lopulta *Turnipsi*, mutta loppusuoralla oli myös ehdotus *Perunasurvin*. Tämä on hyvä esimerkki nimeämisprosessin hauskuudesta ja herpaantumisesta; kaikille veneille ei tarvitse antaa kaunista nimeä, vaan vene voidaan oikeasti kokea rumaksikin. Huumoria on haluttu painottaa lisäksi muun muassa nimissä *Cilly** ja *Vendace**. Jotkut veneilijät kokevat humoristiset nimet loukkaavina veneilyä kohtaan ja hyväksyvät vain perinteisiä nimiä. Näin ankarat mielipiteet ovat kuitenkin harvassa.

Usein veneen nimen halutaan kantavan useampia merkityksiä eli olevan monimerkityksinen. Tällöin nimessä ei välttämättä pyritä huumoriin tai sanaleikkeihin, vaan muihin miellelyhtymiin. Ajohytillinen moottorivene *Viola** on saanut nimensä siksi, että *viola* tarkoittaa latinaksi ’orvokkia’ ja on samalla perinteen mukainen naisen nimi. *Nostella**-purjevene omistaja aloitti veneen nimen etsinnän slangisanakirjasta ja törmäsi siellä veneilyharrastukseen sopivaan ’lähtemistä’ merkitsevään verbiin *nostella*. Nimen voi myös ajatella olevan yhdistelmä romaanisista kielistä tarkoittaen ’meidän tähteämme’. Lisäksi sana on sopivasti 3-tavuinen ja *a*-loppuinen ja muistuttaa naisen nimeä.

Sairaanhoitaja Florence Nightingaleen yhdistyvä nimi *Nightingale** tarkoittaa englanniksi ’satakieltä’, ja ilmaus *night in gale* voitaisiin suomentaa ’yöksi myrskyisessä tuulessa’. Vene on saanut nimensä juuri monimerkityksisyyden vuoksi. Myös purjevene nimeen *Quater* sisältyy nimenantajille useita merkityksiä. Nimi luo miellelyhtymän englannin sanoihin *water* ’vesi’ ja *quarter* ’neljännes’. Veneellä purjehditaan vuodesta neljäsosa, ja veneen ajatellaan olevan perheen neljäs

perheenjäsen. Omistajille olivat myös tärkeitä sanan merkitykset 'purjehtiminen sivumyötäisessä', 'majapaikka' ja 'lohdutus', jota he kertoivat saaneensa veneestä aikuisen lapsensa poismenon jälkeen. *Grace*-nimiä on aineistossani kaksi. Molemmat ovat purjeveneitä, mutta toisessa on haluttu ilmentää kilpailutarkoitusta nimeen sisältyvällä sanaleikillä *g-race* (engl. *race* 'kilpailla, jahdata ym.'). Toiselle veneelle nimi valittiin siksi, että se on kaunis naisen nimi, ja sillä on miellyttävä englanninkielinen merkitys 'armo'; vastaajan mielestä on armo saada omistaa vene.

4.6 NIMENANNON PERUSTEENA NIMEN PERINTEISYYS

Jos veneen nimenä on henkilönnimi, on se yleensä lainattu tietyltä henkilöltä. Näin ei kuitenkaan ole aina. Tässä luvussa painottuvat käsitykset siitä, että veneen nimen tulee perinteisesti olla naisen nimi ja mieluiten 3-tavuinen ja *a*-loppuinen. Tällaisin perustein annetuilla nimillä ei aina ole henkilöesikuvaa, ja jos on, on henkilön nimi kelpuutettu nimen oikeanlaisen rakenteen vuoksi.

Yleensä naisten niminä pidetään merkityksestä huolimatta *a*-loppuisia sanoja, jotka olen luokitellut feminiinisyyttä ilmaiseviksi nimiksi ja jotka käsittelen alaluvussa 4.6.2. Vastaajat ovat siis sanoneet, että nimi on *a*-loppuinen naisen nimi, vaikkei se varsinainen naisen nimi olisikaan.

4.6.1 NIMI ON PERINTEINEN NAISEN NIMI

Kuten lastenkin nimeämisessä, myös veneiden nimeämisessä nimenantaja voi mieltäytyä ilman tarkemmin määriteltävää syytä tiettyyn naisen tai miehen nimeen. Tällaisissa tapauksissa nimenantoa voidaan verrata lasten etunimien valintaan, jossa nimi valitaan ikään kuin valmiista varastosta ja nimenvallinnan pääperusteena voi olla vain nimen kauneus ja mieltymys nimeen. Kiviniemi käyttää henkilöesikuvattomista nimistä termiä *puhdas nimi*. (Kiviniemi 2006: 67, 132.) Perinteisyyden kriteerein annetuista nimistä puhtaita, henkilöesikuvattomia nimiä on 23. 18 nimeä on annettu sekä perinteisyyden että tietyn henkilön perusteella. Yleensä perusteeksi mainitaan, että nimi on perinteinen, eli 3-tavuinen ja *a*-loppuinen, naisen nimi. Nimen tavujen määrästä ja *a*-loppuisuudesta vallitsee erilaisia käsityksiä, eivätkä kaikki noudata samoja "sääntöjä". Joillekin

perinteisyyttä on yksinkertaisesti se, että nimi on naisen nimi, sen tarkemmin muotoon katsomatta.

Perinteinen naisen nimi tai nimen feminiinisyyden mainitaan ainakin yhtenä nimenvallinnan perusteena 42 tapauksessa (mm. *Esteri**, *Irina*, *Viola**) kaikista aineistoni 163 naisen nimestä. Monet vastaajat ilmoittavat perinteisyyden jopa ainoana nimenantoperusteena. Eräs vastaaja piti peräti toisarvoisena sitä seikkaa, että nimi sattuu olemaan myös yksi hänen puolisonsa etunimistä.

Voi olla, että jotkut nimenantajat pitävät naisen nimen valintaa itsestään selvänä, mutta voi myös olla, että sitä ei tietoisestikaan pidetä nimenantoperusteena. Jos vene on saanut nimensä esimerkiksi puolison mukaan, ei nimenantajalla ole välttämättä käynyt mielessäkään, että nimi sattuu myös täyttämään perinteisyyden kriteerit. Toisaalta naisten nimien yleisyys ja perinteisyys veneiden nimissä ohjaa ehkä alitajuisestikin etsimään nimeä naispuolisilta sukulaisilta ja tuttavilta miespuolisten sijaan.

Perinne tietynlaisen naisen nimen valinnasta koetaan usein jopa niin tärkeäksi, että muunlaisia nimiä ei hyväksytä lainkaan – ei edes muiden veneiden niminä. Jotkut uskovat, että muut kuin tietynlaiset naisten nimet tuottavat veneelle huonoa onnea. Eräs vastaaja kertoo, ettei voinut antaa veneelle haluamaansa naisen nimeä, koska nimessä ei ollut oikeaa määrää tavuja eikä se loppunut *a*:han. Uskomukset ovat eläneet vahvana ja ikään kuin ”hiljaisena tietona” veneilijöiden keskuudessa ja vahvistuneet veneilijöiden kanssakäymisessä, jonka välityksellä suuri osa kaikesta veneilijöiden tiedosta leviää. Uskomuksia oli esillä myös YLE Turun veneiden nimiä käsitelleessä radio-ohjelmassa (YLE 2012). Sirke Lohtajan purjehdussanastoa käsittelevässä pro gradussa veneilijöiden välinen vuorovaikutus mainitaan tärkeänä perinteen ylläpitämisen keinona. Lohtaja kiteyttää osuvasti purjehdussanaston eläneen vuosikymmenten ajan kulkeutumalla ”suusta suuhun ja purjehdusporukasta toiseen”. Nuoret taas omaksuvat sanaston purjehdustaitojen mukana opettajiltaan. Yhteisen sanaston hallinta on hauskaa ja korostaa ryhmään kuuluvuuden tunnetta. (Lohtaja 1994: 170.) Veneilijöiden yhteisen sanaston lailla myös veneiden nimiin liittyvät asenteet ja uskomukset ovat levinneet laajempaan tietoon kanssakäymisen välityksellä.

Naisen nimen valitsemista veneen nimeksi perustellaan saamissani vastauksissa perinteisyyden lisäksi muun muassa siten, että sanat *vene* tai *laiva* ovat monissa kielissä feminiinisukuisia (esim. italiassa *una barca* ’vene’ ja *una nave* ’alus’) ja vene koetaan naiselliseksi entiteetiksi. Esimerkiksi ranskan kielessä sana *vene* on kuitenkin

maskuliini, *le bateau*. Siitä huolimatta Ranskassakin on annettu veneille tai laivoille naisten nimiä, joten tällainen kielellinen perustelu ei anna yleispäteviä ratkaisuja nimien suosioon. Ylipäätään käsitys siitä, että alukset ovat feminiinisiä entiteettejä, on melko myöhäinen. Naisten nimet alkoivat yleistyä alusten niminä 1700-luvun lopussa. Naisten ja miesten nimien käyttö alusten niminä vaihtelee vuosituhansien, venetyyppien ja alueiden mukaan; aikaisemmin ero miesten nimien käytössä ei ollut niin jyrkkä kuin 1700- ja 1800-luvun vaihteessa. (Haasum 1994: 261.)

4.6.2 NIMI ON FEMINIININEN

Venettä feminiinisenä entiteettinä voidaan ilmaista nimessä myös muulla tavoin kuin valitsemalla nimeksi naisen nimi. Nimeksi on voitu esimerkiksi valita jokin *a*-loppuinen sana, jotta nimi muistuttaisi perinteisiä naisten nimiä. Näin on tehty muun muassa nimessä *Nostella**, joka löytyi slangisanakirjasta. Jotkut vastaajat ovat samasta syystä muuttaneet nimen viimeisen kirjaimen *a*:ksi. Esimerkiksi vene nimeltä *Klaneetta* on saanut nimensä klarinetin kansanomaisesta nimityksestä *klaneetti*. *Atalanta** taas on nimetty kreikkalaisen taruston Atalanten mukaan. Vaikka *Atalante* olikin nainen, nimessä on silti haluttu *a*-loppuisuudella korostaa feminiinisyttä. Myös taivaansiniseen asuuri-väriin viittaava nimi *Azurina** on feminiinisuuden vuoksi juuri kyseisessä muodossa. Nimestä *S/Y Dea* sanotaan vain sen liittyvän naiseen.

Muutaman kerran aineistossani esiintyy myös feminiininen *-tar*-johdin (*Haitar**, *Legatar**, *Woimatar**). Jollan nimessä *Signorina Scuffiare** on käytetty italiankielistä *neiti*-sanaa *signorina*. Lisäksi englanninkielinen sana *lady* esiintyy muutaman kerran (*Fox Lady**, *Lady Manni**, *Lady's First**). *Veneilijän vuosikirjan 2012* aineistossa jopa 47 veneen nimi alkaa sanalla *lady*. Sana on myös suosittu aines nimien lopussa. Veneet siis koetaan selvästi feminiinisiksi olennoiksi. Muita veneen feminiinisuuden viittaavia aineksia esiintyy aineistossani muun muassa nimissä *Havfruen**, *Lucky Girl**, *Miss-X**, *Queen Conch** ja *Pohjanneito**.

Käsitys siitä, mikä on naisen nimi, on veneilijöiden keskuudessa melko vapaa. Usein mikä tahansa *a*-loppuinen sana hyväksytään naisen nimeksi. Aineistossani on viisi nimeä, joita omistajat pitävät naisten niminä: *Maranja**, *Marilyy**, *Nereidi**, *Nostella* ja *SiiKaiSa**. Lasken nämä nimet feminiinisiksi ja naispuolisuuden viittaaviksi nimiksi, sillä ne eivät ole varsinaisia käytössä olevia naisten etunimiä.

4.7 VENEKUNNAN JÄSENIIN LIITTYVÄT NIMET

Kaikki veneiden nimet kertovat omalla tavallaan veneen omistajista ja esimerkiksi heidän mieltymyksistään jotakin – onhan nimi valittu tai säilytetty tietyin perustein. Myös mukaelmanimet tai esimerkiksi puolison mukaan annetut nimet voisi luokitella venekuntaan liittyviksi nimiksi, mutta paremmin ne sopivat tuttavien mukaan annettuja nimiä käsittelevään lukuun 4.2. 24 nimessä nimen yhteys venekuntaan on kuitenkin ollut tärkeimpiä nimenantoperusteita. Tässä luvussa käsittelem sellaisia nimiä, jotka kertovat jotakin venekunnan jäsenten työstä, harrastuksista, mieltymyksistä tai luonteenpiirteistä. Olennaisia venekunnan jäseniä ovat myös lemmikkieläimet, joiden mukaan nimettyjä veneitä käsittelem ihmisiin viittaavien nimien jälkeen.

Veneenomistajan ominaisuuksista tai luonteenpiirteistä kertovia nimiä ovat muun muassa *Fammu** ja *Nonna*, jotka tarkoittavat ’isoäitiä’. *Fammu* on suomenkielisempi muoto ruotsin *fammo*-sanasta (< *farmor*), *Nonna* taas on ’isoäidin’ italiankielinen vastine. *Fammu*-veneeseen toinen omistaja on lapsenlapsilleen ”fammo”. *Nonnan* omistaja sanoo olevansa yksin purjehtiva ”mummo”, jolle oli tulossa veneenostohetkellä toinen lapsenlapsi. Nimet *Merisusi**, *Pekko**, *Sea Bear** ja *Tempo** kuvaavat veneen kipparia: *Merisuden* omistaja sanoo olevansa ”merten yksinäinen susi”; *Pekko*-avoveneen omistaja on yhtä ”karu hemmo” kuin veneen nimen esikuvana ollut kallioinen ja karu luoto nimeltä *Pekko*; *Sea Bearin* omistaja on merikarhu ja *Tempon* kippari temperamenttinen ja äkkipikainen. Matkamoottoriveneen nimi *Silli** on alkujaan peräisin kipparille nimenantohetkellä ominaisesta lyhyestä hiustyylistä. Veneen lähestyessä rantaa omistajan sukulaislapsi huusi laiturilla innoissaan: ”Silli tulee!” Lapsi tarkoitti hiuksiin viittaavaa sanaa *siili*, jota hän ei vielä osannut lausua. Niinpä venettä alettiin kutsua *Silliksi*.

Veneen omistajan työhön liittyviä nimiä ovat *Ellipsis* ja *Unda Maris**. Ensimmäisen omistaa graafikko, joka halusi veneensä nimeksi graafisen alan termin. *Ellipsis* tarkoittaa kolmea peräkkäistä pistettä (...). Jälkimmäisen veneen omistaja on urkuri, joka valitsi nimen huojuvan urkuäänikerran nimityksen mukaan jo paljon ennen veneen hankkimista. Latinankielinen ilmaus *unda maris* tarkoittaa ’meren aaltoa’.

Harrastuksiin ja mieltymyksiin liittyviä nimiä on aineistossani enemmän kuin työhön liittyviä nimiä – työelämä halutaan ehkä täysin unohtaa, kun loma alkaa ja köydet irrotetaan laiturista. Huomattavan monet harrastuksiin pohjautuvat nimet liittyvät luontoon. *Kermikkä*-veneeseen omistajan mieliharrastus on veneilyn lisäksi Lapissa

samoilu. Hän sai nimiajatuksen Lapissa, kun kaksi paikallista asukasta puhuivat *kermiköistä* eli vuoden vanhoista poronvasoista. Sana ”iski” veneenomistajaan heti, ja hän päätti antaa sen veneensä nimeksi. *Pica Pican** (lat. ’harakka’), *Meriharakan* ja *Harakan** omistajat ovat halunneet korostaa veneidensä nimissä suvun lintuharrastusta. *Pica Pica* oli hitaaksi luonnehdittu purjevene, jonka nimessä oli siten myös ironiaa. Seuraava, suurempi purjevene ansaitsi omistajien mielestä hienomman ja merellisemmän linnun nimen, joten siitä tuli *Meriharakka**. Mökkikäytössä oleva ht-vene nimettiin saman mallin mukaan *Harakaksi*.

Vesilinnun nimeä kantavan purjeveeneen *Allin** nimeksi valittiin muuttolinnun nimi osittain siksi, että veneenomistajat veneilivät vuoden etelässä, jonne muuttolinnutkin talveksi suuntaavat. Veneen kylkeä koristaa lentävän allin kuva (ks. kuva).

Purjevene *Alli* on saanut kylkeensä lentävän allin kuvan. Kuvan käyttö lupa saatu kuvan ottajalta.

Kalastusharrastajan vene *Simppu** on saanut nimensä muiden kalaehdokkaiden joukosta siksi, että sana sopii hyvin suuhun ja veneessä voi kuulemma havaita simppukalan muotoja. *Linnea* on saanut nimensä omistajan lempikasvin, vanamon (lat. *Linnea borealis*), mukaan. Hänen oli tarkoitus hankkia veneen perään jolla, jonka nimeksi olisi tullut *Borealis*, mutta se on kuitenkin jäänyt hankkimatta. Vastaaja on pohtinut nimeä myös seuraavalle veneelleen, josta tulee todennäköisesti *Viola Odorata* (lat. ’tuoksuorvokki’). Vanamo paljastui aineistossani toisenkin vastaajan mielikasviksi: *Vanamo II** on omistajalleen jo toinen saman kukan nimeä kantava purjevene, jossa on nähtävissä myös merellinen sanaleikki *vana + mo*. Taideharrastusta ilmentää

matkamoottoriveneen nimi *Picasso**. Nimi on kirjoitettu veneeseen Pablo Picasson nimikirjoitusta muistuttavalla tyylillä, ja lisäksi lokikirjana käytetään Picasso-museosta ostettua vihkoa. Mieltymyksestä veneilyyn kertoo purjevereen nimi *Lady's First**: purjehdus on vaimolle ”ykkönen”.

Aina itse veneen omistajat ja heidän harrastuksensa eivät ole nimiajatuksen taustalla; nimi *SYMÖTE** perustuu toisen omistajan isoäidin harrastukseen. Isoäiti oli ahkera ompeluseurassa kävijä. Siitä keksittiin ruotsinkielinen ’ompeluseuraa’ tarkoittava nimi, jossa on käytetty nokkelasti hyväksi kansainvälistä venetyypin tunnusta *s/y*. Vinoviivan tehtävää hoitaa veneeseen kirjoitetussa nimessä parsinneulan kuva.

Venekunnan ja perheen olennainen osa ovat myös lemmikkieläimet, jotka otetaan yleensä mukaan veneretkille. Vene voidaan myös nimetä rakkaan lemmikin mukaan – varsinkin silloin, kun venekuntaan ei vielä kuulu lapsia. Aineistossani on viisi lemmikin mukaan nimettyä venettä. Purjevereen nimi *Arabella** on kiertänyt perheen veneillä jo 35 vuotta, ja se on alun perin saatu perheen ensimmäisen koiran kennelimestä. Koiran kutsumanimi oli *Bella*, mikä esti veneiden ja koiran sekoittumisen toisiinsa. Purjevereen *Meri-Tara* nimeen on olennaisesti vaikuttanut perheen koiran nimi *Tara*. Koiran ja veneen nimeen on vaikuttanut hindin ’tähteä’ merkitsevä sana *tara*. Perheen tytär on syntynyt Intiassa, ja siksi veneen nimeen on haluttu hindinkielistä ainesta. *M/S Betti* -veneen omistaja on saanut kuulla nimen olleen edellisen omistajan koiran nimi.

Kissalta nimensä on saanut purjeverene *Alice*. Kissaa kutsutaan *Aliisaksi*, joten veneen ja kissan nimet tuskin sekoittuvat puheessa. Hieman epätavallisemmalta lemmikiltä on saanut nimensä purjeverene *Haiku**; nimen taustalla on tyttären lemmikkisiili, jonka nimi oli veneen omistajan mielestä sanana miellyttävä ja veneenkin nimeksi sopiva.

4.8 HARVINAISEMMAT NIMENANTOPERUSTEET JA LISÄPERUSTEET

Jotkin nimenantoperusteet ovat aineistossani selvästi oma ryhmänsä, vaikka niitä esiintyykin vähemmässä määrin kuin muita perusteita. Tällaisia ovat tiettyyn kieleen tai paikannimiin perustuvat nimet, nimen käytännöllisyyteen liittyvät seikat ja alkoholijuomien nimiin perustuvat nimet.

Esittelen harvinaisempia nimenantoperusteita ja lisäperusteita omissa alaluvuissaan. Viimeisessä alaluvussa 4.8.5 kerään yhteen vielä muihin ryhmiin sopimattomia, satunnaisempia nimenantoperusteita.

4.8.1 NIMENANNON PERUSTEENA TIETTY KIELI

Jotkut vastaajat mainitsevat tiettyä nimenantoperusteena sen, että nimen pitää olla tietynkielinen. Luvussa 3.2 on selvitys aineistoni nimien kielestä. Yleisimmät kielet nimissä ovat suomi (183 nimeä) ja englantia (59 nimeä). *Piika**-purjeveneelle haluttiin suomalainen nimi, samoin *Pohjanneidolle** ja *Meerille*. *Justiinan** omistaja vaihtoi veneensä edellisen nimen *Birgitta* suomalaisempaan. Nimen tietynkielisyyttä on ainakin jossakin määrin painottanut 31 vastaajaa. Muutkin vastaajat mainitsevat nimen kielestä yleensä jotakin, mutta harvoin tietynkielisyyttä on selkeänä nimenantoperusteena. Vastaajat huomasivat myös vain harvoin kertoa, miksi halusivat nimen olevan juuri tietynkielinen. *De Nadan** omistaja kertoi valinneensa espanjankielisen nimen, koska pitää kielestä ja haaveilee asumisesta Espanjassa. Tiitonen (2010: 39) mainitsee sointuvana ja musikaalisena kielenä pidetyn italian olevan suomalaisille sopiva yhdistelmä tuttuutta ja eksoottisuutta. *Acquarelle**-purjeveneelle haluttiin italiantielinen nimi, koska yhdellä omistajalla oli yhteyksiä Italiaan. Italiankielisiä nimiä on aineistossani 14 (vrt. luku 3.2).

Latinan ja kreikan käyttö englantilaisten alusten nimissä palautuu ainakin 1200-luvulle. Englanninkieliset nimet tulivat tavallisemmiksi vasta 1400-luvulla. (Sandahl 1994: 280.) Monissa veneiden nimissä käytetään edelleen latinaa ja kreikkaa, mikä voi alitajuisestikin johtua perinteen tuntemisesta ja kunnioittamisesta. Kreikan yleisyyttä selittävät mytologiset nimet, jotka usein perustuvat antiikin Kreikan mytologiaan. *Mox**-avomoottoriveneen omistaja kertoi latinankielisen nimen olleen itsestäänselvyys, koska hän pitää latinasta.

Tiitonen on pohtinut perusteita erikielisen nimen valintaan. Hänen mukaansa vieraskielinen nimi on eksoottinen ja hienostunut, ja vieras kieli voi tehdä jostakin mukavasta asiasta vieläkin leppoisan (esim. nimet *Fiesta* 'juhla', *Joy* 'ilo'). Nimen taustalla voi myös olla muisto mukavasta lomakohteesta. (Tiitonen 2010: 37.) Omassa aineistossani mainitaan melko usein jokin mukava ulkomaankohde, muun muassa

paikannimiin pohjautuvissa nimissä *Simi II** ja *Silivri** sekä nimen merkityksen perusteella annetussa, Havaijin-häämatkaan liittyvässä nimessä *Humu**. Havaintoni mukaan nimi voi olla tietynkielinen myös pelkän kielen ihailun vuoksi; samankieliseen maahan ei välttämättä tarvitse olla yhteyksiä.

4.8.2 NIMI PERUSTUU PAIKANNIMEEN

Paikannimet ovat suomalaisessa veneiden nimistössä melko harvinaisia. Aineistossani on 12 nimeä, joihin on vaikuttanut jonkin paikan nimi. Paikat ovat luonteeltaan hyvin erilaisia.

Tanskassa paikannimet ovat olleet 1800-luvulta asti suosittuja laivojen nimiä, ja ne ovat Holmin tutkimuksessa jopa suurin nimiryhmä (Holm 1994: 303). Laivat on ollut tapana nimetä niiden kotipaikkakunnan tai rakennuspaikan mukaan. Paikannimi aluksen nimenä kertoo yhteydestä tiettyyn alueeseen, ja erityisesti lähiliikenteessä olevien alusten niminä paikannimet ovat tavallisia. Schybergsonin tutkimusaineistosta noin 15 prosenttia alusten nimistä on paikannimiä. (Schybergson 2009: 117.) Myös maailman ensimmäisenä pidetty moottorivene nimeltä *Neckar* oli nimetty sen saksalaisen kotijoen mukaan. Neljä ja puoli metriä pitkään veneeseen asennettiin polttomoottori vuonna 1886. Moottorin avulla *Neckar* kulki 11 kilometrin tuntivauhtia. (Murto – Utter 2012: 13.)

Aineistossani on kaksi paikkakunnan nimeä, jotka sisältyvät nimiin *Eeva von Solln** ja *Silivri*. Solln on Saksan kaupunki, jossa veneen omistajat ovat asuneet. Eeva on heidän tyttärensä nimi, ja sananmukaisesti nimi tarkoittaa 'Sollnin Eevaa'. Silivri taas on Turkin merenrantakaupunki, jossa veneen omistajat ovat asuneet. Vaikka paikkakuntien nimet nimissä ovat harvinaisia, niin veneen kotipaikkakunta voidaan kirjoittaa veneeseen näkyviin (ks. kuva s. 71). Perinne on lähtöisin 1700-luvulta Iso-Britanniasta (Haasum 1994: 261). Nykyään kotipaikkakunnan ilmoittaminen on lähinnä makuasia, mutta 1960-luvun venelehtiartikkelissa veneen nimeämistä ja kotipaikkakunnan näkymistä pidetään vielä korrektina ja hyvään veneilytapaan kuuluvana. Yleensä paikkakunta on tavattu kirjoittaa kauppalaivoilta tuttuun tapaan peräpeiliin veneen varsinaisen nimen alle. (Länsinotko 1969: 33.) Veneen kotialueen voi päätellä myös mahdollisesta veneseuran lipusta, jossa on seuran logo.

Purjevene *Meritähden* peräpeilissä lukee nimen lisäksi Kotkan Pursiseuran lyhenne sekä veneen kotipaikkakunnan nimi.

Katsastusohjeiden mukaan veneen nimen pitää lukea myös kelluvissa pelastusvälineissä, kuten kuvan pelastusrenkaasta näkyy. Kuvan käyttö lupa saatu kuvan ottajalta.

Kyselyssäni en hoksannut kysyä, lukeeko veneen kotipaikkakunta veneessä, ja vain harva vastaaja ilmoitti asiasta nimen ulkoasua koskevan kysymyksen kohdalla. Voi olla, että kotipaikkakunnan ilmaisulle tulee tarve vasta siinä tapauksessa, kun vene ei kuulu mihinkään seuraan eikä kotipaikka ole pääteltävissä seuran lipusta. Voi myös olla, ettei kotipaikan ilmaisulle vain tunneta minkäänlaista tarvetta. Toisaalta kotipaikkakunnan nimi tai veneseuran lippu veneen nimen ohella voidaan kokea tärkeäksi osaksi veneen identiteettiä. Laivojen identiteettiin kuuluivat aikaisemmin olennaisesti lippu (varustamon lippu, kansallislippu ja kaupungin lippu), varustamon tunnus savupiipussa sekä kotipaikkakunnan nimi peräpeilissä. Nykyään on tullut tärkeäksi ilmaista aluksen kuulumista tiettyyn linjaan tai varustamoon suurin kirjaimin aluksen kyljessä. Alusten yhteenkuuluvuutta voi ilmaista myös värivalinnoilla. (Johannessen 2008: 251.) Esimerkiksi Suomen vesillä voi tunnistaa laivojen värityksen perusteella jo kaukaa, onko kyseessä tyypillisesti punasävyinen Viking Linen laiva vai jokin muu alus.

Yleisimmin paikannimeen perustuva nimi on aineistossani annettu jonkin saaren tai luodon nimen mukaan. *Pekko** on Kotkan saariston karu ja kallioinen luoto, mikä on Buster-merkkisen avomoottoriveneen omistajan mielestä kuvannut venettä ja häntä itseään ”karuna hemmona” hyvin. *Loisku** on annettu jollan nimeksi kesäpaikan läheisen luodon mukaan. *Piika** on Saimaan saariston pienen saaren nimi, ja nimi kuvaa hyvin myös purjeveneiden luonnetta kesäpalvelijana. Purjevene *Merikari** on saanut nimensä mökkipaikan lähisaaren mukaan. Moottoripurjehtija *Paaslo III** on nimetty Pyhärannan *Paasloveden* mukaan, jossa on lapsena harjoiteltu purjehtimista.

*Simi II** on saanut nimensä Kreikan lomasaaressa mukaan. *Chasseral**-nimen innoittajana on Sveitsin Chasseral-vuori. Veneen edelliset omistajat olivat olleet vuorella ja nähneet

sen alapuolella sijaitsevalla kauniilla järvellä purjeveneitä. Niinpä purjeveneeseen nimeksi päätettiin antaa *Chasseral*. Amazon-joen sivuhaara on ollut innoittajana veneen nimessä *Solimos**. Deskriptiivinen sana luo lisäksi miellelyhtymiä veden solisevaan ääneen. Purjeveneeseen nimessä *Zuraca** on yhdistetty veneen myyjän sukunimi *Surakka* ja paikka nimeltä *Curacao*, jossa olisi veneen omistajien mielestä mukava käydä. Jokin paikka voi myös toimia inspiraation lähteenä venettä nimettäessä, vaikkei sen nimeä suoranaisesti käyttäisikään. Näin on käynyt purjeveneeseen *PikkuMyy** tapauksessa. Veneen omistajat asuivat Naantalissa Muumimaailman vieressä ja liittivät veneen nimen asuinpaikkaansa.

4.8.3 NIMENANNON PERUSTEENA KÄYTÄNNÖLLISYYS

Käytännöllisyyteen liittyviä seikkoja painotetaan 22 nimessä. Monet vastaajat toivat esille sen, että veneiden nimien pitäisi olla vieraskielisten vierasvenesatamien tai hätätilanteiden varalta helposti lausuttavia ja selkeitä. Meripelastusalueiden nimissä painotetaan nimen selkeyttä ja lyhyyttä, jotta nimi erottuu radio- ja viestiliikenteessä helposti (Heikkilä ym. 2011: 66). Nimien tulisi mielellään olla 3-tavuisia tai lyhyempiäkin, jotta ne on helppo tavata. Selkeä äännerakenne helpottaa VHF-radiopuhelimen kuuntelussa. Erään vastaajan mukaan 3-tavuinen nimi on helppo kuulla huudettuna myrskyn keskeltä, kuten suomen 3-tavuinen avunpyyntö *apua*. Ajatus mainitaan myös YLE:n radio-ohjelmassa (YLE 2012), joten käsityksen voi olettaa olevan melko yleinen. Jos veneessä ei ole radiopuhelinta tai veneellä ei liikuta kuin suomenkielisillä vesialueilla, nimenannossa ei niinkään koeta tarvetta painottaa käytännöllisyyttä. Käytännöllisyyttä on myös se, että nimi on helppo lausua ja se kuulostaa hyvältä.

Helppo äännettävyys, nimen ytimekkyys tai muu sen muotoon ja käyttöön liittyvä seikka on mainittu nimeämisen lisäperusteena muun muassa nimissä *Alli**, *Mox** ja *Tempo**. *Meriapilan** omistaja ei ulkomaanretkien varalta halunnut nimeen hankalasti tavattavia skandinaavisia kirjaimia. *Merisuden** omistaja halusi veneen nimen olevan helposti äännettävä, samoin nimi *Simppu** on helppo lausua.

Käytännöllisyyteen liittyvänä seikkana mainitaan vastauksissa myös se, ettei nimen haluta olevan turhan yleinen. Monet veneilijät kertoivat tarkastavansa *Veneilijän vuosikirjasta* tai muusta nimilähteestä, onko jokin tietty nimi jo käytössä. *Aurelia**-veneeseen omistaja olisi kovasti halunnut antaa veneen nimeksi *Aurora*, mutta totesi sen

olevan liian yleinen. Edelliseltä omistajalta periytyneet nimet *Maria** ja *Jenni* ovat uusien omistajien mielestä tylsiä ja mielikuvituksettomia, mutta nimet on silti säilytetty. *Kerttu**-veneeseen omistajalle oli tärkeää, ettei samalla paikkakunnalla ole muita samannimisiä veneitä. Paljo samannimisyys voi tuottaa hankaluuksia, ja lisäksi veneiden nimissä usein toistuvia nimiä voidaan pitää nimen kauneudesta riippumatta tylsinä. Erään vastaajan mukaan on peräti noloa, jos samassa satamassa on viisikin samannimistä venettä.

Vastaajien useimmin mainitsemia, liian yleisinä pidettyjä veneennimiä ovat *Maria* ja *Aurora*. Molemmissa nimissä on kolme tavua, ne päättyvät *a*:han ja sisältävät lisäksi hyvänä pidetyn *r*-kirjaimen. Vuoden 2012 *Veneilijän vuosikirjan* aineistossa nimeä *Maria* on 28 kappaletta ja nimeä *Aurora* 39 kappaletta (VVK 12; ks. liite 2). Tämänkin tutkimuksen aineistossa on kaksi *Maria**-nimistä venettä, yksi *Aurora II** sekä hieman muunneltu *Aurore**. Kennedyn laivojen nimiä käsittelevässä teoksessa yleisimmäksi naisen nimeksi kautta aikojen mainitaan *Mary* (Kennedy 1974: 59), joka *Maria*-nimen tavoin viittaa Jeesuksen äitiin (Lempiäinen 2004: 150, 156–157). *Maria* on lisäksi ollut 1900-luvun yleisin naisen etunimi Suomessa. Myös 3-tavuiset nimet ovat 1900-luvun etunimistöissä yleisiä, mutta ne ovat käytetympiä jälkimmäisissä kuin ensimmäisissä etunimissä. (Kiviniemi 2006: 26.)

4.8.4 NIMENANNON PERUSTEENA ALKOHOLIJUOMA

Harvemmin mainittuihin nimilähteisiin kuuluvat aineistossani alkoholijuomien nimet, jotka ovat kuitenkin selkeä nimiryhmänsä sekä suomalaisessa että muunmaalaisessa veneiden nimistöissä (Rogan 1994: 90). Italialainen *Axi-Bon* on kipparin puolison lempikuohuviini ja on antanut nimensä matkamoottoriveneelle *M/Y Axi-Bon**. Nimi *Isabelo* on peräisin espanjalaiselta kuohuviiniltä. *Midori*-nimi on keksitty likööripullon kyljestä. Alkoholiiin viittaava nimi *Coctail* on annettu siksi, että veneen perässä olevassa tilassa on ”kiva juoda cocktailit”.

Norjalaisten veneiden nimiä tarkastellut Rogan on ehdottanut, että melko yleisenä nimilähteenä käytetyt alkoholijuomien nimet olisivat jonkinlaista kapinointia norjalaista alkoholikulttuuria vastaan (Rogan 1994: 90). Norjassa, kuten Suomessakin, veneen kippari saa nauttia alkoholia vain tietyn määrän. Roganin ajatus on ymmärrettävä, mutta oman aineistoni valossa syyt alkoholijuomien mukaan nimeämiseen ovat muunlaisia.

Nimenannon sanotaan perustuvan yksinkertaisesti puolison tai venekunnan mieluiseen. Pikemminkin nimen voi kuvitella tulevan miehen mieleen veneen hankintaa juhlistettaessa, kun kohotetaan malja. Pullon etiketissä koreileva nimi saattaa ruveta tuntumaan hyvältä vaihtoehdolta veneenkin nimeksi.

4.8.5 MUITA NIMENANTOPERUSTEITA

Veneiden nimenantoperusteiden joukossa on myös hajanaisempia perusteita, joiden taustaa ei osata kertoa tai joille ei löydy tarkkaa selitystä. Tällainen on muun muassa muutamaan otteeseen esiintyvä vastaus ”lapsi/puoliso ehdotti nimeä”. Tarkempia kuvauksia nimen ehdottajan ajatusmaailmasta ei ole annettu tai ehkä edes kysytty, vaan nimiehdotus on hyväksytty sellaisenaan. Jotkut ovat kuitenkin kertoneet, miksi ovat nimen hyväksyneet.

*M/S Lohikäärmeen** ja *Mörön** nimenantoperusteista tärkein maininta on se, että nimi on lapsen ehdottama. Vastajat eivät erittele tarkemmin, miten nimi on tullut lapsen mieleen. Myös nimi *Luna* on lapsen ehdottama. Nimeä *Helmi* on ehdottanut vastaajan puoliso. Purjeveneiden nimen *Meritähti** kerrotaan tulleen esiin venekavereiden kanssa keskustellessa. Matkamoottorivene *Esterin** omistaja taas sanoo valinneensa naisen nimen, mutta nimen valinnassa ei kuulemma ollut sen erityisempiä perusteita. *Meripeikko*-nimen valinnalle ei myöskään osata sanoa selviä perusteita.

Lasten nimenannossa yleinen nimervalintaperuste on mieltymys nimeen (Kiviniemi 2006: 131–132), mutta vapaammin valittavissa veneiden nimissä erityinen mieltymys nimeen mainitaan vain harvoin nimenantoperusteena. Kun veneelle valitaan jokin nimi, ollaan siihen todennäköisesti aina jokseenkin tyytyväisiä. Edellisen omistajan antaman nimen säilytysperusteena mieltymys nimeen tulee paremmin esiin (ks. luku 6.1). Pieni puupurjevene *Priska* sai nimensä puhtaasti mieltymyksestä kyseiseen nimeen. Ainoa kriteeri naisen nimen muodolle oli *a*-loppuisuus. Eino Leinon runon mukaan nimetyt *Elegian** omistaja kertoi sanan olevan miellyttävä, samoin lemmikkisiilin mukaan nimetyt *Haiku**-veneiden omistaja piti sanasta. *Fjalar**-moottoriveneiden omistaja kertoi valinneensa itseään miellyttävän, pohjoismaisen nimen. Matkamoottoriveneiden nimessä *Peppilotta* sanotaan olevan ”hyvää fiilistä” ja persoonallisuutta; lisäksi veneelle haluttiin antaa melko vaatimaton nimi, sillä liian ”hienosteleva” ei olisi ollut sopiva.

Aineistossani on jonkin verran erilaisia satunnaisia nimilähteitä. Purjeveneiden nimen *Sensaja* kerrotaan periytyvän veneen rakennusajoilta, kun ensimmäinen omistaja kävi veistämöllä kyselemässä veneen perään. Veistäjä vastasi: ”Sensaja”. Ilmaus oli yhdistelmä sanoista ”senare sade jag” (’myöhemmin, sanoin’). Kauniin näyttelijän mukaan nimetyn *Audreyn** omistaja sai nimi-idean Audrey Hepburn -avaimenperästä. Purjeveneiden nimen *Edla* kerrotaan olevan peräisin Eckerön hautausmaan hautakivestä. Kiviniemi puhuu tällaisissa tapauksissa erikoisista nimenvaihtoperusteista ja satunnaisista nimilähteistä ja antaa esimerkiksi hautakiven (Kiviniemi 1982: 159, 162).

5 ERI VENETYYPPIEN VÄLISET EROT NIMENANNOSSA

Tässä luvussa tarkastelen veneiden nimien eroja ja yhtäläisyyksiä eri venetyyppien välillä. Aikaisemmissa tutkimuksissa on käsitelty lähes yksinomaan purjeveneiden nimiä, eikä tällaista näkökulmaa ole vielä toistaiseksi ollut. Vain Turusen (2007) kandidaatintutkielmassa käsitellään muidenkin venetyyppien nimiä. Tutkielman aineistosta (77 nimeä) moottoriveneiden osuus on kuitenkin niin pieni, ettei nimien vertailu ole ollut hedelmällistä. Tarkastelen ensin yleisesti veneiden määrää Suomessa, minkä jälkeen käsitelen aineistoni nimet venetyypeittäin. Luvussa 5.4 tarkastelen erityisesti naisten nimien rakennetta. Luvussa 5.5 luon venetyyppien nimieroihin kokoavan katsauksen. Merkittävimmät nimiryhmät ja nimenantoperusteet on koottu taulukkoon 2 sivulla 86.

Eri venetyyppien välillä on selvä ero siinä, millaiseksi nimeämistarve koetaan. Monilla vastaajilla on matkaveneen lisäksi ollut usein jokin pienempi vene, jonka nimeämistä ei ole koettu tarpeelliseksi. Usein myös matkaveneiden apuveneiden nimeäminen koetaan turhaksi. Muutamana vastauksena sain myös nimettömiltä veneiltä; veneet ovat vastaajien mielestä liian pieniä nimettäväksi. Joidenkin mielestä pienten veneiden nimeäminen on jopa typerää. Eräs vastaaja on sitä mieltä, että vene nimetään vain, jos siinä on mahdollista yöpyä. Erään vastaajan mielestä veneen rekisterinumero on pienellä ja nopealla veneellä tyylikkäämpi kuin nimi, ja erään mielestä soutuvene on ”työkalu” paikasta toiseen siirtymiseen ”liikkuvan lomamökin” sijaan. Buster-merkkisen avoveneen omistajalle riittää kyljessä lukeva *Buster*. Lisäksi hän kuvaa venettä ”sieluttomaksi yksilöksi” ja ”ronskiksi peltikipoksi”, jolle merkinimi sopii hyvin (engl. *buster* ’tuhoaja; hyvä tyyppi’).

Matkakäyttöön tarkoitetuille veneille on annettu poikkeuksetta nimet, ja niiden nimeäminen koetaan yleensä tärkeäksi. Vain kaksi purjeveneilijää sanoi kokevansa kaikenlaisten veneiden nimeämisen turhaksi. Toinen heistä on tyytynyt kirjoittamaan veneen merkistä johdetun nimen tussilla pelastusrenkaaseen. Toisen mielestä vene taas on pelkkä urheiluväline, eikä sitä pitäisi kuulemma nimetä sen kummemmin kuin jalkapalloakaan.

5.1 VENEIDEN MÄÄRÄ SUOMESSA

Merenkululaitoksen veneilyraportti vuodelta 2005 valottaa mannersuomalaista veneilykulttuuria ja erilaisten veneiden määrää. Vuonna 2004 Manner-Suomessa oli yli 737 000 venettä (Merenkululaitos 2005: 5). Koska Manner-Suomen alueeseen ei lasketa Ahvenanmaata tai saaristoja, veneitä on koko Suomessa todellisuudessa vielä paljon enemmän.

Raportin mukaan sellaisia veneitä, joissa ainakin toisinaan käytetään moottoria, oli kokonaismäärästä 420 000. Noin 14 prosentilla suomalaisista talouksista oli käytössään moottorikäyttöinen vene. Eniten oli moottorittomia soutuveneitä (35,3 %) ja alle 20 hevosvoiman moottorilla varustettuja pieniä perämoottoriveneitä (32,8 %). Suurempia moottoriveneitä (moottorin teho yli 20 hevosvoimaa) oli 17,6 %. Sisämoottoriveneitä ja sisäperämoottoriveneitä oli yhteensä 3,9 %. Purjeveneitä veneistä oli 2,0 % ja moottoripurjehtijoita 0,5 %. Muiden raportin veneiden määrä koostuu erilaisista kevytpurjeveneistä (2,2 %), kanooteista ja kajakeista (5,4 %) sekä vesiskoottereista (0,3 %). (Merenkululaitos 2005: 14–15.) Veneiden määrää selvittää taulukko 1 sivulla 77.

Merenkululaitoksen veneilyraportissa on vertailtu myös veneiden pituutta. Suurin osa suomalaisten veneistä oli alle 6-metrisiä, ja vain 13 % oli yli 6-metrisiä (Merenkululaitos 2005: 15). Veneiden pituutta havainnollistaa se, että esimerkiksi 6-metrinen purjevene on matkaveneenä melko pieni. Kuutta metriä lyhyemmät veneet ovat siis pääasiassa joitakin muita kuin matkaveneitä.

TAULUKKO 1. Manner-Suomen venekanta vuonna 2004.

Soutuveneitä	260 000	35,3 %
Perämoottoriveneitä (alle 20 hv)	242 000	32,8 %
Perämoottoriveneitä (yli 20 hv)	130 000	17,6 %
Sisämoottoriveneitä	17 000	2,3 %
Sisäperämoottori- veneitä	12 000	1,6 %
Purjeveneitä	14 500	2,0 %
Moottoripurjehtijoita	3 500	0,5 %
Muita veneitä	58 500	7,9 %
Yhteensä	737 500	100 %

Oman aineistoni valossa mannersuomalaisten veneiden tyyppijakauma on hieman yllättävä. Voi olla, että venetyyppien määrälliset suhteet tasaantuisivat, jos huomioitaisiin myös saaristojen veneet. Vaikka soutuveneet ovat Manner-Suomen yleisin venetyyppi, on nimiaineistossani vain yksi soutuvene nimi, *Esikko**, joka on saanut nimen keltaisesta väristään. Lisäksi yksi vastaaja mainitsi antaneensa nuorena soutuveneelleen nimeksi *Suklis*. Soutuveneitä nimetään melko harvoin. Purjeveneiden nimiä aineistossani sen sijaan on eniten, mutta niille onkin lähes aina tapana antaa nimi, toisin kuin matkaveneitä pienemmille veneille. Tarkastelen seuraavaksi aineistoni nimien eroja ja yhtäläisyyksiä venetyypeittäin.

5.2 MATKAVENEIDEN NIMET

Tämä luku käsittelee aineistoni matkakokoisten veneiden eli purjeveneiden, matkamoottoriveneiden ja moottoripurjehtijoiden nimiä. Moottoripurjehtijoita on vain yhdeksän, mutta en ole halunnut käsitellä niitä samassa luvussa kuin purjeveneitä, sillä ne edustavat kuitenkin eri venetyyppeitä.

Matkaveneeksi olen luokitellut myös 65-jalkaisen entisen höyryhinaajan nimeltä *Woimatar**. Se ei kuitenkaan oikein sovi muiden matkaveneiden joukossa käsiteltäväksi, joten mainitsen sen tässä. Aluksen nimeen on vaikuttanut sen vanha nimi *Woima*, josta on tehty feminiininen *tar*-johtimella. Voimakas nimi myös sopii itse alukseen kuvaten sen ominaisuuksia.

5.2.1 PURJEVENEIDEN NIMET

Aineistossani on 203 purjeveeneen nimeä. Purjeveneiden nimissä selvästi suurimmat nimiryhmät ovat henkilönnimet (52,2 %) ja mereen tai merenkulkuun liittyvät nimet (31,0 %). Nimenantoperusteina merkittävimmät ovat jonkin muun veneen nimen vaikutus (24,6 %), sukulaisten tai läheisten mukaan nimeäminen (23,6 %) ja nimen liittyminen veneeseen (22,2 %). Kulttuurimaailmaan liittyviksi nimiksi purjeveneiden nimistä voi tunnistaa 41 (20,2 %). Niistä myyttisten tai uskonnollisten hahmojen ja taruolentojen nimiä on 26 (12,8 %). Myös nimen sisältö on merkittävä nimenantoperuste purjeveneiden nimissä (10,3 %), mutta muut nimiryhmät ovat jo selvästi pienempiä.

Yhteensä 106:sta purjeveneiden henkilönnimestä naisten nimiksi voidaan tulkita 102 nimeä (50,2 %). Kahdeksan nimeä on tunnistettavissa miesten nimiksi, mutta niitä ei kuitenkaan ole tarkoitettu maskuliinisiksi (vrt. *Valo**, *Valtti**). Ne ovat myös miesten niminä harvinaisia, mutta esiintyvät kuitenkin Väestörekisterikeskuksen nimipalvelussa.

Naisen nimi on purjeveneiden nimissä mainittu erityisenä nimenantoperusteena 22 nimen kohdalla. Sukulaisten tai läheisten nimet ovat vaikuttaneet 29:ään naisen nimeen. Purjeveneiden nimistä perinteisiä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia naisten nimiä on 18. Muita naisten nimien rakennetyyppejä tarkastelen luvussa 5.5. Kaikista purjeveneiden nimistä nimenantoperusteena mainitaan sukulainen tai muu läheinen henkilö 48 (23,6 %) tapauksessa. Kaikki henkilöesikuvat ovat naispuolisia tai mukaelmanimien joku osapuoli on nainen.

Purjeveneiden nimistä mereen tai merenkulkuun voidaan liittää 31 prosenttia, vaikka meriaiheisuus on mainittu nimenantoperusteena vain kahdessa nimessä (*S/Y Mersea**, *Halimeda**). Esimerkiksi aineiston kaikki seitsemän taivaankappaleen nimeä ovat purjeveneiden nimiä, ja osassa niistä yötaivaan ilmiöt mainitaan myös nimenannon perusteena. Taivaankappaleet olivat entisaikojen merenkävijöille tärkeitä

navigointivälineitä. Myös merenkulkuun liittyvien myyttisten henkilöiden nimet kartuttavat mereen liittyvien nimien määrää. On huomionarvoinen tulos, että aineistossani taivaankappaleiden nimiä ja mytologisten henkilöiden nimiä on vain purjeveneillä (lukuun ottamatta purjejolla *Poseidonia** ja moottoripurjehtija *Eddaa**). Mytologiset nimet ovat kautta aikain olleet suosittuja nimilähteitä. Hirvosen purjeveneiden nimiä käsitelleen tutkielman mukaan joka viides veneilijä antaa veneelleen mytologisen nimen (Hirvonen 2006: 41). Omassakaan aineistossani määrä ei jää kauas Hirvosen arviosta – purjekulkuisten veneiden kohdalla. Muissa venetyypeissä mytologisten henkilöiden nimiä ei kuitenkaan esiinny.

Veneeseen liittyvät nimet ovat purjeveneiden nimissä suosittuja: 45 purjeveeneen nimessä on painotettu nimen yhteyttä itse veneeseen (22,2 %). 18 nimeä (8,9 %) voi liittää veneeseen myös ulkopuolisen silmin. Eniten nimenantoon on vaikuttanut veneen ulkonäkö, mikä on ollut innoittajana 17 nimessä. 12 nimeä liittyy jotenkin veneen merkkiin tai valmistusmaahan. Kahdeksan nimen kohdalla mainitaan perusteena veneen kulkuominaisuudet, usein vauhti. Kahdeksan nimeä liittyy veneen luonteeseen tai muihin ominaisuuksiin, kuten kokoon.

Kulttuurimaailman innoittamia nimiä voi purjeveneiden nimistä tunnistaa 41 ja eläinmaailman nimiä 17. Venekuntaan liittyviä nimiä on yhdeksän. Nimen monimerkityksisyyttä tai huumoria on painotettu seitsemässä nimessä. Paikannimien innoittamia nimiä on kuusi, ja ne liittyvät lähinnä Suomen vesistöön. Eksoottisimman paikan nimi on vaikuttanut nimeen *Solimos**, joka jäljittelee Amazon-joen sivuhaaran nimeä. Purjeveneiden nimissä ei siis tämän tutkimuksen aineistossa haaveilla esimerkiksi Karibianmeren saarista, vaan nimissä pysytellään kotimaan puolella.

Selvänä erona muihin venetyypiryhmiin purjeveneiden nimissä painotetaan nimen käytännöllisyyttä. 15 nimen kohdalla mainitaan jokin käytännöllinen seikka, joka on usein nimen lyhyys ja helppo lausuttavuus. Purjeveneilijät myös mainitsevat muita veneilijöitä useammin sen, että nimen pitää toimia ulkomailla ja esimerkiksi Ruotsin vierasvenesatamissa. Lyhyt nimi on helppo ja nopea tavata puhelimitse sataman henkilökunnalle.

Purjeveneiden nimistä suomenkielisiä on 43,3 %. Englanninkielisiä nimiä on 16,7 %. Melko hyvin ovat edustettuina myös skandinaaviset kielet (7,4 %), latina (5,4 %) ja kreikka (5,9 %). Kreikkalaisperäisten nimien määrä selittyy mytologisilla nimillä, joita on yksinomaan purjekulkuisten veneiden nimissä. Mukakielisiksi nimiksi olen

määrittänyt 8,4 % purjeveneiden nimistä ja kansainvälisiksi 5,9 %. Italiankielisiä nimiä on 4,4 % ja espanjankielisiä 3,9 %. Ranskankielisiä nimiä on kuusi (3,0 %), ja ne ovat aineiston ainoat ranskankieliset nimet. Muunkielisiä nimiä on 5,4 %.

Purjeveneilijät ovat säilyttäneet veneillään edelliseltä omistajalta periytyneen nimen 56 tapauksessa (27,6 %). Edellisen omistajan antamaa nimeä on kunnioittaen hieman muunneltu neljässä tapauksessa, eli 60 nimessä näkyy veneen edellisen nimen vaikutus.

5.2.2 MATKAMOOTTORIVENEIDEN NIMET

Matkamoottoriveneiden nimiä on aineistossani 96. Niistä tasan puolet on henkilönnimiä. Henkilönnimien määrän yhtenevyys purjeveneiden nimien kanssa on huomiota herättävä. Mereen tai merenkulkuun liittyviä nimiä on 33,3 %, vaikka nimenantoperusteena meri on mainittu vain kahdessa nimessä (*Marketta**, *Marnella**). Nimenantoperusteista suurimmat ryhmät ovat veneeseen perustuvat nimet (28,1 %) ja sukulaisten tai läheisten mukaan nimeäminen (20,8 %). Prosentuaalisesti veneeseen perustuvia nimiä on siis enemmän matkamoottoriveneillä kuin purjeveneillä, joiden nimistä veneeseen perustui 22,2 %. Purjeveneillä ryhmä ei myöskään ollut tärkeimpien joukossa, vaan muut nimilähteet olivat merkittävämpiä.

Eläin- ja kulttuurimaailman nimiä voi molempia tunnistaa matkamoottoriveneiden nimistä 13. Muun veneen nimen vaikutus on mainittu nimenantoperusteena 12 tapauksessa (12,5 %), eli esimerkiksi kiertonimet ovat matkamoottoriveneillä huomattavasti harvinaisempia kuin purjeveneillä, joilla muun veneen vaikutus näkyi 24,6 %:ssa nimistä. Nimen sisällön merkitystä on painotettu 13 matkamoottoriveneen nimessä (13,5 %).

Matkamoottoriveneiden henkilönnimistä naisten nimiä on 87,5 %. Kaikista matkamoottoriveneiden nimistä naisten nimiä on 43,8 %, joista perinteisiä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia on 15,6 %. Naisen nimi on mainittu erityisenä nimenantoperusteena yhdeksän nimen kohdalla, ja 12 nimeä perustuu sukulaisen tai läheisen henkilön nimeen. Miesten nimiksi tulkittavia nimiä on viisi. Kaikista matkamoottoriveneiden nimistä 20 (20,8 %) nimeä perustuu sukulaisen tai läheisen henkilön nimeen.

Veneeseen itseensä perustuvia matkamoottoriveneiden nimiä on 27 (28,1 %), joista selvästi veneeseen liittyviksi tunnistettavia on 13. Lievä yllätys on, että

matkamoottoriveneiden nimistä vain kolme liittyy veneen merkkiin ja yksi valmistajaan. 17 nimeä liittyy jotenkin veneen ulkonäköön. Yhdeksän nimeä kertoo jostakin muusta, esimerkiksi veneen vauhdista (*Pica Pica**) tai sen tuottamasta äänestä (*Murina**).

Nimen monimerkityksisyys tai huumori mainitaan erityisenä perusteena kahdeksassa nimessä. Nimen käytännöllisyys taas on toissijaista; mainintoja on vain kolme, ja ne liittyvät nimen helppoon ääntämiseen. Nimen pitää vastaajien mukaan ”sopia suuhun”. Nimeen liittyvän ilmauksen merkitys mainitaan neljässä nimessä.

Paikannimiä esiintyy nimissä *Silivri**, *Simi II** ja *Caribbean Blue**. Nämä ovat eksoottisten paikkojen nimiä, joita purjeveneiden nimissä ei ole. Yllättävä havainto on se, ettei matkamoottoriveneiden nimissä ole mytologisten henkilöiden nimiä.

Matkamoottoriveneiden nimistä 54,2 % on suomenkielisiä. Seuraavalla sijalla on englantia (18,8 %). Jotakin skandinaavista kieltä on 10,4 %:ssa nimistä, samoin mukakielisiä nimiä. Kansainvälisiä nimiä on kahdeksan (8,3 %) ja latinankielisiä nimiä neljä (4,2 %). Muunkielisiä nimiä on 7,3 %.

Matkamoottoriveneistä edellisen omistajan antamaa nimeä kantaa 32 venettä eli kolmannes (33,3 %). Edellisen omistajan antamaa nimeä on muunneltu kolmessa tapauksessa. Prosentuaalisesti matkamoottoriveneiden nimiä on säilytetty siis enemmän kuin purjeveneiden nimiä, joista oli säilytettyjä 27,6 % – tosin suuri osa aineiston matkamoottoriveneistä edustaa vanhempaa venekantaa kuin aineiston melko uudet purjeveneet, joiden nimi voi olla niiden ensimmäinen.

5.2.3 MOOTTORIPURJEHTIJOIDEN NIMET

Moottoripurjehtijoiden nimiä aineistossani on yhdeksän. Niistä on naisten nimiksi tulkittavia nimiä viisi (*Cati*, *Edda**, *Saga**, *Selma**, *Suvi**). Naisen nimeä ei kuitenkaan ole mainittu nimenantoperusteena yhdessäkään tapauksessa. Nimi *Selma* on lyhenne aikaisemman omistajan antamasta nimestä *Selma J.* *Suvi* on säilytetty edellisen omistajan antamana sellaisenaan mukavien mielle yhtymien vuoksi. *Edda* ja *Saga* ovat mytologisia nimiä sekä itse veneeseen liittyviä nimiä, joita on vielä *Catin*, *Monarkin** ja *S/y Pooh:n** myötä yhteensä viisi. *Cati* ja *Monarkki** liittyvät veneiden merkkeihin (MiniCat ja Monark), kun taas Nalle Puhin mukaan annettu nimi *S/y Pooh* liittyy

veneeseen pulleaan ulkomuotoon ja hitaaseen matkavauhtiin. *Sagan** tärkein nimenantoperuste on sanan *saaga* tuottamat mielleyhtymät; omistajat liittävät tarunomaisen sanan kesään ja pohjoismaisuuteen.

Muita nimilähteitä moottoripurjehtijoiden nimissä ovat paikannimet ja alkoholijuomien nimet. *Paaslo III** on saanut nimensä Pyhämaan Paasloveden mukaan ja *M/Y Axi-Bon** tietyn italialaisen kuohuviinin ja nimenantohetkisen puolison mieliuoman mukaan.

5.3 MUIDEN VENEIDEN NIMET

Tässä luvussa tarkastelen kaikkien matkaveneitä pienempien veneiden nimiä. Joissakin tämän ryhmän veneistä voi myös yöpyä, mutta veneet eivät kuitenkaan kokonsa puolesta ole yhtä asuttavia kuin luvun 5.2 matkaveneiksi luokitellut veneet.

Olen jakanut tämän luvun veneet muihin moottoriveneisiin ja purjejolliin. Luvussa ovat myös erilaiset matkaveneiden apuveneet, joiden tyyppiä ei aina ole tarkasti määritelty.

5.3.1 MUIDEN MOOTTORIVENEIDEN NIMET

Aineistossani on yhteensä 37 muiksi kuin matkamoottoriveneiksi määrittelemieni moottoriveneiden nimiä (eri veneiden määrästä ks. luku 1.2). Muiksi moottoriveneiksi lasken veneet, jotka ovat pienikokoisempia kuin matkamoottoriveneet ja joita erottaa niistä lisäksi usein perämoottori sisäänrakennetun moottorin sijaan. Ryhmään kuuluvat myös erilaiset apuveneet, sillä niihin on usein mahdollisuus asentaa pieni perämoottori. Vastaajat eivät ole eritelleet sen tarkemmin, onko apuveneissä perämoottori vai ei. Käyttötarkoitukseltaan apuveneillä on kuitenkin yhtäläisyyksiä moottoriveneisiin, joten ne sopivat hyvin tähän ryhmään.

Pienempiä moottoriveneitä, esimerkiksi mökki- ja kalastuskäytössä olevia veneitä, nimetään yleensä tarpeen mukaan. Vene voi tarvita jonkinlaista yksilöintiä, jos samassa satamassa on useita samanlaisia veneitä tai jos samalla omistajalla on useampia veneitä eivätkä pelkät merkinimet riitä yksilöintiin. Veneitä voidaan nimetä myös vain hivin vuoksi. Monissa vastauksissa tuodaan esiin nimenannon hauskuus ja se, että pienikin vene tarvitsee nimen. Usein veneestä voidaan käyttää perhepiirissä jotakin nimeä,

vaikka nimi ei näkyisi itse veneessä. Tällaisia veneitä ovat aineistossani muun muassa *Takakoppi** ja *Esteri**.

Aineistossani on kaksi tarkemmin määrittelemätöntä apuvenettä (*Häntä**, *Sianalaleuka**). Veneilijöiden käyttämä nimitys minkälaiselle apuveneelle hyvänsä on *apujolla*, vaikkei vene olisikaan varsinaisesti jolla. Nimitys on niin vakiintunut, että aineistossani on jopa pieni kumivene nimeltä *Jollukka*, jonka nimeksi ei haluttu antaa ”pelkkää *jollaa*”. Niinpä apuveneet eivät välttämättä kaipaakaan tarkempaa tyyppin määrittelyä.

Muiden moottoriveneiden merkittävin nimenantoperuste on nimen yhteys veneeseen (20 nimeä, 54,1 %). Näistä nimistä 16 voi tunnistaa veneeseen liittyviksi myös nimenantoperusteita tietämättä. Merkin mukaan on muodostettu muun muassa avoveneiden nimet *Aamu** ja *Terhikki**. Valmistusmaa on vaikuttanut saksalaisvalmisteisen pelastusvene *Apfelzinen** saksankieliseen nimeen. Yhdeksässä tapauksessa veneen ulkonäön sanotaan vaikuttaneen nimeen. Esimerkiksi työveneeksi kuvailtu avovene *Henrik** on saanut miehisen nimen ja kauniit veneet *Giulia* ja *Audrey** kauniit naisten nimet. Muissa tapauksissa nimi-idea on saatu suoraan veneen ulkonäöstä, kuten muodosta (*Sikari**) tai muista veneen ominaisuuksista. Kumiveneen nimi *Jollukka* kuvaa veneen käyttötarkoitusta ja olemusta. *Weisswurst* on *Eeva von Solln** -purjeveneeseen valkea kumivene, jonka sanotaan muistuttavan saksalaista valkomakkaraa. Puista tuulilasivene *Lilliä* kuvataan ”pieneksi ja söötiksi”, ja nimenkin piti luoda sama mielikuva. Erityisesti veneen väri on vaikuttanut nimiin *Apfelzine*, *Esikko** ja *Terhikki*.

Loput yhdeksän veneisiin liittyvää nimeä kertovat jostakin muusta kuin veneiden ulkoisista ominaisuuksista. Esimerkiksi avomoottoriveneiden nimet *Minuteman* ja *Mox** (lat. ’pian’) viestivät nopeasta vauhdista. Nimi *Minuteman* viittaa myös Amerikan sisällissodan sotilaisiin. Kumiveneen nimi *Pörinä** viittaa pienen perämoottorin tuottamaan ääneen, ja myös avomoottoriveneen nimi *Lutku** viitanee ääneen (nimenantoperusteet eivät ole tiedossa). Muun veneen nimen vaikutusta on nimissä *Harakka**, *Otto** ja *Pörinä*. Nimissä on noudatettu samanlaisia nimeämismalleja kuin omistajien muiden veneiden nimissä; esimerkiksi *Pörinän* omistajalla on ollut myös veneet *Mutina** ja *Murina**.

Vain tässä ryhmässä henkilönnimet ovat vasta toiseksi suurin nimiryhmä (16 nimeä, 43,2 %). Niistä 11 on naisten nimiä, joista feminiinisyyden mainitaan perusteena viidessä

tapauksessa ja läheisen henkilön nimi myös viidessä tapauksessa. Henkilönnimistä viisi on selviä miesten nimiä (*Fjalar**, *Henrik**, *Kimo**, *Otto**, *Pekko**). Kahdessa nimessä maskuliinisuus mainitaan myös nimenannon perusteena. Henkilönnimistä läheisten henkilöiden innoittamia on 12 (32,4 %). Erona muiden veneiden nimiin tämän ryhmän nimistä 31,3 % on tarkoituksellisesti miesten nimiä, sillä moottoriveneet koetaan usein maskuliinisiksi. 11:stä naisen nimestä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia on viisi. Ne ovat samalla kaikki ryhmän *a*-loppuiset nimet.

Muut nimiryhmät ja nimenantoperusteryhmät ovat vain vähän edustettuina muiden moottoriveneiden nimissä. Huumoria nimissä kuitenkin painotetaan suhteellisen paljon: viidessä nimessä mainitaan (13,5 %) huumori tai monimerkityksisyys merkittävänä nimenantoperusteena. Niiden lisäksi muissakin nimissä voi havaita sanaleikkejä ja kepeyttä. Selvästikään pienempien veneiden nimenantoa ei oteta yhtä vakavasti kuin matkaveneiden nimenantoa, vaan pienemmän veneen nimellä on lupa leikitellä.

Mereen liittyviä nimiä voi tunnistaa vain neljä (*Ai merel**, *Lutku**, *Mary II**, *Tuulia**). Pieni määrä johtunee veneiden rannikolle painottuvasta käyttötarkoituksesta. Kulttuurimaailman nimiä on kolme ja eläimen nimityksen sisältäviä nimiä kaksi. Ryhmän ainoa paikannimi on avomoottoriveneen nimessä *Pekko*, jonka esikuvana on samanniminen luoto. Käytännöllisyyttä ja muuta kieltä on painotettu vain latinankielisessä avomoottoriveneen nimessä *Mox**.

Veneiden mukana kulkevien apuveneiden nimet voisivat muodostaa oman tutkimuskohteensa. Rogan (1994: 88) on tarkastellut matkaveneiden nimien yhteneväisyyksiä niiden apuveneiden nimiin ja todennut, että nimet liittyvät usein toisiinsa ja luovat yhdessä mahdollisesti pidemmän ilmauksen (esim. *Rekan* + *Krillen* 'katkarapu' ja 'krilli'). Omassa aineistossani tällainen nimi on apuveneellä *Häntä**, joka kulkee *M/S Lohikäärmeen** perässä ja on siis "lohikäärmeen häntä". *Avio**-purjeveneeseen perässä on kulkenut aikoinaan apuvene nimeltä *Ero*. Yksi vastaaja mainitsi tuttavansa *Ilona*-veneeseen apuveneeseen nimeltä *Ilonasta*. Jos apuvene pääsisi karkuun, sen löytäjä tietäisi heti, minkä nimisestä veneestä omistajat löytyvät. Vaikka apuveneille ei annettaisikaan virallisia nimiä, niillä voi silti olla epävirallisia nimiä. Esimerkiksi *Meriapilan** "kumijollaa" kutsutaan muun muassa *Meriliskoksi*, *Häiriköksi* ja *Jättifendariksi*. Nimi *Häirikkö* saattaa juontua siitä, että apuveneet ovat usein pitkän köyden päässä ja harhailevat satamassa veneen sivuille, jolloin ne ovat uusien rantautujien tiellä. *Fendarit* eli lepuuttajat ovat veneen kumisia laitasuojia, jotka

suojaavat veneitä hankaamasta toisiinsa tai laituriin; nimi *Jättifendari* siis sopii kumiveneelle hyvin.

Muiden moottoriveneiden ja apuveneiden nimistä suomenkielisiä on 70,3 %. Englanninkielisiä nimiä on 16,2 %. Muut kielet ovat latina, skandinaaviset kielet, saksa ja italia. Mukakieliseksi olen tulkinnut nimen *Marilyn**. Suomenkielisen lisäksi kansainväliseksi nimeksi olen laskenut avomoottoriveneen nimen *Mini**.

Muiden moottoriveneiden nimistä edelliseltä omistajalta periytyneitä nimiä on vain kaksi: ht-veneiden nimi *Lady Manni** ja avomoottoriveneen nimi *Lutku**. Edellisen omistajan nimien vähäisyyttä selittänee se, ettei matkavenettä pienempiä veneitä yleensä nimetä, ja suuri osa niiden nimistä lienee veneiden ensimmäisiä nimiä.

5.3.2 PURJEJOLLIEN NIMET

Purjejollia käytetään usein purjehduksen harjoitteluun tai kilpapurjehdukseen, ja niiden koko vaihtelee lapsille tarkoitetuista optimistijollista neljän tai viiden hengen kevytpurjeveneisiin. Purjejollien nimiä on aineistossani 14. Suurin yhtenäinen nimiryhmä ovat matkaveneiden tapaan jollienkin nimissä henkilönnimet, joita on viisi (35,7 %). Niistä kaksi on maskuliinisia (*Panchito**, *Tatu**). Nimissä *Emilia* ja *Vilma* on kiinnitetty huomiota siihen, että veneen nimen tulee olla tietynlainen naisen nimi, ja myös nimessä *Signorina Scuffiare** on kiinnitetty huomiota feminiinisyyteen. Yhdenkään purjejollan nimi ei perustu tutun henkilön nimeen.

Veneeseen tai veneilyyn liittyvät nimet on annettu purjejollille *Porkkana**, *Vappu*, *Hasardi** ja *Signorina Scuffiare*. *Porkkana* viittaa veneen oranssiin väriin. *Vappu* on saanut nimen vesillelaskupäivänsä mukaan. *Hasardi* ('uhka, vaara') viittaa purjehduksen luonteeseen. Purjehduksen luonnetta ja nimen merkitystä korostetaan myös nimessä *Signorina Scuffiare*. Verbi *scuffia* tarkoittaa italiaksi 'kaatamista tai kaatumista' sekä 'silmittömästi rakastumista'. Jollalla kaatuiltiin harjoiteltaessa paljon, mutta merkitys 'silmitön rakastuminen' kuvaa myös positiivisia tunteita. *Poseidonille** annettiin komeankuuloinen nimi kreikkalaisen merenjumalan mukaan, ja *Loisku** on saanut nimensä mökin läheisen luodon mukaan.

Mereen liittyviä nimiä purjejollien nimistä voi tunnistaa viisi (35,7 %). Niiden joukkoon kuuluvat merenelävien nimitykset *Meritähti* ja *Matikka**. Edelliseltä omistajalta

periytynyt nimi *Merenhuiske** viitanee Muumipapan veneeseen, joka on melko yleinen nimilähde: *Veneilijän vuosikirjassa 2012* on kahdeksan *Merenhuiske*-nimistä venettä (VVK 12). Muita edellisiltä omistajilta periytyneitä nimiä ovat *Minus* ja *Panchito**.

Purjejojien 14 nimestä kymmenen (71,4 %) on suomenkielisiä. Englanninkielisiä nimiä ei tässä ryhmässä ole. Suomen lisäksi esiintyy espanjaa ja italiaa, ja kansainväliseksi olen tulkinnut nimen *Minus*.

Alla olevassa taulukossa 2 on vielä koottuna yhteen kaikkien veneiden nimien merkittävimmät sisällöt ja nimenantoperusteet venetyypeittäin. Taulukosta näkyy myös, paljonko edellisen omistajan antamia nimiä on venetyypeittäin säilytetty.

TAULUKKO 2. Nimien merkittävimmät sisällöt ja nimenantoperusteet venetyypeittäin.

Nimen sisältö	Venetyyppi				
	Purjevene	Moottori- purjehtija	Matkamoot- torivene	Muu moot- torivene	Purjejolla
Henkilönnimi	52,2 %	5 nimeä	50,0 %	43,2 %	5 nimeä
Meriaiheinen nimi	31,0 %	-	33,3 %	4 nimeä	5 nimeä
Mytologia tai taruolento	12,8 %	2 nimeä	1 nimi	-	1 nimi
Kulttuurimaailman nimi	20,2 %	2 nimeä	13,5 %	-	-
Nimenanto- perusteet					
Veneeseen liittyvä nimi	22,2 %	5 nimeä	28,1 %	54,1 %	4 nimeä
Tuttu henkilö	23,6 %	-	20,8 %	32,4 %	-
Muun veneen nimen vaikutus	24,6 %	-	12,5 %	3 nimeä	-
Nimen sisältö	10,3 %	1 nimi	13,5 %	13,5 %	-
Edellisen omistajan nimiä	27,6 %	2 nimeä	33,3 %	2 nimeä	3 nimeä
Nimiä yhteensä	203	9	96	37	14

Palaan tässä luvussa tärkeimmiksi nousseisiin nimiryhmiin ja nimenantoperusteisiin vielä luvussa 5.5. Seuraavaksi tarkastelen aineiston naisten nimien rakennetta.

5.4 NAISTEN NIMIEN RAKENNE VENETYYPEITTÄIN

Koska veneilijät ovat perinnetietoisia ja painottavat usein uskomusta siitä, että veneen nimen on oltava naisen nimi, tarkastelen tässä luvussa uskomuksen vaikutusta naisten

nimien rakenteeseen. Veneen nimen feminiinisyyks on mainittu nimenantoperusteena 42 nimessä, joista myös *Maranja**, *Marilyy**, *Nereidi**, *Nostella** ja *SiiKaiSa** ovat omistajien mukaan naisten nimiä. Itse olen luokitellut mainitut nimet feminiiniseksi ja käsittelen niitä luvussa 4.6.2. Tarkastelen siis 163:a naisen nimeksi määrittelemääni nimeä, joista 36:ssa on maininta naisen nimestä nimenantoperusteena. Useampiosaiset naisen nimen sisältävät nimet (esim. *Sportiga Marie**, *Ida Maria*, *VildaMatilda**) olen laskenut mukaan naisten nimien yhteismäärään, mutta ne eivät rakenteellisesti sovi tämän luvun tarkastelukohteeksi. Koska naisten nimiä on eniten purjeveneillä ja matkamoottoriveneillä, olen laskenut muiden veneiden naisten nimet (19 nimeä) yhteen ja viittaa niihin toisinaan ilmauksella ”muut veneet”. Naisten nimien rakennetta venetyypeittäin selventää taulukko 3 sivulla 89.

Eniten nimen feminiinisyyttä on korostettu purjeveneiden nimissä (23 mainintaa). 102 purjeveeneen nimi on naisen nimi, mikä on purjeveneiden kokonaismäärästä 50,2 %. Matkamoottoriveneiden nimistä naisten nimiä on 42 eli 43,8 %. Nimenantoperusteena nimen feminiinisyyks on mainittu yhdeksän matkamoottoriveneen nimessä. Moottoripurjehtijoiden yhdeksästä nimestä viisi on naisten nimiä (55,6 %), mutta feminiinisyyttä ei mainita erityisenä perusteena. Muiden moottoriveneiden nimistä 11 (29,7 %) on naisten nimiä. Perusteena feminiinisyyks on mainittu neljästi. Purjejollien nimistä kolme (21,4 %) on naisten nimiä, joista kahdessa painotetaan feminiinisyyttä.

Aineistoni 163 naisen nimestä perinteisiä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia on 38 (23,3 %). Kaikista aineiston nimistä niitä on 10,5 %. Uskomusten mukaan nimessä on hyvä olla lisäksi *r*-kirjain, joka sisältyy näistä 38 nimestä 12 nimeen ja on usein perinnettä kunnioittaen vieläpä keskimmaisessä tavussa (esim. *Maria**, *Merenna**). Purjeveneiden nimistä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia on 18 (17,6 %) ja matkamoottoriveneiden nimistä 15 (35,7 %). Loput viisi perinteisyyden kriteerit täyttävää nimeä ovat muiden moottoriveneiden nimiä.

Usein vastaajat tuntevat naisten nimiä koskevan 3-tavuisuuden ja *a*-loppuisuuden ”säännön”, mutta ovat syystä tai toisesta halunneet hieman tinkiä siitä. Nimi on kelpuutettu perinteiseksi, jos se täyttää edes jommankumman kriteerin. Perinteiseksi voidaan hyväksyä myös säännöt täyttämätön nimi, kunhan se on feminiininen. Yleensä *a*-loppuisia nimiä pidetään naisten niminä, ja *a*-loppuisia naisten nimiä on 163 naisen nimestä peräti 94 (57,7 %). Purjeveneiden naisten nimistä *a*-loppuisia on 54,9 %, matkamoottoriveneiden naisten nimistä 66,7 % ja muiden veneiden naisten nimistä 52,6

% 3-tavuisia kaikista aineiston naisten nimistä on 57 (35,0 %). Purjeveneiden naisten nimistä 3-tavuisia on 30,4 %, matkamoottoriveneiden naisten nimistä 45,2 % ja muiden veneiden naisten nimistä 31,6 %. Prosentuaalisesti eniten 3-tavuisia nimiä ja *a*-loppuisia nimiä on siis matkamoottoriveneillä.

Miltei saman verran kuin perinteisiä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia nimiä (38) aineistossani on 2-tavuisia ja *a*-loppuisia nimiä, joita on 79 kaksitavuisesta nimestä 39. 2-tavuisia nimiä on kuitenkin huomattavasti enemmän kuin 3-tavuisia (57); purjeveneiden nimistä 2-tavuisia on 48 (*a*-loppuisia 27), matkamoottoriveneiden nimistä 16 (*a*-loppuisia 8) ja muiden veneiden nimistä 12 (*a*-loppuisia 4). 4-tavuisia naisten nimiä on 19, joista *a*-loppuisia on 14 ja joista suurin osa (14 nimeä) on purjeveneiden nimiä. 5-tavuisia nimiä on 3, ja ne ovat kaikki *a*-loppuisia. 4- ja 5-tavuiset etunimet ovat suomalaisessa kalenterinimistössäkin melko harvinaisia: 4-tavuisia nimiä on 20 ja 5-tavuisia vain kolme. Miesten ja naisten kalenterinimissä 2-tavuiset nimet ovat yleisimpiä. (Pylvänäinen 2011: 55, 69). Kalenterinimien rakenne selittää myös veneiden nimissä suosittua 2-tavuisuutta, sillä tutulta naishenkilöltä lainattu etunimi on mitä todennäköisimmin 2-tavuinen.

Aineistoni naisten nimet perustuvat usein jonkun sukulaisen tai tuttavän nimeen (46 mainintaa). Purje- ja matkamoottoriveneiden naisten nimistä molemmista noin 28 prosenttia perustuu jonkun tutun henkilön nimeen. Naisen nimi ja feminiinisyys on mainittu nimenantoperusteena yhteensä 36 nimen kohdalla, joista 22 on purjeveneiden nimiä. Matkamoottoriveneiden nimistä kahdeksan on annettu perinteisin kriteerein. Koska sukulaisten ja tuttavien mukaan nimeäminen on yleisempää kuin puhtaasti perinteisyyden vuoksi nimeäminen, selittyvät naisten nimien tyypilliset rakenteet sillä, että tutun henkilön nimi ei vain satu olemaan 3-tavuinen ja *a*-loppuinen.

Taulukko 3 sivulla 89 selventää vielä naisten nimien rakennetta venetyypeittäin. Koska muiden kuin matkaveneiden osuudet ovat niin pieniä, olen merkinnyt niistä prosenttien sijaan pelkät lukumäärät.

TAULUKKO 3. Naisten nimien rakenne venetyypeittäin.

Naisten nimiä	Venetyyppi					
	purjevene	moottori-purjehtija	matkamoottorivene	muu moottorivene	purjejolla	yhteensä
yhteensä	50,2 %	5	43,8 %	11	3	45,2 %
3-tavuisia	30,4 %	0	45,2 %	6	-	35,0 %
<i>a</i> -loppuisia	54,9 %	3	66,7 %	5	2	57,7 %
3-tavuisia ja <i>a</i> -loppuisia	17,6 %	-	35,7 %	5	-	23,3 %
2-tavuisia	47,1 %	5	38,1 %	5	2	46,6 %
2-tavuisia ja <i>a</i> -loppuisia	26,5 %	3	19,0 %	-	1	23,9 %

Tärkeimmäksi perinteisyyden kriteeriksi paljastui naisten nimien *a*-loppuisuus, sillä 163 naisen nimestä *a*-loppuisia oli peräti 94 (57,7 %). Suosituimmaksi naisten nimien rakennetyypiksi osoittautui perinteisen 3-tavuisen ja *a*-loppuisen sijaan 2-tavuinen ja *a*-loppuinen nimi. Suomalaisten kalenterinimien naisten nimien keskimääräinen tavumäärä onkin 2,3 tavua, eli 2-tavuisia nimiä on kalenterinimistössä enemmän kuin 3-tavuisia nimiä (Pylvänäinen 2011: 69). Veneen esikuvana olevan naishenkilön nimessä on siis todennäköisesti useammin kaksi kuin kolme tavua. Naisten nimiä on eniten purjeveneillä (50,2 %). Matkamoottoriveneiden nimistä naisten nimiä on 43,8 %. Eniten perinteisyyden kriteerejä täyttäviä nimiä on kuitenkin matkamoottoriveneillä. Saattaa olla, että erot purjeveneiden ja matkamoottoriveneiden nimien välillä tasoittuisivat, jos aineistossa olisi nimiä yhtä paljon, mutta prosentit puhuvat kuitenkin puolestaan.

5.5 KOKOAVA TARKASTELU

Venetyyppien nimissä voi havaita aineistoni perusteella joitakin selviäkin eroja, mutta myös yhtäläisyyksiä. Matkaveneissä selvästi suurin nimiryhmä ovat henkilönnimet, jotka muiden moottoriveneiden niminä ovatkin vasta toiseksi suurin nimiryhmä veneeseen liittyvien nimien jälkeen. Naisten nimien määrässä on myös selvä ero: matkaveneiden henkilönnimistä valtaosa on naisten nimiä, mutta muiden moottoriveneiden ja purjejollien nimissä naisten nimiä on vain muutamia. Miesten nimiä muilla veneillä sen sijaan on suhteellisesti enemmän kuin matkaveneillä. Eroja naisten nimien määrässä voi selittää muun muassa se, että matkaveneilijät ja muut

veneilijät eivät välttämättä ole keskenään vuorovaikutuksessa. Niinpä pienempien veneiden omistajat eivät välttämättä edes tunne samoja naisten nimiin liittyviä uskomuksia kuin matkaveneilijät. Pienempien veneiden nimenantoon ei myöskään suhtauduta yhtä vakavasti kuin matkaveneiden nimenantoon. Täysin toisiinsa verrattavissa tulokseni eivät kuitenkaan ole aineiston kokoerojen vuoksi. Voidaan kuitenkin yleistää, että henkilönnimet ovat suurin yksittäinen nimiluokka matkaveneillä.

Henkilönnimien jälkeen suurin yksittäinen nimiryhmä ovat mereen ja merenkulkuun liittyvät nimet, joiden osuus painottuu lähinnä matkaveneiden nimiin. Muiden veneiden nimistä meriaiheisiksi voidaan laskea vain yhdeksän nimeä. Syynä voivat olla veneiden eri käyttötarkoitukset; muita kuin matkaveneitä käytetään usein suojaisemmillä vesillä ja lähinnä paikasta toiseen siirtymiseen tai purjejollilla harjoitteluun ja kilpailuun. Myös eläinten nimitykset veneiden nimissä rajoittuvat lähinnä matkaveneiden nimiin, mikä myös voi johtua erityyppisten veneilijöiden vuorovaikutuksen puutteesta. Lisäksi pientä ja kovaäänistä moottorivenettä ei ehkä tule yhtä helposti verrattua esimerkiksi hiljaa liiteleviin lintuihin kuin matkavenettä, vaan nimilähteitä etsitään muualta.

Erittäin yleinen nimiryhmä ja nimenantoperuste venetyypistä riippumatta ovat veneeseen itseensä liittyvät nimet. Merkin ja mallin mukaan annettuja nimiä on eniten purjeveneillä. Veneen kulkuominaisuuksia, kuten nopeutta, painotetaan nimissä venetyypistä riippumatta. Veneen ääneen liittyviä nimiä käytetään lähinnä moottorikulkuisissa nimissä (mm. *Murina**, *Pörinä**, *Lutku**), sillä purjeveneily on moottoriveneilyyn verrattuna hiljaista (vrt. *s/y Kohina**).

Yllättävä ja tärkeä vertailun tulos on se, että mytologisten henkilöiden nimet rajautuvat pelkästään purjekäyttöisiin veneisiin, enimmäkseen määrin purjeveneisiin (vrt. moottoripurjehtija *Edda** ja purjejolla *Poseidon**). Aiemman tutkimuksen perusteella en osannut odottaa mytologisten henkilöiden nimien täydellistä puuttumista muista venetyypeistä – aikaisempaa tutkimusta on tosin tehty pitkälti vanhojen purjealusten nimistä, ei moottorikulkuisten alusten nimistä. Lisäksi nimiryhmä on muussa tutkimuksessa vaikuttanut keskeiseltä, mutta tässä tutkimuksessa se on paljastunut melko harvinaiseksi. Mytologisten nimien jakauma on kuitenkin vain tähän aineistoon perustuva tulos; varmasti mytologisia nimiä on muillakin venetyypeillä. Ilmeisesti ne ovat kuitenkin harvinaisia.

Toinen merkittävä vertailutulos on se, että käytännöllisyyteen liittyviä seikkoja painotetaan lähinnä vain purjeveneiden nimissä. Matkamoottoriveneidenkin nimissä

käytännöllisyyttä painotetaan hieman, mutta lähinnä nimen ”suuhun sopivuuden” kannalta. Muiden veneiden nimissä käytännöllisyyttä painotetaan vain lyhyessä avomoottoriveneen nimessä *Mox**. Purjeveneilijät huomioivat nimenannossa muita useammin sen, että nimi toimii ulkomailla purjehdittaessa ja on helppo tavata puhelimitse vierasvenesatamaan saavuttaessa.

Nimien kieliä verrattaessa paljastui, että matkamoottoriveneiden nimet ovat useammin suomenkielisiä kuin purjeveneiden nimet. Myös muiden moottoriveneiden nimissä suomen kieli oli suosituin. Ainoat aineistoni ranskankieliset nimet ovat purjeveneiden nimiä. Muiden veneiden nimissä englantia on harvinaisempaa kuin matkaveneiden nimissä. Erot eri kielten käytössä voisivat tasoittua, jos aineistossa olisi saman verran eri venetyyppien edustajia.

Naisten nimiä on eniten purjeveneillä (50,7 %). Matkamoottoriveneiden nimistä 43,8 % on naisten nimiä. Muissakin venetyypeissä naisten nimiä on suuri osa, mutta nimenantoperusteena nimen feminiinisyyttä mainitaan vain harvoin. Yhtä yleiseksi rakennetyypiksi perinteisen 3-tavuisen ja *a*-loppuisen naisen nimen (23,3 %) kanssa paljastui 2-tavuinen ja *a*-loppuinen naisen nimi (23,9 %). 2-tavuisia naisten nimiä (46,6 %) sen sijaan oli reilusti enemmän kuin 3-tavuisia nimiä (35,0 %). Tärkeimpänä naisen nimessä pidetään sen *a*-loppuisuutta: 57,7 % naisten nimistä päättyy *a*:han. Myös suomalaisissa naisten kalenterinimissä *a* on viimeisenä kirjaimena yleisin (58,7 %), ja koko kalenterinimistössä *a*-päätteisistä nimistä naisten nimiä on 89 %; samoin 2-tavuisia nimiä on kalenterinimistössä selvästi eniten (Pylvänäinen 2011: 55, 62). Perinteisiä 3-tavuisia naisten nimiä ja *a*-loppuisia naisten nimiä on prosentuaalisesti eniten matkamoottoriveneillä, samoin täysin perinteisyyden kriteerit täyttäviä 3-tavuisia ja *a*-loppuisia nimiä. Purjeveneillä sen sijaan on enemmän 2-tavuisia ja *a*-loppuisia naisten nimiä.

Muilla veneillä edelliseltä omistajalta säilytettyjä nimiä on huomattavasti vähemmän kuin matkaveneillä. Vaikka säilytettyjä nimiä on muilla veneillä vain vähän, ei se tarkoita sitä, etteivätkö niiden omistajat kunnioittaisi perinteitä. Syynä voi olla yksinkertaisesti se, että pienellä veneellä ei aikaisemmin ole ollut nimeä, sillä niitä harvemmin nimetään. Nimiä ei siis ole vaihdettu, vaan ne ovat ensimmäisiä nimiä. Säilytettyjä nimiä on matkamoottoriveneillä hieman enemmän (33,3 %) kuin purjeveneillä (27,6 %). Naisten nimiä ja nimien säilytystä tarkastellessa voidaan todeta, että eniten sekä naisten nimiin että nimen säilyttämiseen liittyviä perinteitä vaalivat

tarkimmin matkamoottoriveneilijät. Purjevereneilijät tuntuvat olevan perinteisyyden sääntöjen suhteen joustavampia. Voi olla, että erot venetyyppien välillä pienenisivät, jos aineisto olisi kattavampi ja eri tyyppisiä edustavia veneitä olisi saman verran.

6 NÄKÖKULMIA NIMIEN SÄILYTTÄMISEEN JA VAIHTAMISEEN

Veneilijöiden keskuudessa elää vahvana uskomus siitä, että veneen nimeä ei saa vaihtaa (vrt. luku 1.3) Vaihtamisen uskotaan tuovan veneelle huonoa onnea ja tuottavan jopa onnettomuutta. Suomen merkittävin purjelaivanvarustaja 1800–1900-luvuilla, ahvenanmaalainen Gustav Erikson, antoi eräälle alukselleen uuden nimen *Åland*. (Biografiakeskus; Haasum 1994: 264). Laiva ajoi nimenvaihdon jälkeen karille, minkä jälkeen Erikson antoi monien muiden tavoin alustensa kantaa aina alkuperäistä nimeään. Vielä 1500-luvulla käytäntö oli erilainen ja nimiä vaihdeltiin useinkin, koska aluksia oli tapana nimetä uljaiden ja onnekkaiden alusten mukaan. (Haasum 1994: 259, 264.)

Veneen nimi voidaan luonnollisesti säilyttää myös muista syistä, joita erittelen luvussa 6.1 kyselyyn saamieni vastausten perusteella. Luvussa 6.2 kerron, miten nimen vaihtaneet vastaajat ovat perustelleet nimen vaihtoa. Vastaukset ovat usein hyvin yhdenmukaisia ja kuvastavat samanlaista ajatusmaailmaa, vaikka kyselyni vastauskenttä oli avoin enkä ollut antanut valmiita vastausvaihtoehtoja.

6.1 VENEEN NIMEN SÄILYTTÄMINEN

Aineistossani on 95 edelliseltä omistajalta säilytettyä veneennimeä. Suurin osa näistä on purjevereneiden ja matkamoottoriveneiden nimiä, joiden välillä yleisimmät säilytysperusteet eivät eroa toisistaan lähes yhtään. Muiden venetyyppien säilytettyjä nimiä on seitsemän. Säilytetyistä nimistä vain 18:n tausta on uuden omistajan tiedossa, ja 77:stä edellisen omistajan antamasta nimestä ei tunneta nimenantoperusteita. Aineistoon otetuista nimistä kolme aiotaan mahdollisesti vaihtaa. 13 vastaajaa on jättänyt mainitsematta syyt nimen säilytykseen (mm. *Solju*). Nimenantoperusteiden tapaan myös nimen säilytysperusteet voivat olla moninaiset. Vastaaja voi esimerkiksi pitää uudesta nimestä mutta mainita sen lisäksi vaihtamisen tuovan huonoa onnea. Taulukkoon 4 sivulla 93 on järjestetty nimien mainitut säilytysperusteet venetyypeittäin.

Yleisimmät syyt nimen säilyttämiseen ovat mieltymys nimeen tai nimen hyväksyminen (25), uskomus vaihtamisen tuomasta huonosta onnesta tai säilyttämisen perinteen kunnioitus (23) sekä nimen historian kunnioittaminen (21). Säilytysperusteetkin voivat usein olla päällekkäisiä, ja nimi voidaan säilyttää sekä mieltymyksen että huonon onnen välttämisen vuoksi. Mieltymykseksi voisi tulkita myös usein esiintyneen vastauksen ”ei syytä vaihtaa” (15), mutta vastauksen yleisyyden takia olen pitänyt sen erillään. Muun muassa nimien *Nelly* ja *Linda* vaihtaminen koetaan tarpeettomaksi. Mieltymystä kuvataan vastauksissa usein sanoin ”nimi on hyvä” tai ”nimi kelpaa”. Uskomus huonosta onnesta ilmaistaan useimmiten sanoin ”vaihtaminen tuo huonoa onnea”, eikä muuta syytä ole mainittu. Nimen ja veneen historiaa voidaan kunnioittaa nimen säilyttämisen lisäksi siten, että veneelle palautetaan sen alkuperäinen nimi, kuten aineistossani on tehty veneille *Brown Sugar**, *Suvituuli** ja *Tupuna**. Yksi vastaaja sanoo palauttaneensa eräälle aiemmin omistamalleen veneelle sen alkuperäisen nimen jopa huolimatta siitä, että nimi oli hänen mielestään ”ihan hirveä”. Nimen alkuperäisyys voidaan siis kokea todella tärkeäksi.

TAULUKKO 4. Nimien säilytysperusteet venetyypeittäin.

Säilytysperuste	Venetyyppi			
	yhteensä (95)	purjevene (56)	matka- moottori- vene (32)	muu vene (7)
Mieltymys nimeen	25	11	11	3
Huono onni, uskomukset	23	13	9	1
Nimen historia	21	8	12	1
Ei syytä vaihtaa	15	11	3	1
Veneen identiteetti kärsii	7	5	2	
Muu syy	5	4	1	
Käytännön seikat	3	2	1	
Kohteliaisuussyyt	3	2	1	
Ei ole keksitty parempaa	2	2	0	
Ei mainintaa	13	10	2	1

Esimerkkejä hyviksi koetuista nimistä ovat muun muassa *Alma*, *M/Y Anasthasia*, *Bonbon*, *Frida*, *Lovisa* ja *Safir*. Huonon onnen välttämiseksi tai säilyttämisen perinteen

vuoksi säilytettyjä nimiä ovat muun muassa *Lisbeth, Maria** (2), *Madeline, Tripnic* ja *Yanda*. Veneen nimen alkuperäisyyteen tai historiaan ovat mieltyneet muun muassa *Taifunin, Aychan**, *Aleksin** ja *Mariannen* omistajat. Matkamoottorivene *Aycha* on tarinan mukaan ollut Turkin suurlähetystön veneenä ja on saanut 'puolikuuta' tarkoittavan nimensä siltä ajalta. Matkamoottorivene *Aleksin* juomavieraina ovat tarinan mukaan olleet presidentti Urho Kekkonen ja Neuvostoliiton pääministeri Aleksei Kosygin. Nimen *Marianne* ovat antaneet matkamoottoriveneelle sen aikoinaan rakentaneet veljekset, ja uusi omistaja kunnioittaa nimen historiaa. Alkuperäisyyden merkitystä painotetaan myös nimissä *Marina, Nor, RAY, Roxanne* ja *Viveka*.

Seitsemän vastaajaa on sitä mieltä, että nimi on osa veneen identiteettiä ja veneen sielu kärsii, jos nimeä vaihdetaan (mm. *Cinnabar**, *Sophia*). *Hiski III:n** omistajan mukaan nimi kuuluu veneelle eikä sen omistajalle. *Lisbethin* omistaja sanoo nimen säilyneen, koska ei ole keksitty parempaa nimeä. Eräs vastaaja sanoo, ettei nimeä ole tullut vaihdettua siitä huolimatta, että se on hänen mielestään tylsä. Kolmen vastaajan mielestä vaihtaminen ei "kuulu tapoihin" (*Jennifer*), ei ole soveliasta (*Kiiski**) tai nimen säilyttäminen kuuluu perinteisiin (*Aurora II**). Nimien *Jennifer* ja *Kiiski* tärkein säilytysperuste on kuitenkin mieltymys nimeen.

Nimen vaihtamiseen liittyviin käytännön seikkoihin on kiinnittänyt huomiota kolme vastaajaa. Kun nimi vaihdetaan, on siitä tehtävä ilmoitus. Lisäksi vanha nimi on poistettava veneestä ja uudet tarrat tai nimikyltti tilattava ja kiinnitettävä veneeseen. Usein halutaan myös pitää jonkinlainen seremonia, kun vene "kastetaan" uudelleen. Nimen vaihtaminen ei siis ole aivan nopea prosessi. *Buena Vistan** ja *Henrietan* omistajat kokevat nimenvaihtoon liittyvät seremoniat liian työläiksi tai typeriksi. *Henrietta*-nimen pääasialliset säilytysperusteet ovat kuitenkin mieltymys tarkoin harkittuun nimeen ja nimen historian kunnioittaminen; vene on aikoinaan hankittu porvoolaisen Henriksson Bageri -leipomon edustusveneeksi ja mukailtu leipomon nimeen sointuvaksi. *Taru III** -purjeveeneen edellinen omistaja toivoi, ettei nimeä vaihdeta. Nykyiset omistajat eivät myöskään tunne vaihtamiseen tarvetta ja ovat tyytyväisiä siihen, ettei nimitarroja tarvitse vaihtaa.

Muut mainitut syyt säilyttämiseen ovat moninaisia. Esimerkiksi nimi *S/Y Esmeralda** on peritty appivanhemmilta. Purjeveeneen nimeä *Tilta* ei ole raaskittu vaihtaa, sillä nimi on kaiverrettu veneen snapsilaseihin ja kaupan mukana tuli myös ohje "Tilta-snapsiin". Uudet omistajat eivät myöskään koe tarvetta vaihtaa nimeä. *S/y Vahinen* omistaja vetoaa

veneeseen sielun kärsimisen lisäksi siihen, ettei nimeä vaihdeta helpoin perustein ihmiselläkään. Purjeveneeseen nimi *Pataässä* on omistajansa mielestä hyvä nimi, ja lisäksi vene on ”paikallisjulkkis” ja sen nimi tunnetaan. *Maribellan* omistaja ei osaa sanoa säilyttämiseen tarkkaa syytä.

Edelliseltä omistajalta periytyneen nimen vaihtamista harkitsevat *Blues-* ja *Juliaana-*veneiden omistajat. *Bluesin* omistaja haluaisi antaa veneelle itse nimen, mutta he eivät kuulemma ole vielä ”tarpeeksi tuttuja”. *Adios-*purjeveneeseen omistaja aikoo vaihtaa nimen, koska nykyinen ”ei miellytä ja lienee alkukielellä [espanja] jopa tönkyä”. On ymmärrettävästi ikävää, jos nimi viestii jotakin sellaista, mihin veneeseen omistaja ei samaistu. Suurimmalla osalla vastaajista ei kuitenkaan ole aikomuksena vaihtaa nimeä.

6.2 VENEEN NIMEN VAIHTAMINEN

Vaikka huomattavan monissa vastauksissa mainitaan, ettei veneeseen nimeä periaatteessa saisi vaihtaa, 106 vastaajaa kertoo vaihtaneensa ainakin jonkin veneensä nimen. Nimi on aina jonkinlainen viesti ulkomaailmalle, joten voi olla ikävää tulla leimatuksi veneen nimenantajaksi, jos veneellä on ”huono” nimi. Edellisen omistajan antama nimi voidaan kokea epämiellyttäväksi tai ”mukahauskaksi”, hankalaksi ja jopa typeräksi. Myös nimen ulkoasu voi uuden omistajan mielestä olla epämiellyttävä, mikä tuntuu laskevan koko nimen arvoa. Nimi voidaan myös kokea jotenkin pahaenteiseksi: *La Fortuna* (’kohtalo’) kuulosti uuden omistajan pojan kuoleman jälkeen liian kolkolta. Purjevene *Merikari*, joka on mahdollisesti sama kuin aineistoni *Merikari**, nimettiin uudelleen *Turtanaksi**, koska vanha nimi liittyi edelliseen omistajaan ja siihen sisältyi pahaenteinen *kari-*sana.

Nimi mielletään epämiellyttäväksi varmasti useammin silloin, jos nimenantoperusteita ei tiedetä eikä nimeä ymmärretä. Tällainen on ollut muun muassa nimi *AH*, joka oli veneeseen uuden omistajan mielestä ”mahdoton lausua ja ymmärtää”. Nimi *CuCu* häiritsevi uutta omistajaa, koska hän ei ymmärtänyt nimeä. Myös nimi *Jisreel* oli myös uudelle omistajalle käsittämätön. Nimen merkityksen selvittelyn jälkeen hän löysi Israelista samannimisen sotatantereen, mikä ei ollut kovin miellyttävä yhteys. Omistajaa häiritsee, jos veneellä on käsittämätön nimi, eikä vene silloin välttämättä tunnu täysin omalta. Yksi vastaaja sanoi, ettei halua pitää veneellään jonkun toisen antamaa nimeä. Yhden vastaajan mukaan veneestä tuli ”enemmän oma”, kun sille antoi itse nimen. Samaa syytä on ilmaistu myös sanoin ”oma nimi omalle veneelle” ja ”oma nimi se olla pittää”.

Tyypillinen syy nimen vaihtoon on sen sopimattomuus joko veneelle tai itselle. Nimen pitäisi monien mielestä liittyä jotenkin venekuntaan ja olla henkilökohtainen, jolloin edelliseen venekuntaan liittyvää nimeä ei haluta säilyttää. Esimerkiksi *Jabeksi** muutettu nimi *Beja* kuului uusien omistajien mielestä aikaisemmalle perheelle, ei heille. Monet haluavat veneelleen persoonallisen, itse annetun nimen. Kaksi vastaajaa ilmoitti keksineensä veneelle paremman nimen. Usein halutaan veneen vanhasta nimestä riippumatta jatkaa omaa nimiperinnettä ja esimerkiksi järjestysnumeroitua nimisarjaa. *Unda Maris** -purjeveeneen omistaja perusteli vaihtoa sillä, että hän on aina halunnut sennimisen veneen.

Tavallinen syy nimen vaihtoon on myös se, että veneen edellinen omistaja on halunnut pitää nimen itsellään ja antaa sen seuraavalle veneelleen. Tällaisella menettelyllä nimi pysyy mahdollisimman uniikkina. Jotkut perinteitä kunnioittavat vastaajat ovat vaihtaneet veneen vanhan nimen siksi, että se ei ole ollut 3-tavuinen ja *a*-loppuinen naisen nimi. Joissakin tapauksissa on veneen aiempi nimi haluttu vaihtaa siksi, että se on ollut ruotsinkielinen. Kahdessa tapauksessa veneen aiempi nimi on lukenut vain rekisteripapereissa: toisen vastaajan mielestä nimi ei vaikuttanut omalta, ja toisen vastaajan mielestä veneellä ei ollut nimeä ollenkaan, kun sitä ei lukenut itse veneessä.

Nimien vaihtamisen yhteydessä kävi ilmi, millaisista nimistä veneilijät eivät ainakaan omalla veneellään pidä. Pyysin kyselyn lopussa esimerkkejä hyvistä ja huonoista nimistä (ks. liite 1). Samalla tavalla kuin henkilönnimet tai mitkä tahansa nimet, veneidenkin nimet herättävät erilaisia mielikuvia ja ihmisille muodostuu niistä erilaisia mielipiteitä; aalloilla liikkuu paljon samannimisiä veneitä, ja se näkyy myös vastauksissa. Eräs vastaaja kertoi ”verenpaineensa nousevan”, jos hän näkee samannimisen veneen kuin itsellään on. Tunteen voi kuvitella olevan ristiriitainen varsinkin silloin, jos uskoo keksimänsä nimen olevan ainutlaatuinen. Yleinen lisäperuste nimenannossa onkin se, että samaa nimeä ei löydy joko oman alueen veneseuroista tai koko Suomesta. Veneiden nimissä on siis havaittavissa samanlaista pyrkimystä uniikkiniimiin eli mahdollisimman harvinaisiin nimiin kuin ihmisten etunimissä, joissa yksilöllisyydestä on tullut suosittua. Uniikkiniimen voidaan ajatella tekevän lapsesta yksilöllisemmän ja vapaamman. (Kiviniemi 2006: 65.) Samansuuntaisia ajatuksia on veneidenkin nimeämisessä.

Vastaukset kysymykseeni hyvistä ja huonoista nimistä olivat kirjavia, ja erilaiset nimet jakoivat mielipiteitä. Jotkut eivät hyväksyneet humoristisia nimiä, jotkut taas karsastivat

perinteisiä ja mielestään tylsiä naisten nimiä. Useimmat vastaajat kuitenkin pitivät kauniita, 3-tavuisia naisten nimiä hyvinä ja varmoina nimivalintoina. Useammin kuin kerran esiin nousseita nimiä oli muutamia. Erityisesti *Selipaattia* pidettiin huonona ”kertahuumorinimenä”. *Sympaatti* sen sijaan sai myös positiivisia kommentteja. Tällaisia *-paatti*-loppuisia nimiä keuhuttiin myös hyväksi merimieshuumoriksi. Vastauksissa mainittiin useamman kerran myös purjeverene *Elain**, jota pidettiin yksimielisesti hyvänä nimenä ja joka on tunnettu nimi veneseuralaisten keskuudessa.

Huonoina pidettiin seksuaalisuuteen viittaavia nimiä (esim. *Villu* tuli esiin muutaman kerran). Liian koreilevat ja hienostelevat nimet eivät useinkaan miellyttäneet vastaajia (esim. pitkät naisen nimet kuten *Elisabeth* tai *Heaven on the Sea* -tyyppiset nimet), ja myös rikkauteen ja rahaan liittyvät nimet koettiin yleensä epämiellyttäväksi (esim. *7 oikein*). Hyvinä niminä pidettiin yksimielisesti mereen ja merenkulkuun liittyviä nimiä. Myös sopivalla tavalla huumoripitoisia nimiä pidettiin yleensä piristävinä tavallisempien nimien joukossa. Monet vastaajat olivat kuitenkin sitä mieltä, ettei ole olemassa erityisen hyviä tai huonoja nimiä. Lainauksina vastauksista sopivat ilmaukset ”antaa kaikkien kukkien kukkia” ja ”ei nimi venettä pahenna”.

7 PÄÄTÄNTÖ

Tarkastelin tutkimuksessani, millaisia nimiä suomalaiset antavat vapaa-ajan veneilleen ja millä perustein. Edelliseltä omistajalta periytyneiden nimien kohdalla tutkin tarkemmin sitä, millä perustein nimet on säilytetty. Erityisen tarkasteluni kohteena olivat nimenantoperusteet, sillä veneiden nimien luonteeseen kuuluu monimerkityksisyys ja tietty läpinäkymättömyys. Tutkin myös sitä, miten eri uskomukset vaikuttavat nimenantoon. Veneen nimen tulee perinteisen uskomuksen mukaan olla 3-tavuinen ja *a*-loppuinen naisen nimi, eikä veneen nimeä saa uskomusten mukaan vaihtaa. Luvuissa 3, 4 ja 6 tarkastelin kaikkia nimiä yhdessä ja luvussa 5 venetyypeittäin, mikä on vapaa-ajanveneiden nimien tutkimuksessa uusi näkökulma. Aikaisemmat tutkielmat käsittelevät oikeastaan vain purjevereneiden nimiä.

Tutkimusaineistoni koostuu 361 veneen nimestä, joista suurin osa on matkaveneiden nimiä (309) ja loput muiden moottoriveneiden, erilaisten apuveneiden ja purjejollien nimiä (52). 95 nimeä on edelliseltä omistajalta periytyneitä. Aineiston laajuus oli mielestäni kattava ja antoi hyvän yleiskuvan suomalaisten veneiden nimistöstä.

Vastaajien mainitsemista nimenantoperusteista sai hyvän käsityksen siitä, miksi veneille annetaan tietynlaisia nimiä. Keräsin aineistoni kyselylomakkeella, jonka vaara piilee siinä, etteivät vastaajat osaa tai jaksaa täyttää lomaketta kunnolla. Kuitenkin vain yksi vastaaja jätti vastaamisen kesken (hän omisti kaksi venettä, eikä tiennyt, miten erottaisi ne vastauksessaan), ja muutaman vastauksen jouduin hylkäämään liian epäselvien vastausten takia. Hylätyt vastaukset olivat joko liian lyhyesti ja ylimalkaisesti täytettyjä, tai niissä esiteltiin liikaa eri venetyyppien nimiä siten, että veneet sekoittuivat toisiinsa.

Veneiden nimistä 93,9 % on substantiiveja, mutta aineistooni mahtuu myös 15 adjektiivin sisältävää nimeä sekä kuusi verbi-ilmausta. Yleisin sijamuoto on nominatiivi, ja nimien joukossa on vain muutamia muita sijamuotoja. Kieleltään nimet ovat yleisimmin suomea (50,7 %). Toiseksi eniten nimissä käytetään englantia (16,3 %), ja kolmanneksi yleisin kieli on jokin skandinaavinen kieli (10,4 %). Omiksi kieliryhmikseen erottuvat myös latina, kreikka, italia, espanja tai portugali ja ranska, jota esiintyy yksinomaan purjeveneiden nimissä. Harvinaisia kieliä ovat muun muassa saksa, hindi ja turkki.

Luvussa 3.3 ryhmittelin aineistoni nimiä niiden sisällön perusteella. Muiden tutkimusten tavoin aineistossani on eniten henkilönnimiä (181; 50,1 %) ja erityisesti naisten nimiä (163; 45,2 %). Miesten nimet (20; 5,5 %) ovat harvinaisempia, ja ne on annettu usein nimen appellatiivisen merkityksen mukaan (esim. *Valtti**, *Tempo**, *Taika*). Meriaiheisia tai merenkulkuun liittyviä nimiä on 104 (28,8 %). Meriaiheisia nimiä ovat myös merenkulkuun liittyvien mytologisten hahmojen nimet sekä entisajan merenkulussa tärkeiden taivaankappaleiden nimet. Vain seitsemän vastaajaa muisti mainita meriaiheisuuden nimenantoperusteena, joten ilmeisesti meriaiheisten nimien valinta on itsestäänselvyys.

Eläimen tai kasvin nimityksen sisältäviä nimiä on aineistossani 47 (13,0 %). Eläinten nimityksiä sisältävät nimet selittyvät nimenantoperusteiden myötä useimmiten veneen merkkiin tai ominaisuuksiin liittyvin seikoin. Kasvien nimitysten vähäisyys vahvistaa jo aikaisemman tutkimuksen havaintoa siitä, että ne ovat harvinaisia nimilähteitä. Esimerkiksi Kinnusen pro gradu -työssä kasvien nimityksiä on kaksi prosenttia (vrt. luku 3.3). Omassa aineistossani kasvien nimityksiä on kolme prosenttia kaikista nimistä. Kulttuurimaailman nimiä voi tunnistaa 63 (17,5 %). Ryhmään sisältyy todellisten ja fiktiivisten hahmojen ja henkilöiden nimiä, mytologisia nimiä ja musiikkiin liittyviä nimiä. Veneeseen liittyviä nimiä voi ilman nimenantoperusteita tunnistaa 54 (15,0 %).

Huumoria tai monimerkityksisyyttä voi havaita 30 nimessä (8,3 %). Muita nimiryhmiiä ovat jonkin tunnetun paikannimen sisältävät nimet ja alkoholijuomien nimet. Loput nimet olen tulkinut muihin ilmaisuihin perustuviksi ja hämäriksi jääviksi nimiksi, enkä ole pyrkinyt niiden luokittelussa tyhjentävyyteen.

Tutkimukseni tärkein näkökulma olivat nimenantoperusteet, ja merkittävimmiksi nimenantoperusteiksi paljastuivat nimen liittyminen itse veneeseen (36,6 %), nimen perustuminen sukulaisten tai muiden tuttujen nimiin (28,5 %), kiertonimet ja muiden alusten mukaan annetut nimet (23,9 %) sekä kulttuurimaailmaan liittyvät nimet (21,8 %). Nämä ovat selvästi suosituimmat nimenantoperusteet. Nimen sisältöä on painotettu 52 nimessä, joista monimerkityksisyyttä tai huumoria on pidetty tärkeänä 23 nimessä. Perinteitä on nimenannossa halunnut kunnioittaa 42 veneilijää. 24 nimeä liittyy venekunnan jäseniin, kuten työhön, harrastuksiin tai lemmikkieläimiin. Harvinaisiksi nimenantoperusteiksi vahvistuivat muiden tutkimusten tavoin paikannimet, tietynkieliset nimet, kasvien nimet ja alkoholijuomien nimet. Lisäperusteena mainitaan 16 tapauksessa käytännöllisyys, ja lisäksi aineistossa näkyy muutamia satunnaisia nimilähteitä. Alkoholijuomien nimien on ehdotettu ilmentävän jonkinlaista kapinointia alkoholikulttuuria vastaan (vrt. luku 4.8.4), mutta saamissani vastauksissa tällaista näkökulmaa ei tullut esiin. Nimet perustuvat juomamieltymyksiin.

Mielenkiintoisia tuloksia paljastui vertailtaessa eri venetyyppien nimiä toisiinsa. Aineistoni matkaveneillä on aina poikkeuksetta nimet, mutta pienemmille veneille ei välttämättä koeta nimenantotarvetta. Naisten nimiä suositaan enimmäkseen matkaveneillä, samoin nimiä säilytetään eniten matkaveneillä – muilla veneillä nimet voivat olla niiden ensimmäisiä, sillä pienempien veneiden nimeäminen on harvinaisempaa. Muiden kuin matkaveneiden nimenanto on kevyempää ja nimissä käytetään enemmän huumoria.

Mytologisten henkilöiden nimet paljastuivat aineistossani yksinomaan purjeveneiden nimiksi. Poikkeuksen tekivät vain purjejolla *Poseidon** ja moottoripurjehtija *Edda**. Lievä yllätys oli myös mytologisten nimien vähäinen määrä, sillä muissa tutkimuksissa ne ovat olleet yksi keskeisimmistä nimiryhmistä. Tätä saattaa selittää se, että muissa tutkimuksissa on käsitelty lähinnä purjeveneiden nimiä, joissa mytologiset nimet ainakin tämän tutkimuksen perusteella ovat yleisempiä kuin muissa venetyypeissä. Esimerkiksi Schybergsonin väitöskirjan aineiston laivojen nimistä mytologisia on yli

viidesosa (vrt. s. 55). Koska aikaisemmin ei ole juurikaan tutkittu moottoriveneiden nimiä, en osannut odottaa mytologisten nimien käytössä näin suuria eroja.

Tutkimushypoteesissani uskoin veneille annettavan eniten naisten nimiä. Uskoin niiden olevan perinteen mukaisesti useimmiten 3-tavuisia ja *a*-loppuisia sekä perustuvan jonkun läheisen henkilön nimeen. Veneilijät mainitsivat nimen feminiinisyyden kuitenkin yllättävän harvoin (42; 14,8 %) nimenannon perusteena, eivätkä 3-tavuiset ja *a*-loppuiset naisten nimet paljastuneetkaan yleisimmäksi naisten nimien rakennetyypiksi. Hieman yleisemmiksi osoittautuivat 2-tavuiset ja *a*-loppuiset nimet. Tärkeimmäksi perinteisen naisen nimen kriteeriksi paljastui nimen *a*-loppuisuus; naisten nimistä *a*-loppuisia on 57,7 %. 3-tavuisuus oli huomattavasti harvinaisempaa kuin 2-tavuisuus. Myös suomalaisessa kalenterinimistössä *a* on naisten nimien yleisin loppukirjain, ja 2-tavuisia nimiä on nimistössä selvästi eniten (vrt. luku 5.5). Useimmin naisen nimen taustalla oli hypoteesini mukaisesti tietty henkilöesikuva, yleisimmin puoliso tai tytär. Prosentuaalisesti eniten perinteisyyden säännöt täyttäviä nimiä oli matkamoottoriveneillä, mutta erot voisivat tasoittua kattavamman aineiston myötä.

Edelliseltä omistajalta periytyneitä nimiä aineistossani on 95. Luvussa 6 tarkastelin nimien säilytyksen ja vaihtamisen perusteita. Yleisimmiksi nimen säilytysperusteiksi paljastuivat mieltymys nimeen, uskomus vaihtamisen tuomasta huonosta onnesta tai säilyttämisen perinteen kunnioitus sekä nimen alkuperäisyyden tai historian kunnioitus. Muita säilytysperusteita olivat muun muassa nimen vaihtamisen työläys ja se, ettei ole keksitty parempaa nimeä. Prosentuaalisesti eniten nimiä olivat säilyttäneet matkamoottoriveneilijät; myös perinteisyyden sääntöjä täyttäviä naisten nimiä oli eniten matkamoottoriveneillä. Purjeveneilijät näyttävät joustavan perinteisissä uskomuksissa enemmän kuin matkamoottoriveneilijät, jotka vaikuttavat melko konservatiivisilta.

Nimenvaihtoa perusteli 106 veneilijää. Nimi on voitu vaihtaa esimerkiksi siksi, että se ei ole tuntunut tarpeeksi omakohtaiselta ja on siten tehnyt koko veneestä vieraan tuntuisen. Edellisen omistajan antama nimi ei ole välttämättä ollut oikeanlainen ja täyttänyt esimerkiksi perinteisen naisen nimen kriteerejä. Nimi on myös voitu kokea typeräksi, tai nimi on viestinyt jotakin sellaista, mihin veneen omistaja ei ole samaistunut.

Tutkimukseni haastavin osuus oli luokitella veneiden nimet ulkopuolisen näkökulmasta eri ryhmiin luvussa 3.3. Luokitteluun jäi väistämättä ryhmä ”muuhun ilmaukseen perustuvat nimet”, sillä suurempiin ja selkeämpiin pääryhmiin sijoittuvien nimien

lisäksi aineistossani on paljon muunlaisia nimiä. En pyrkinyt luokittelemaan nimiä kovin tarkasti, sillä tutkimukseni tärkein osuus ovat nimenantoperusteet ja nimien luokittelu niiden mukaan. Yritin ensin käsitellä aineistoni kaikki nimet samassa analyysiluvussa merkityksen ja nimenantoperusteiden mukaan (esim. kaikki eläinmaailmaan liittyvät nimet samassa luvussa), mutta se paljastui liian epäselväksi käsitteilytavaksi. Niinpä erotin lukuun 4 vain varmat nimenantoperusteet ja käsitelin epävarmoja tapauksia muissa luvuissa.

Toinen haaste tutkimuksen kuluessa oli Webropolin käyttö. Jos ohjelma olisi ollut minulle entuudestaan tuttu, olisin voinut tehdä kyselystäni helppokäyttöisemmän sekä vastaajille että itselleni. Vastaajista onneksi vain murto-osa koki kyselyn täyttämässä hankaluuksia, ja vain yksi vastaaja jätti täytön kesken. Omaa analyysiäni varten olisin voinut valita avointen kysymysten vastausvaihtoehdot paremmin, jotta olisin voinut hyödyntää ohjelman omia analyysimenetelmiä helposti. Haastetta tarjosi myös tutkimuksen lähdekirjallisuus, joka oli enimmäkseen jotakin skandinaavista kieltä. Jos en osaisi ruotsia ja pystyisi sen avulla ymmärtämään muitakin pohjoismaisia kieliä, olisi tutkimuksen lähdekirjallisuus jäänyt todella marginaaliseksi. Lähdekirjallisuuden kieli ja hankala saatavuus voi olla yksi syy siihen, miksi veneiden nimistä on vielä toistaiseksi niin vähän tutkimusta.

Veneiden nimet tarjoavat vielä monia kiinnostavia näkökulmia tutkimukseen. Haluaisin selvittää muun muassa eri maiden eroja nimikulttuurissa. Myös nimenannon historiallinen ja alueellinen muutos jäivät odottamaan jatkotutkimusta. Olisi myös kiinnostavaa kerätä enemmän erilaisten venetyyppien nimiä ja saada siten kattavampi aineisto. Siinäkin olisi tutkittavaa, miten veneen hinta ja ikä vaikuttavat nimenantoon; saako uudenkarhea jahti erilaisen nimen kuin vanha ja jo elämää nähnyt vene? Samoin voisi tutkia veneen rakennusmateriaalin vaikutusta. Aineistossani on melko paljon puuveneitä, mutta en havainnut niiden nimissä selviä eroja muihin veneisiin verrattuna. Siksi en pitänyt rakennusmateriaalia tärkeänä seikkana. Olisi hauskaa selvittää myös se, minkä ikäiset veneilijät noudattavat nimenannon perinteitä tiukimmin; myös nuoremman veneilijäpolven edustajat tuntevat perinteet ja elävät niiden mukaan. Jotkin kyselyssä kysymäni asiat jäivät vielä tilanpuutteen vuoksi tarkemman analyysin ulkopuolelle. Esimerkiksi asenteista veneiden nimien ulkoasua kohtaan olisi voinut kertoa enemmänkin, samoin siitä, millaiseksi nimeämisprosessi yleensä koetaan.

LÄHTEET

Ainiala, Terhi – Saarelma, Minna – Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. SKS, Helsinki.

Airola, Annikki 1934: Merimaskun kansanomaiset vesikulkuneuvot. Laudaturtyö. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos, Turku.

Andersson, Thorsten 1994: Olika egennamnskategorier – förenande och särskiljande drag. Teoksessa: *Övriga namn*, s. 15–42.

Biografiakeskus = <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/5761/> (Gustav Erikson) [Viitattu 18.4.2013.]

Flygare, Sofia 2012: Mikä veneelle nimeksi? *Nautic 5/2012*, s. 46–47.

Forum Marinum 2009 = Kivistö, Pauli 2009 (toim.): *Forum Marinum 2009. Forum Marinum -säätio, vuosikirja 2009*, Forum Marinum -säätio, Turku.

Haasum, Sibylla 1994: Från Ormen Långe till kemikalietankern Flamenco – kring svenska båtnamn – alla kategorier genom alla tider. Teoksessa: *Övriga namn*, s. 255–267.

Hallam, Elizabeth 1997 [1996]: *Mytologian jumalat. Yli 130 jumalaa ja jumalatarta kautta maailman*. Toim. Elizabeth Hallam. Suom. Kimmo Kankaanpää. Karisto, Hämeenlinna.

Heikkilä, Jaakko ym. 2011: *Snadi Blosis. Helsingin meripelastusyhdistys 1961–2011*. Toim. Jaakko Heikkilä, Nina Hiltunen, Jukka-Pekka Lumilahti, Henrik Rehnström, Pinja Ruponen. Helsingin Meripelastusyhdistys, Helsinki.

Heikkilä, Riikka 1997: Fartygsnamn på Åland 1780–1880. Pro gradu -tutkielma. Filologian laitos, pohjoismainen filologia. Turun yliopisto, Turku.

Henrikson, Alf 1963: *Antiikin tarinoita I. Itämaat, Hellas, hellenismi. Kreikkalais-roomalainen mytologia*. Ruotsalaisesta alkuteoksesta *Antkens historier* suom. Maija Westerlund. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki.

Hirvonen, Laura 2001: Fortuna, Freyja och Ronja. Mytologiska och litterära namn på båtar. Pro gradu -tutkielma. Pohjoismaiset kielet. Helsingin yliopisto, Helsinki.

Holm, Lilliane Højgaard 1994: Om Danmark, Lillebelt, Valdemar, Marie – og alle de andre! Et studie I danske færgers og ruteskibes navne. Teoksessa: *Övriga namn*, s. 295–314.

Jobs, Gertrude 1962: *Dictionary of Mythology, Folklore and Symbols*. The Scarecrow Press, Inc. New York.

Johannessen, Ole-Jørgen 2008: Skipsnavn i oljevirksomheten. Teoksessa: *Nordiska namn – Namn i Norden. Tradition och förnyelse. Handlingar från Den fjortonde nordiska namnforskarkongressen I Borgarnes 11–14 augusti 2007*, s. 249–262. Toim. Guðrún Kvaran, Hallgrímur J. Ámundason, Jónína Hafsteinsdóttir ja Svavar Sigmundsson. NORNA-rapport 84. Norna-förlaget, Uppsala.

——— 2009: Fortuna og Amor. Skipsnavn hentet fra den antikke mytologien. Teoksessa: *Namn och kulturella kontakter. Handlingar från NORNA:s 37 symposium i Hapsal 22–25 maj 2008*, s. 151–163. Toim. Leila Mattfolk ja Terhi Ainiala. NORNA-rapporter 85. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki.

Johansen, Anfinnur 2002: Navne på færøske kaproningsbåde. Teoksessa: *Avgränsning av namnkategorier. Rapport från NORNA:s tjugonionde symposium på Svidja 20–22 april 2001*, s. 163–184. Toim. Terhi Ainiala ja Peter Slotte. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki.

Kaimio, Maarit – Castrén, Paavo – Kaimio, Jorma 2007 [1979]: *Antiikin myytit ja uskonnot*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Karlsson, Hugo 1970: *Studier över båtnamn, särskilt namn på backebåtar och bankskutor från 1700-talets Bohuslän*. Meijerbergs Arkiv för svens ordforskning 12. Wettergren & Kerbers Förlag, Göteborg.

Kaukiainen, Yrjö 2008: *Ulos maailmaan! Suomalaisen merenkulun historia*. SKST 1155, Tieto. SKS, Hämeenlinna.

Kennedy, Don H. 1974: *Ship names. Origins and Usages during 45 Centuries*. Museum Publication Number 31, The Mariners Museum. The University Press of Virginia, Charlottesville.

Kinnunen, Helena 1995: Veneiden nimiä ja nimeämisperusteita Vuoksen vesistön varrelta. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto, Joensuu.

Kiviniemi, Eero 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet. Suomalaisten etunimet ja nimenvalinta*. Weilin+Göös, Espoo.

——— 2006: *Suomalaisten etunimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Lehtinen, Aki Petteri 2013: Onko venemerkki enne? *Venemestari 2/2013*, s. 72–78.

Lempiäinen, Pentti 2004: *Suuri etunimikirja*. Kolmas, tarkistettu painos. Toim. Raisa Vuohelainen. WSOY, Helsinki.

Lohtaja, Sirke 1994: Skuuttaa spinnua! Tutkimus suomalaisesta purjehdussanastosta. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos, Turku.

Länsinotko, Veli A. 1969: Kotipaikan nimi veneeseen. *Vene 05/1969*, 32–33.

Merenkululaitos 2005 = Veneilyn määrä ja taloudelliset vaikutukset Suomessa. Merenkululaitoksen julkaisuja 5/2005. Merenkululaitos, Helsinki. Saatavana: http://www2.liikennevirasto.fi/julkaisut/pdf5/mkl_2005-5_veneilyn_maara.pdf. [Viitattu 30.2.2013.]

Merenkulkuoppi = *Veneilijän merenkulkuoppi I. Saaristonavigointi*. Toim. Kaj-Erik Löfgren, 2010. 11. painos. Suomen Navigaatioliiton julkaisusarja 7 a. Suomen Navigaatioliitto, Helsinki.

Meronen, Anna – Meronen, Mikko 2009: Harvojen huvista koko kansan ilmiöksi – veneilyn ja mökkeilyn kehitys suomalaisten vapaa-ajanviettomuotoina. Teoksessa: *Forum Marinum 2009*, s. 47–50.

Modéer, Ivar 1956: *Skeppsnamn och skärgårdsnamn*. Natur och kultur, Stockholm.

Murto, Matti – Utter, Timo 2012: *Moottoriveneilijän käsikirja*. Toim. Arno Rautavaara. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Pamp, Bengt 1994: Övriga namn och andra. Ett försök till gruppering av egennamnen. Teoksessa: *Övriga namn*, s. 49–57.

Pylvänäinen, Liina 2011: Suomalaisten kalenterinimien kielellinen rakenne. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos, Turku.

Rogan, Bjarne 1994: Navn eller nummer? Motiver for navngivning av ting. Teoksessa: *Övriga namn*, s. 81–97.

Sandahl, Bertil 1994: Engelska och nederländska fartygsnamn från tiden 1280–1380. Teoksessa: *Övriga namn*, s. 269–284.

Schybergson, Anita 2009: *Kognitiva system i namngivningen av finländska handelsfartyg 1838–1938*. Väitöskirja. Nordica, Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur. Helsingin yliopisto, Helsinki.

——— 2012: *Adonis och Aallotar: finländska fartygsnamn I historiskt perspektiv*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet I Finland. Svenska litteratursällskapet, Helsinki.

Sigmundsson, Svavar 1997: Isländska namn på båtar. Teoksessa: *Ord och några visor tillägnade Kurt Zilliacus 21.7.1997*, s. 304–309. Toim. Marianne Blomqvist ja Maria Fremer. Meddelanden från Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet. B:18. Helsinki.

Simonsuuri, Kirsti 1996: *Ihmiset ja jumalat. Myytit ja mytologiat*. 2. painos. Kirjayhtymä oy, Helsinki.

SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia.

SSA = *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 2, L–P*. SKST 556 – Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 62. SKS ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki 2001 [1995].

Sumari, Anni 2007: *Óðinnin ratsu. Skandinaaviset jumaltarut*. Toim. ja suom. Anni Sumari. LIKE, Keuruu.

Tiitola, Johanna 2010: Andante ja Presto. Musiikkia veneiden nimissä. *Vene 06/2010*, s. 37–39.

TPS 2008 = Turun Pursiseura ry 2008: *Ulos merelle! Turun Pursiseura ry. 1906–2006*. Turun Pursiseura ry, Turku.

Turunen, Eeva 2007: Veneiden nimistä ja nimenantoperusteista. Seminaarityö. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos, Helsinki.

Veneilijän vuosikirja 2012. Suomen purjehdus ja veneily ry, Helsinki.

VVK 12 = *Veneilijän vuosikirjan 2012* toimituskunnalta saatu aakkosjärjestetty nimilista vuoden 2012 veneseurojen rekisteröidyistä veneistä.

YLE 2012 = Yle Turun haastatteluista koostunut radiosarja veneiden nimistä. Toim. Jouni Koutonen, Paula Pihlava, Lore Korpelainen, Pipsa Uutto-Rajakallio, Sinikka Tuomi, Antti Korhonen, Iiro Andersson.

Övriga namn = Jóhannesson, Kristin ym. 1994: *Övriga namn. NORNA-rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4–6 december 1991*. Toim. Kristin Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

LIITE 1. KYSELYLOMAKE

Kysely veneiden nimistä

Teen Turun yliopistossa pro gradua suomen kielen linjalla. Tutkin vapaa-ajan käytössä oleville veneille annettuja nimiä, asenteita veneiden nimiä kohtaan ja erityisesti niitä perusteita, joilla vene nimitetään. Voit vastata kyselyyn myös aikaisemmin omistamasi veneen tiedoin, eli sinulla ei tarvitse olla venettä tällä hetkellä. Tutkimuksen kannalta myös veneen nimettömyys on kiinnostavaa, joten voit vastata, vaikka veneelläsi ei olisi nimeä.

Pyrithän vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kyselyn vastaukset ovat luottamuksellisia ja niitä käytetään vain tutkimustarkoituksiin. Vastaajien henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa. Kyselyn lopussa on vastauskenttä, johon voit halutessasi kirjoittaa lisähuomioita tai täsmennyksiä.

Kiitos vastauksista!

Johanna Hallberg, jkhall@utu.fi

1. Mikä on sukupuolesi?

mies

nainen

2. Minä vuonna olet syntynyt?

3. Mikä on äidinkielesi?

suomi

ruotsi

muu, mikä?

4. Keitä taloudessasi itsesi lisäksi asuu? (esim. puoliso ja 2 lasta)

5. Minkälainen vene sinulla on tai on ollut ja milloin? Jos sinulla on tai on ollut useampi kuin yksi vene, lisää venetyypin perään lukumäärä ja arvio omistusajasta (esim. 1997–2009).

purjeverene

katamaraani

moottoripursi

matkamoottorivene

ht-vene

pulpettivene

soutuvene

muu, mikä?

6. Veneen merkki, malli, vuosimalli ja pituus jalkoina:

7. Mikä veneen pääasiallinen käyttötarkoitus on? Esim. mökkikäyttö, retkiveneily, kilpaileminen jne.

8. Millä paikkakunnalla venettä pääsääntöisesti säilytetään?

26. Miten kuvailisit nimen ulkoasua ja sijoitusta veneessä? Esim. keulassa kannella, nimen korkeus n. 15 cm ja leveys 30 cm, siniset tarrakirjaimet, puulaatta tms. Erittäin tervetullut olisi kuva veneestä ja sen nimestä sähköpostiini jkhal@utu.fi.

27. Valitse seuraavista, nimen ulkoasuun liittyvistä väittämistä omia mielipiteitäsi parhaiten kuvaavat:

- Nimen ulkoasu ja sijainti veneessä on minulle tärkeää.
- Pääasia on, että nimi lukee jossakin. Ulkoasulla tai sijoittelulla ei ole minulle merkitystä.
- Pääasia on, että nimi lukee jossakin, mutta ulkoasulla ja sijoittelullakin on jotakin merkitystä.
- Haluan, että veneeni nimeen kiinnitetään huomiota.
- En halua veneeni nimen herättävän erityistä huomiota.
- Veneiden nimien ulkoasuun pitäisi panostaa enemmän.
- Nimien ulkoasuun panostetaan liikaa.
- Nimien ulkoasutilanne on mielestäni ihan hyvä tällaisenaan.

28. Valitse seuraavista, veneiden nimiin yleensä liittyvistä väittämistä omia mielipiteitäsi parhaiten kuvaavat:

- On tärkeää, että veneellä on edes jokin nimi.
- On tärkeää, että veneellä on hyvä nimi.
- Veneen nimellä ei ole minulle merkitystä.
- Käytän tutuistakin veneistä puhuessani mieluummin niiden merkkitietoja kuin niille annettuja nimiä.
- Veneen nimeäminen on veneen koosta riippumatta tärkeää ja hauskaa. Voisin nimetä soutuveneekin.
- Veneen nimeäminen on tärkeää ja hauskaa, mutta veneen koko vaikuttaa nimen tarpeeseen.
- Veneen nimeäminen on epämiellyttävää. Pienen veneen nimeäminen on turhaa.
- Uskon veneen nimen vaihtamisen tuovan huonoa onnea.
- Olen kiinnostunut muiden veneiden nimistä ja niiden taustasta.
- Muiden veneiden nimet eivät erityisemmin kiinnosta minua.

29. Mikä on mielestäsi huono nimi veneelle? Entä erityisen hyvä?

30. Montako venettä olet nimennyt?

en yhtään 1 2 useampia, kuinka monta?

31. Mitä nimiä olet aikaisemmin antanut veneillesi?

32. Muuta mieleen tullutta tai veneiden nimiin liittyviä ajatuksia:

33. Kiitos vastaamisesta! Jos sinuun saa myöhemmin ottaa yhteyttä esimerkiksi
lisähaastattelua varten, kirjoita sähköpostiosoitteesi tai puhelinnumerosi tähän.

LIITE 2. 15 VUODEN 2012 YLEISINTÄ VENEENNIMEÄ

Yleisimpien nimien selvittelyyn olen saanut käyttööni *Veneilijän vuosikirjassa 2012* esiintyvien veneiden nimet aakkosjärjestyksessä. Aikaisemmin tietoja sai vapaasti käyttöön maistraatin kautta, mutta käytäntö on muuttunut. Turusella (2007) on kandidaatintutkielmansa liitteenä maistraattien moottorivenerekisterin yleisimmät nimet, jossa nimivastaavuuksia on nimeä kohti reilusti yli sata. Määrän ero Veneilijän vuosikirjan lukemiin antaa jonkinlaisen arvion siitä, kuinka paljon Suomessa on seuraan kuulumattomia veneilijöitä; Veneilijän vuosikirjaan on kerätty vain veneseurojen kautta saadut veneiden nimet.

Olen yleisimpiä nimiä laskiessani hyväksynyt samaksi nimeksi sellaiset nimet, joita seuraa järjestysnumero tai korkeintaan yksi kirjain (esim. *Maria B = Maria*). Laajemmat muodostelmat ovat jo eri nimiä, vaikka sama nimi sisältyisikin niihin. Samaksi nimeksi olen hyväksynyt myös nimet, joissa on pieni kirjoitusero, mutta jotka lausutaan samalla tavalla (esim. *Aurora – Auroora*).

1. Aurora 39 (1 Auroora)
2. Tuulia 34
3. Amanda 33
4. Maria 28; Helmi 28
5. Anna 25
6. Matilda 23
7. Emilia 22
8. Ilona 21
9. Olivia 19; Charlotta 19
10. Aino 17; Helena 17; Johanna 17; Julia 17

LIITE 3. AINEISTON NIMET JA NIIDEN SISÄLTÖ

Tähän liitetaulukkoon on merkitty kaikki aineiston nimet ja ryhmitelty ne kuten luvussa 3.3. Edellisen omistajan antamat nimet on merkattu asteriskilla (*). Edellisen omistajan muokatut tai palautetut nimet on merkattu kahdella asteriskilla (**). Henkilönnimi-sarakkeessa lyhenne *n* tarkoittaa naisen nimeä, *m* miehen nimeä ja *s* sukunimeä.

ft = jalka, 30,5 cm.

avo = avomoottorivene, purje = purjevene, mmv = matkamoottorivene, mp = moottoripurjehtija, apu = apuvene, tl = tuulilasivene, ht = ht-vene, mv = määrittelemätön moottorivene, jolla = purjejolla

Veneen nimi (361)	Veneen pituus	Veneen tyyppi	Esiintyy sivuilla	Henkilönnimi 181	Meri tai merenkulku 104	Kulttuurimaailman nimi 63	Selvästi veneeseen liittyvä nimi 54	Nimessä eläimen tai kasvin nimitys 47	Monimerkisyisyys, huumori 30	Paikannimi, alkoholiuoma, taivaankappale 21	Nimi perustuu muuhun ilmaukseen 78	Hämärä 14
Aamu	160	avo	60, 83	x			x		x			
Acquarelle	37 ft	purje	60, 69								x	
Ada**	35 ft	purje	52	x								
Adele	36 ft	purje	45	x								
Adele Andersson	39 ft	purje	35, 46, 51	n,s								
Adios*	27 ft	purje	95								x	
s/y Agent II	18 ft	purje	51								x	
Agnes	33 ft	purje	45	x								
Ahava	30 ft	purje	33, 51		x							
Ai'merel	8,6 ft	avo	31, 61, 84		x				x			
Ainur*	23 ft	mmv	35			x						
Aiolos*	40 ft	purje	34	m	x	x						
Albicilla	25 ft	purje	42		x		x	x				
Albina	31 ft	purje	55	x								
Aleksi*	32 ft	mmv	41, 55, 94	m								
Alice	36 ft	purje	68	x								
Aliisa	41 ft	purje	39	x								
Alli	30 ft	purje	43, 67, 72	x	x		x	x				
Alma	33 ft	purje	51, 60	x								
Alma*	8 m	mmv	93	x								
s/y ALNUS III		purje	49					x				
Amélie*	34,5 ft	purje	36	x		x						
M/Y Anasthasia*	47 ft	mmv	93	x								
Apfelzine		apu	40, 83				x	x				
Arabella	40 ft	purje	50, 68	x								
Argomar	34 ft	purje	32, 49		x							x
Atalanta	42 ft	purje	56, 65	x		x						

Audrey	16 ft	tl	55, 75, 83	x		x						
Aurelia	27 ft	purje	61, 72	x	x			x				
Aurora II*	40 ft	purje	36, 73, 94	x		x						
Aurore	36 ft	purje	43, 73	x								
Avanti	6,4 m	purje	41								x	
Avio	32,2 ft	purje	49, 51, 84								x	
M/Y Axi-Bon	38 ft	mp	73, 82							x		
Aycha*	28 ft	mmv	33, 94	x							x	x
Azurina	32 ft	purje	39, 51, 65								x	x
Baloo*	28 ft	purje	36			x						
Bella 4	30 ft	purje	39, 50	x								
Bertta	22 ft	mmv	39, 46	x								
M/S Betti*		mmv	68	x								
Betty	28 ft	mmv	46	x								
Bird	36 ft	mmv	51					x				
Birdie		mmv	42, 51			x	x					
Birgit*	10,8 m	mmv	44	x								
Blues*	32 ft	mmv	95			x			x			
Bonbon*	10 m	purje	93								x	
Brown Sugar**	32 ft	purje	52, 58, 93			x	x		x			
Buena Vista*	38 ft	purje	31, 94								x	
Båten		mmv	35		x		x		x			
Caribbean Blue*	34 ft	mmv	31, 37, 81		x					x	x	
Cati	25 ft	mp	81	x			x					
CeeBird	33 ft	purje	42, 43		x		x	x	x			
s/y Chandi*	29 ft	purje	34	x		x						
Chapra	27 ft	purje	51									x
Charmia	45 ft	mmv	40, 62	x					x			
Charybdis*	26 ft	purje	42		x	x	x					
Chasseral*	27 ft	purje	36, 69							x		
Chionia		purje	36, 48	x		x						
Christine	26 ft	mmv	45	x								
Cilly		mmv	51, 62		x			x	x			
Cinnabar*	27 ft	purje	37, 94			x						
Claudia	40,5 ft	purje	50	x								
Coctail	7,7 m	mmv	73							x		
Con curssi	25 ft	mmv	35, 62		x				x		x	
Daniela	8,3 m	purje	46	x								
Daria	28 ft	purje	34, 46, 60	x								
S/Y Dea	37 ft	purje	65	x		x						
Dejah Thoris	33,5 ft	mmv	36, 52	x		x						
Delfin*	9,6 m	mmv	37		x			x				
De Nada	24,5 ft	purje	59, 60, 69								x	
Diana	27 ft	purje	36, 39	x		x						
Dictator*	38 ft	purje	37								x	
Donna	36 ft	purje	61	x	x					x		
Donna 28**	30 ft	mmv	52	x	x					x		
Draco	28 ft	purje	32, 36, 42, 57	m	x	x	x			x		
Edda	27 ft	mp	40, 57, 79, 81, 90, 99	x		x	x					
Edla	33 ft	purje	75	x								
Eeva von Solln	34 ft	purje	40, 45, 70, 83	x						x	x	
Elain	37 ft	purje	49, 97	x								
Elegia	30 ft	purje	54, 74	x		x						
Ellipsis	27 ft	purje	66								x	
El Toro		mmv	43				x	x				
Emilia		jolla	85	x								
Esikko		soutu	77, 83				x	x				
S/Y Esmeralda*	36 ft	purje	53, 94	x		x						
Esteri	5,7 m	mmv	64, 74, 83	x								

Fammu	20 ft	mmv	45, 66									x	
Favola	41 ft	purje	48									x	
Fiona	6,6 m	mmv	39, 48	x									
Feex*	37 ft	purje	57			x							x
Fjalar		mv	36, 41, 74, 84	m		x							
For-de-rol	25 ft	purje	39, 60									x	
Fox Lady	16 ft	avo	35, 43, 49, 65				x	x					
Freija*	30 ft	purje	36, 57	x	x	x							
Frida*	31 ft	mmv	93	x									
s/y Future	35 ft	purje	41									x	
Gaia	38 ft	purje	36	x	x	x							
Gaviota*	30 ft	purje	36		x			x					
Gemini II	35 ft	purje	61		x						x		
Giulia	21 ft	ht	83	x									
Gorgo*	33 ft	purje	38			x							
Grace	31,7 ft	purje	39, 63	x					x				
Grace	26 ft	purje	63	x					x				
Haiku	19 ft	purje	68, 74									x	
Haitar**	31,5 ft	purje	42, 65		x		x						
Halimeda	38 ft	purje	61, 78		x			x					
Hanna	34 ft	purje	39, 46	x									
Harakka	5,61 m	ht	51, 83					x					
Hasardi		jolla	37, 61, 85									x	
Havfruon*	36 ft	purje	37, 65		x							x	
Hazard*	26 ft	purje	37									x	
Helena*	29 ft	purje	32	x									
Helko	31 ft	mmv	49	s									
Helmi		purje	74	x	x							x	
Henni		mv	45	x									
Henrietta*	26 ft	mmv	94	x									
Henrik		avo	41, 45, 83, 84	m									
Hiljenny	19 ft	avo	48, 62						x			x	
Hiski III*	31 ft	purje	34, 94	m,n									
Huiske	33 ft	mmv	53									x	
Humu	27,5	purje	60, 70									x	
M/S Hölkkä		mmv	35, 41				x		x			x	
Ida Maria*	24 ft	purje	87	x									
litu		purje	48	x									
Ilona	25 ft	mmv	45	x					x				
Ilona Tuulikki	31 ft	purje	49, 51	x	x								
Ilyyl**	35 ft	purje	52									x	
Infant*	38 ft	purje	37									x	
Infinite	27 ft	purje	58									x	
Irina	33 ft	purje	64	x									
Isabelo	fe83	purje	73	m,n							x		
Jabe	20 ft	mmv	37, 52, 96										x
Jeannine		purje	42	x			x						
Häntä		apu	83, 84				x		x				
Jemina		mv	45	x									
Jenni*	25 ft	purje	73	x									
Jennifer*	25 ft	purje	94	x									
Jiggles*	28 ft	mmv	31		x							x	
Jollukka	2,3 m	kumi	83				x						
Juliaana*	31 ft	purje	95	x									
Justiina	25 ft	mmv	39, 54, 69	x		x	x						
Justiina*	42 ft	mmv	54	x		x	x						
Kalle	18 ft	mmv	45	m									
Kapriisi	35 ft	mmv	52									x	
Kermikkä	24 ft	mmv	66					x					
Kerttu	28 ft	purje	46, 73	x									
Kiiski*	33 ft	mmv	36, 94		x			x					

Meriapila	32 ft	purje	36, 48, 61, 72, 84		x			x				x	
Meriharakka	33	purje	51, 67		x			x					
Merikari	35 ft	purje	71, 95		x							x	
Merikotka III	32 ft	mmv	31, 41, 50		x		x	x					
Merimari	31 ft	purje	48		x							x	
Meripeikko	24,2 ft	mmv	74		x							x	
Merisusi	32 ft	mmv	37, 41, 66		x		x	x					
Meri-Tara	39 ft	purje	68		x								
Meritähti	28 ft	purje	74		x			x					
Meritähti		jolla	85		x			x					
S/Y Mersea	36 ft	purje	48, 61, 78		x							x	
MIA-MAJ		purje	49	x									
Midori	32 ft	purje	73								x		
Miinuska	44 ft	mv	45	x									
Mikko	28 ft	mmv	41	m									
Mincessa	33 ft	mmv	42				x		x				
Mini		avo	31, 85				x					x	
Minus*		jolla	86									x	
Minuteman		avo	83			x	x						
Miss-X	30 ft	purje	42, 65				x						
Monarkki	23 ft	mp	35, 81				x					x	
Mox	5,8 m	avo	69, 72, 83, 84, 91									x	
Murina	10 m	mmv	81, 83, 90				x					x	
Mutina	38 ft	purje	48, 83									x	
Mörkö	17 ft	mmv	53, 54, 74			x	x						
s/y Namia	34 ft	purje	60	x								x	
Nelly*	30 ft	mmv	93	x									
Nereidi	27 ft	purje	40, 56, 65, 87		x	x							
Nightingale	34 ft	purje	34, 55, 62	s		x		x					
Niiskuneiti	33 ft	purje	53			x							
Nina	19 ft	purje	51	x									
Nonna	24 ft	purje	66	x									
Nor*	41 ft	mmv	94									x	
s/y Northwest 4	35,5 ft	purje	31, 60		x								
Nostella	36 ft	purje	34, 62, 65, 87									x	
Nova Maria	33 ft	purje	49				x					x	
Number One	23 ft	purje	52, 61									x	
Omatekeleeni	22 ft	mmv	31, 43				x		x				
s/y Oona	33 ft	purje	45	x									
Orvokki		purje	54	x							x		
Ottiliana	41 ft	purje	46	x									
Otto	15 ft	avo	45, 83, 84	m									
Paaslo III	28 ft	mp	71, 82										
Pamina	34 ft	purje	59	x		x							
Panchito*	4,1 m	jolla	41, 85, 86	m									
Pandion	35 ft	purje	37		x				x				
Pataässä*	20 ft	purje	95					x					
Pegasos	35 ft	purje	53			x							
Pekko		avo	49, 66, 71, 84	m									
Peppi	27 ft	purje	36, 54	x		x							
Peppilotta	7,25 m	mmv	74	x									
Philomena*		purje	36	x		x							
Pica Pica	27 ft	purje	41, 51, 61, 67, 81		x				x				
Picasso	27 ft	mmv	34, 68	s		x							
Piika	34 ft	purje	37, 69, 71								x		
PikkuMyy	33 ft	purje	53, 54, 72			x	x						
Pinta		?	14, 36, 51		x	x							
PiSara*	33 ft	purje	48									x	

